

Міністерство освіти і науки України
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету
Кафедра управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

*на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності 073 «Менеджмент»
за освітньо-професійною програмою «Промисловий менеджмент»*

НА ТЕМУ

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПРОМИСЛОВОГО
ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «ЗСС» В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ
(повна назва теми випускної кваліфікаційної роботи)

Здобувач студент групи 6.0731 пм Білогуб Віктор Євгенійович
(шифр групи) (прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Науковий керівник к.е.н., доц. Мороз О.С.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Результати захисту: _____
(оцінка за національною шкалою) (оцінка ECTS) (рейтинговий бал)

Голова ЕК к.е.н., доц. Крайнік О.М.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Заступник Голови ЕК д.е.н., проф. Метеленко Н. Г.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Член ЕК д.ф.н., проф. Воронкова В. Г
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Член ЕК доктор наук з держ. управління, проф. Ажажа М.А.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Член ЕК к.е.н., доц. Мороз О.С.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Відповідальний секретер ЕК старший лаборант Ковальова М.В.
(прізвище та ініціали) (підпис)

Запоріжжя, 2024р.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ**

Кафедра управління та адміністрування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 073 «Менеджмент»
(код та назва)

Освітня програма промисловий менеджмент
(код та назва)

Спеціалізація _____
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.філос.н., проф.
Воронкова В.Г.

« ____ » _____ 2024 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА**

Білогуб Віктор Євгенійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проєкту) Удосконалення фінансової стратегії промислового підприємства ПАТ «ЗСС» в умовах повномасштабної війни
керівник роботи Мороз О.С., *к.е.н.*

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «26» грудня 2023 року № 2215-с

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи Публічна інформація, що досліджується в роботі; статистичні дослідження за даними фінансової звітності. Фахові періодичні видання. Наукові роботи. Інша публічна інформація. Відкриті джерела інформації

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

Теоретична частина. Теоретичні та методичні основи управління підприємством в контексті розробки фінансової стратегії.

Аналітична частина. Дослідження фінансового управління ПАТ «ЗСС»

Проєктна частина. Розробка заходів з удосконалення фінансового управління ПАТ «ЗСС» в контексті фінансової стратегії та державної підтримки промислових підприємств в умовах повномасштабної війни

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Рис. 2.1. Динаміка чисельності персоналу та ФОП на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.2. Структура ринків збуту продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.3. Динаміка структури активів ПАТ ЗМК

«Запоріжсталь» у 2016 – 2018 рр.; Рис. 2.4. Динаміка структури пасивів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2016 – 2018 рр.; Рис. 2.5. Динаміка коефіцієнтів ліквідності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.6. Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.7. Динаміка продуктивності праці на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.8. Динаміка показника фондівддачі ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.9. Динаміка тривалості операційного циклу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.10. Динаміка тривалості фінансового циклу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.11. Динаміка показників рентабельності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»; Рис. 2.12. Вектор удосконалення фінансового управління ПАТ ЗМК «ЗСС».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

7. Дата видачі завдання _____ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	<i>Теоретичні та методичні основи фінансового управління в контексті фінансової стратегії</i>		
2	<i>Огляд джерел інформації з законодавчих та нормативно – правових засад з питань фінансового управління підприємством</i>		
3	<i>Збір даних та опрацювання публічної інформації, фінансової звітності</i>		
4	<i>Дослідження фінансового управління на ПАТ «ЗСС»</i>		
5	<i>Розробка заходів з удосконалення фінансового управління ПАТ «ЗСС» в контексті фінансової стратегії та державної підтримки промислових підприємств в умовах повномасштабної війни</i>		

Студент _____

(підпис)

Білогуб В.Є.

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проєкту) _____

(підпис)

Мороз О.С.

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

(підпис)

Венгер О.М

(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Білогуб В.Є. Удосконалення фінансової стратегії промислового підприємства ПАТ «ЗСС» в умовах повномасштабної війни.

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю 073 – Менеджмент, науковий керівник Мороз О.С. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ, кафедра управління та адміністрування, 2024.

Обґрунтовано теоретичні та методичні основи управління підприємством в контексті розробки фінансової стратегії. Виконано дослідження фінансового управління ПАТ «ЗСС». Запропоновано внутрішні механізми фінансового управління ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» в контексті удосконалення фінансової стратегії та державної підтримки інвестицій у діяльність промислових підприємств під час війни та у повоєнному періоді.

Ключові слова: ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БІЗНЕСУ, ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, РИНКОВА СТІЙКІСТЬ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ, ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ

ABSTRACT

Bilogub V.E. Improvement of the financial strategy of the industrial enterprise PJSC «ZSS» in the conditions of a full-scale war.

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 073 – Management, supervisor Moroz O.S., Yuriy Potebnya Engineering Education and Research Institute of the National University of Ukraine, Department of Management and Administration, 2024.

The theoretical and methodological foundations of enterprise management in the context of financial strategy development are substantiated. A study of the financial management of PJSC "ZSS" is carried out. The internal mechanisms of financial management of PJSC "Zaporizhstal" in the context of improving the financial strategy and state support for investments in the activities of industrial

enterprises during the war and in the post-war period are proposed.

Keywords: FINANCIAL SUSTAINABILITY OF BUSINESS, FINANCIAL MANAGEMENT, MARKET SUSTAINABILITY, DIGITALIZATION, POST-WAR RECOVERY

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В КОНТЕКСТІ РОЗРОБКИ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ.....	9
1.1. Формування механізму фінансового управління підприємством.....	9
1.2. Методичні основи управління фінансовим станом підприємства ...	13
1.3. Концептуальні основи формування фінансової стратегії підприємства	26
Висновки до розділу 1.....	35
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПАТ ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»....	36
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПАТ ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»	36
2.2. Дослідження активів та капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь».....	42
2.3. Дослідження відносних аналітичних показників ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь»	56
2.4. Внутрішні механізми фінансового управління ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» в контексті удосконалення фінансової стратегії.....	75
2.5. Державна підтримка інвестицій у діяльність промислових підприємств під час війни та у повоєнному періоді.....	86
Висновки до розділу 2.....	90
ВИСНОВКИ.....	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	102

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку національної економіки характеризується динамізмом та якісними змінами в управлінні виробничим процесом. Особлива роль на промисловому підприємстві належить механізму управління фінансовими ресурсами, адже ефективність функціонування та розвиток залежить від того, наскільки раціонально останнє розпоряджається своїми фінансовими ресурсами. Нестача негативно впливає на виробничо-господарську діяльність, спричиняє виникнення та зростання заборгованостей перед партнерами, працівниками з оплати праці, перед бюджетами усіх рівнів зі сплати податків, зборів та платежів. Сам процес виробництва зупиняється тоді, коли відсутні фінансові джерела формування фінансових ресурсів. Тому виникає необхідність докорінної зміни господарського механізму та економічної роботи підприємства, що вимагає створення якісно нової системи управління, оновлення організації, методики діяльності, аналізу та оцінки фінансового стану з метою подальшого удосконалення фінансової стратегії.

Об'єкт дослідження бакалаврської роботи – процеси.

Предмет дослідження – основи управління підприємством в контексті розробки фінансової стратегії.

Мета бакалаврської роботи – розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення фінансового управління ПАТ «ЗСС» в контексті фінансової стратегії та державної підтримки промислових підприємств в умовах повномасштабної війни.

Для досягнення зазначеної мети в бакалаврській роботі **вирішено наступні завдання:**

- досліджено теоретичні та методичні основи фінансового управління підприємством в контексті розробки фінансової стратегії;
- опрацьовано питання методичних підходів до аналізу фінансового стану підприємства з метою подальшого формування фінансової стратегії;

- досліджено основні фінансово-економічні результати діяльності ПАТ «ЗСС», склад та структура активів і капіталу підприємства;
- досліджено комплексну систему відносних показників діяльності підприємства;
- запропоновано внутрішні механізми фінансового управління в контексті удосконалення фінансової стратегії, а також заходи державної підтримки інвестицій у діяльність промислових підприємств під час війни та у повоєнному періоді.

В бакалаврській роботі використано такі загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: діалектичний метод і метод спостережень, методи критичного та порівняльного аналізу і синтезу, системний підхід, ситуаційний підхід.

Інформаційною базою бакалаврської роботи є методичні та наукові праці з теми дослідження, нормативні та законодавчі акти України, статистична інформація.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати бакалаврського дослідження обговорювались на засіданнях наукового гуртка «Формування та розвиток цифрових компетенцій студентів в умовах цифровізації» кафедри управління та адміністрування ІННІ ім. Ю.М. Потебні ЗНУ.

Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 127 стор. Робота містить 12 рисунків, 12 таблиць. Список використаних джерел включає 41 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В КОНТЕКСТІ РОЗРОБКИ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ

1.1. Формування механізму фінансового управління підприємством

Сучасний етап розвитку національної економіки характеризується динамізмом та якісними змінами в управлінні виробничим процесом. Особлива роль на промисловому підприємстві належить механізму управління фінансовими ресурсами, адже ефективність функціонування та розвиток залежить від того, наскільки раціонально останнє розпоряджається своїми фінансовими ресурсами. Нестача негативно впливає на виробничо-господарську діяльність, спричиняє виникнення та зростання заборгованостей перед партнерами, працівниками з оплати праці, перед бюджетами усіх рівнів зі сплати податків, зборів та платежів. Сам процес виробництва зупиняється тоді, коли відсутні фінансові джерела формування фінансових ресурсів. Тому виникає необхідність докорінної зміни господарського механізму та економічної роботи підприємства, що вимагає створення якісно нової системи управління, оновлення організації, методики діяльності, аналізу та оцінки фінансового стану з метою подальшого удосконалення фінансової стратегії [1, с.134].

Проблеми управління фінансовими ресурсами виникають на кожному підприємстві, оскільки забезпеченість фінансовими ресурсами є визначальним фактором здійснення виробничого процесу.

Важливо зауважити, що оптимальне розміщення фінансових ресурсів підприємства – це складний і комплексний процес, суть якого полягає в пошуку і реалізації на практиці найбільш ефективних рішень по формуванню, розподілу і використанню фінансових ресурсів при виборі найкращих форм їх

організації з урахуванням умов і особливостей здійснення господарської діяльності. Адже підприємство повинно більше заробляти, отримувати прибутки і раціонально розпоряджатися результатами діяльності. Однак два зазначених шляхи – «заробляти» й «розпоряджатися заробленим» - не рівнозначні [2, с.47]. Тому необхідно пам'ятати, що базою стійкого фінансового становища підприємства протягом тривалого часу є одержуваний прибуток. При формуванні та оптимізації розміщення фінансових ресурсів необхідно прагнути насамперед до своєчасного забезпечення фінансування за своїми зобов'язаннями, фінансової стабільності, соціального розвитку, а це досягається завдяки процесу планування показників діяльності підприємства.

Фінансові ресурси, їх обсяг та структура, складові формування і напрями використання виступають об'єктом системи управління підприємства.

Ефективне управління фінансовими ресурсами здійснюється за допомогою механізму, спрямованого на певну організацію системи форм та методів управління, перетворень у межах фінансового механізму господарської діяльності підприємства. Традиційно в структуру фінансового механізму залучають п'ять взаємопов'язаних елементів: фінансові методи, фінансові важелі, правове, нормативне та інформаційне забезпечення.

Для ефективного функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємства, на нашу думку, потрібно враховувати наступні принципи механізму управління фінансовими ресурсами:

- правове регулювання управлінських дій;
- доцільність прийняття рішень по управлінню фінансовими ресурсами підприємства;
- аналіз та оцінка прийнятих управлінських рішень;
- урахування суб'єктами управління кон'юнктури ринку та ризику;
- максимізація рентабельності [3,с.172].

Механізм фінансового управління виробничого підприємства можна зобразити як сукупність форм і методів створення та використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення різних потреб органів державної

влади, господарських суб'єктів і населення. А складовими елементами механізму управління є фінансове забезпечення, фінансове регулювання та система фінансових індикаторів і фінансових інструментів, які дають змогу оцінити цей вплив.

Узагальнення підходів вітчизняних та зарубіжних вчених до організації фінансів свідчить про те, що управління фінансами можна здійснювати на основі процесного та системного підходів. Щодо процесного підходу, то управління фінансами полягає у використанні сукупності форм, методів, прийомів управління рухом фінансових ресурсів.

Фінансовий механізм, відповідно до системного підходу, відображає зовнішню дію функціонування фінансів і визначається як сукупність методів і форм, інструментів, прийомів і важелів впливу на стан і розвиток об'єкта управління.

Структура фінансового механізму передбачає сукупність взаємопов'язаних трьох рівнів. На першому (визначальному) діють фінансові методи; функціонування фінансової системи на другому рівні забезпечують фінансові інструменти, а на третьому рівні діють фінансові важелі.

Враховуючи позиції науковців стосовно трактування понять «фінансовий механізм» та специфіку роботи виробничих підприємств, пропонуємо механізм фінансового управління виробничого підприємства визначати як систему методів, важелів, стимулів, які здійснюють управління фінансовими ресурсами з метою забезпечення ефективної господарської діяльності та соціального розвитку колективу підприємства в умовах відкритого економічного простору.

Наше розуміння механізму фінансового управління виробничого підприємства подано на рисунку 1.1.

Одним з основних елементів механізму фінансового управління є фінансове забезпечення.

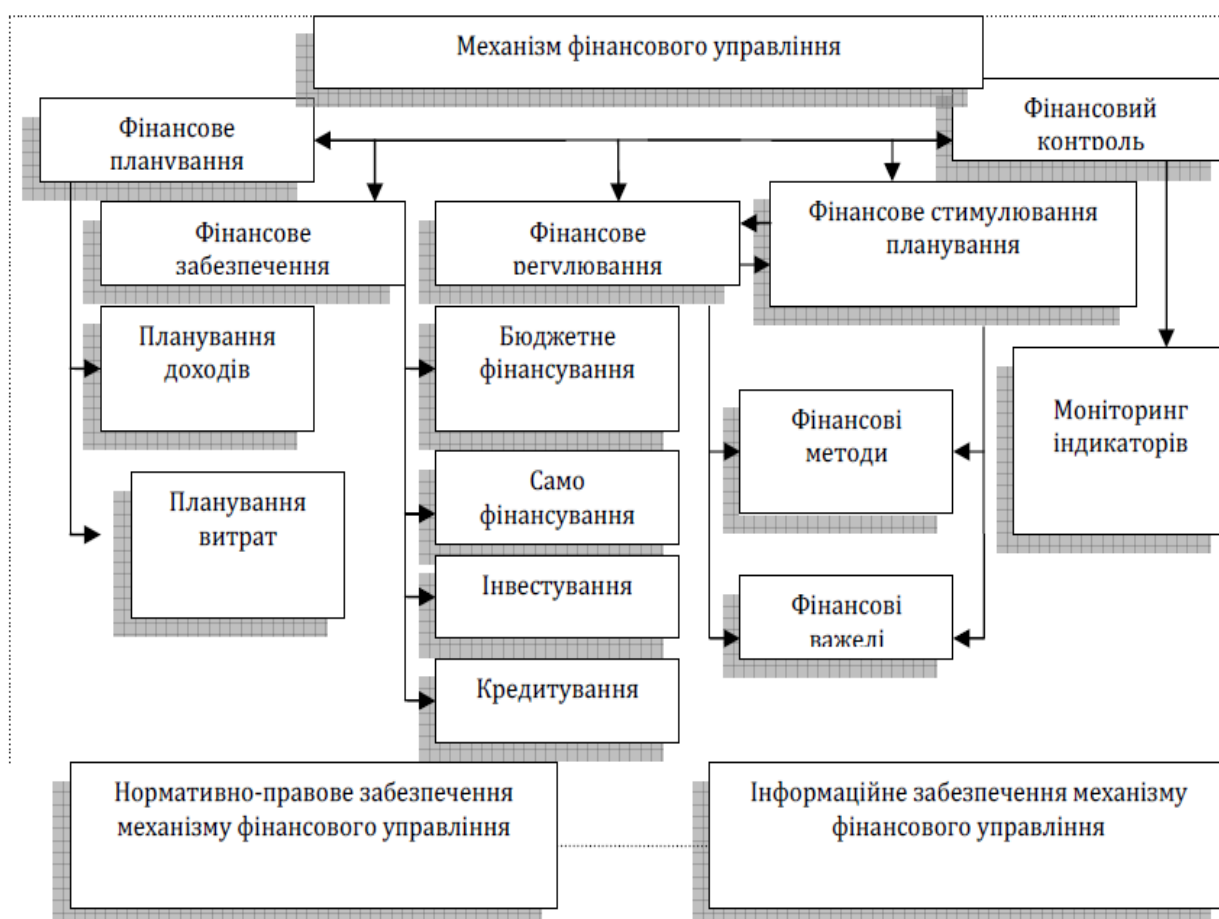

Рис. 1.1. Механізм фінансового управління підприємством [2, с.237]

У роботах українських науковців фінансове забезпечення розглядається як провідний метод фінансового механізму, покликаний забезпечувати розподільчі та перерозподільні процеси з метою утворення доходів і фондів коштів, або як форма фінансування розвитку економічної та соціальної сфер суспільства.

Додаймо, що фінансове забезпечення розвитку виробничих підприємств пов'язане з формуванням цільових грошових фондів у достатньому розмірі та їх ефективним використанням. Фінансове забезпечення виробничих підприємств здійснюється за рахунок самофінансування, інвестиційних та кредитних ресурсів [3, с.57].

Важелями, які виконують регулюючі функції, є податки, обов'язкові платежі, норми амортизаційних відрахувань, норми використання коштів у бюджетних установах та фінансові санкції (штрафи, пеня).

Фінансове стимулювання здійснюється як у формі матеріального заохочення, пов'язаного зі збільшенням фінансових ресурсів суб'єктів (податкові пільги, державні кредити тощо), так і у вигляді певного матеріального покарання (штрафних санкцій).

Проте можливості фінансового стимулювання виробничих підприємств в Україні тісно пов'язані з проблемою бюджетного дефіциту. Дефіцит бюджету негативно впливає, зокрема, на ефективність використання механізму фінансового стимулювання розвитку суспільного виробництва на сучасній технологічній основі. Невиконання дохідної частини бюджету створює труднощі в забезпеченні зв'язку між об'єктами фінансових стимулів та матеріальними можливостями фінансової мотивації економічних суб'єктів.

Нормативно-правове забезпечення фінансового механізму охоплює законодавчі акти, постанови, укази, накази, інструкції, норми та нормативи, методичні вказівки та інші нормативні документи, які визначають правила і норми управління фінансами суб'єктів господарювання [6, с. 241].

Отже, механізм фінансового управління передбачає пошук, залучення і ефективне використання фінансових ресурсів на основі організаційно-управлінських принципів, методів і форм їх впливу на розвиток підприємств.

1.2. Методичні основи управління фінансовим станом підприємства

Фінансове управління виробничим підприємством здійснюється за допомогою систематичного й усебічного оцінювання його фінансового стану з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливорює критичну оцінку фінансового стану підприємства як у статиці за певний період, так і в динаміці – за ряд періодів, дає змогу визначити «больові точки» у фінансовій діяльності та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

Аналіз фінансового стану підприємства починають з горизонтального та вертикального аналізу активів. В процесі аналізу активів слід вивчити зміни в

їх складі та структурі та оцінити їх. Аналізуючи майновий стан необхідно оцінити використання основних засобів.

Для цього необхідно розрахувати наступні показники (табл.1.1): коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності, коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття [7, с. 41].

Таблиця 1.1

Показники оцінки стану та ефективності використання основних засобів

Назва показника	Нормативне значення, динаміка показника	Порядок розрахунку	Характеристика показника
Коефіцієнт зносу основних засобів (Кзн)	Зменшення < 50%	$\frac{\text{ряд. 1012 форми №1}}{\text{ряд. 1011 форми №1}} \times 100$	Характеризує частку вартості основних засобів, списану на витрати в попередніх періодах
Коефіцієнт придатності основних засобів	Збільшення >50%	1- Кзн	Є доповненням коефіцієнта придатності до 100% (або одиниці)
Коефіцієнт оновлення основних засобів	збільшення	$\frac{\text{ряд. 260 гр. 5 форми №5}}{\text{ряд. 260 гр. 14 форми №5}} \times 100$	Визначає частину наявних на кінець звітного періоду основних засобів, яка становить нові основні засоби
Коефіцієнт вибуття	< Кон	$\frac{\text{ряд. 260 гр. 8 форми №5}}{\text{ряд. 260 гр. 3 форми №5}} \times 100$	Показує, яка частина основних засобів вибули з різних причин

Наступним кроком є горизонтальний і вертикальний аналіз пасивів підприємства. Аналізу власного капіталу надають особливої уваги. Необхідно звертати увагу на склад і структуру джерел власних оборотних коштів, джерел інвестиційних власних коштів, правильність формування статутного капіталу, наявність резервних фондів і нерозподіленого прибутку.

Одним із етапів аналізу фінансового стану підприємства є оцінка ліквідності та платоспроможності. Ліквідність підприємства оцінюють за

даними балансу на певну дату на основі ліквідності його активів.

Загальна ідея, що лежить в основі розрахунку показників ліквідності, полягає у зіставленні оборотних активів і поточних зобов'язань (таблиця 1.2, 1.3) [8, с.27].

Таблиця 1.2

Групування активів підприємства

Групи	Умовне позначення	Сума рядків балансу	Характеристика
Високоліквідні	A1	ряд.1160 + ряд. 1165	Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції
Швидколіквідні	A2	ряд.1103+ряд.1104+ ряд.1125 + ряд. 1130 + ряд.1135+ ряд.1136 + ряд. 1155 + ряд.1190	Дебіторська заборгованість, яка буде погашена за умовами договорів
Повільноліквідні	A3	ряд .1100 + ряд. 1130 + ряд.1135	Запаси (сировина й матеріали, незавершене виробництво тощо) та інші оборотні активи (зокрема, дебіторська заборгованість, строк сплати якої минув)
Важколіквідні	A4	ряд.1095	Активи, що передбачено використовувати більше одного року(або операційного циклу, якщо він перевищує рік)

Найбільш ліквідні активи (A1) - це суми за всіма статтями коштів та їх еквівалентів, тобто гроші, які можна використати для поточних розрахунків. Сюди належать також короткострокові фінансові вкладення, цінні папери, які можна прирівняти до грошей. Дана група розраховується в такий спосіб:

Швидко реалізовані активи (A2). До цієї групи активів відносяться активи, для обігу яких у грошову форму потрібно більше тривалий час: готова продукція, товари, дебіторська заборгованість, векселі отримані.

Повільно реалізовані активи (A3). До цієї групи ставляться витрати майбутніх періодів, а також оборотні активи, що не ввійшли в перші дві групи.

Важко реалізовані активи (A4). До цієї групи ставляться необоротні активи підприємства, вартість яких відбивається в першому розділі пасиву балансу [9,с.35].

Таблиця 1.3

Групування зобов'язань підприємства

Групи	Умовне позначення	Сума рядків балансу	Характеристика
Найбільш термінові	П1	ряд. 1615+ ряд.1620+ ряд.1621+ ряд.1625+ ряд.1630+ ряд.1690	Поточні зобов'язання за розрахунками
Короткострокові	П2	ряд. 1600 + ряд. 1610	Короткострокові кредити та позикові кошти
Довгострокові	П3	ряд. 1595	Довгострокові зобов'язання
Постійні	П4	ряд. 1495+ ряд.1665	Зобов'язання перед власниками з формування власного капіталу

Найбільш термінові зобов'язання (П1). До них прийнято відносити кредиторську заборгованість по придбаних товарах, роботам, послугам. Короткострокові пасиви (П2). До цієї групи відносять короткострокові позикові засоби. Довгострокові пасиви (П3). Ця група пасивів представлена довгостроковими зобов'язаннями підприємства: довгострокові кредити і займи.

Постійні (стійкі) пасиви – власні засоби. Поряд з поняттям «ліквідність підприємства» в економічній літературі зустрічається поняття «ліквідність балансу». Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо мають місце співвідношення відображені на рис 1.2.

Достатнім є зіставлення підсумків перших трьох груп за активом і пасивом; виконання четвертої нерівності свідчить про виконання мінімальної умови фінансової стійкості – наявності у підприємства власного оборотних капіталу. У разі, коли одна чи декілька нерівностей мають знак, протилежний зафіксованому в оптимальному варіанті, ліквідність балансу більшою чи меншою мірою відрізняється від абсолютної.

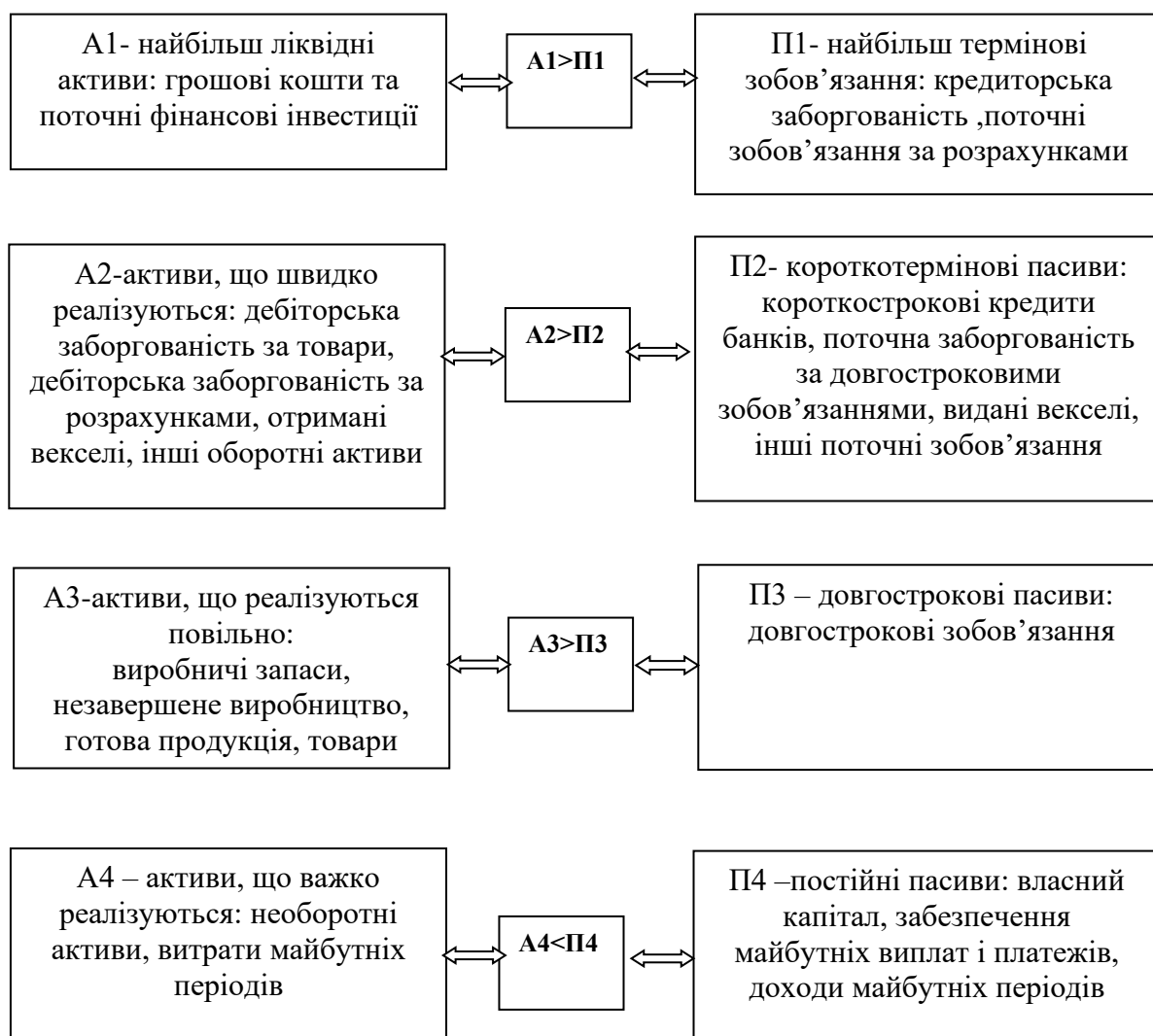

Рис.1.2. Умови ліквідності балансу

Ці співвідношення дають змогу порівнювати баланси підприємства, які належать до різних періодів, а також баланси різних підприємств і з'ясувати, який баланс ліквідніший [10, с.75].

Загальна ідея, що лежить в основі розрахунку показників ліквідності, полягає у зіставленні оборотних активів і поточних зобов'язань (таблиця 1.4).

Фінансова стійкість передбачає те, що ресурси, вкладені у підприємницьку діяльність, повинні окупитись за рахунок грошових коштів від господарювання, а одержаний прибуток забезпечувати самофінансування і незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування майна (активів). Очевидним є те, що умовою життєздатності та основою розвитку будь-якого підприємства є забезпечення його фінансової стійкості.

Таблиця 1.4

Показники оцінки ліквідності

Назва показника	Норм. значення	Характеристика показника	Формула для розрахунку
Коефіцієнт загальної ліквідності	1-2	Показує, якою мірою наявних оборотних активів достатньо для задоволення поточних зобов'язань	$K_{zag} = \frac{A1 + A2 + A3}{П1 + П2}$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-0,8	Показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена не тільки за рахунок грошових коштів, але й за рахунок очікуваних фінансових надходжень	$K_{шл} = \frac{A1 + A2}{П1 + П2}$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	Характеризує негайну готовність підприємства погасити поточні зобов'язання і визначається як відношення суми грошових коштів підприємства та поточних фінансових інвестицій до суми поточних зобов'язань	$K_{аб} = \frac{A1}{П1 + П2}$

Коефіцієнти оцінки фінансової стійкості підприємства наведені у табл.1.5.

Таблиця 1.5

Методика розрахунку показників для оцінки фінансової стійкості підприємства

Показник	Характеристика показника	Норм. знач.	Порядок розрахунку, Форма №1 «Баланс»
1	2	3	4
Коефіцієнт автономії (незалежності)	Характеризує частку власного капіталу у загальній вартості майна	>0,5	р.1495:р.1900
Коефіцієнт фінансової залежності	Характеризує ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування	<2,0	ряд.1900 : ряд.1495
Коефіцієнт фінансового ризику	Показує співвідношення залучених коштів і власного капіталу	≤0,5	$\frac{\text{ряд. 1595} - \text{ряд. 1520} + \text{ряд. 1695}}{\text{ряд. 1495} + \text{ряд. 1520}}$

Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні кошти, а яка капіталізована	>0,5	$\frac{\text{ряд. 1195} - \text{ряд. 1695}}{\text{ряд. 1495} + \text{ряд. 1520}}$
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	Показує, яку частку основних засобів та необоротних активів профінансовано зовнішніми інвесторами	-	$\frac{\text{ряд. 1595}}{\text{ряд. 1095}}$
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Характеризує структуру капіталу	-	$\frac{\text{ряд. 1595}}{\text{ряд. 1595} + \text{ряд. 1495}}$
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	Є доповненням коефіцієнту довгострокового залучення позикових коштів	-	$\frac{\text{ряд. 1495}}{\text{ряд. 1495} + \text{ряд. 1595}}$

Важливим показником, що характеризує фінансову стійкість підприємства, є вид джерел фінансування матеріальних оборотних коштів.

Матеріальні оборотні кошти підприємства являють собою запаси (3), вартість яких відображується в II розділі активу балансу, їх вартість розраховують таким чином:

$$З = \text{ряд.1100} + \text{ряд. 1110} \quad (1.1)$$

Види джерел, за рахунок яких сформовані матеріальні оборотні кошти (запаси):

1. Власні оборотні кошти:

$$Кв\ об = П1 - А1 = (\text{ряд. 1615} + \text{ряд.1620} + \text{ряд.1621} + \text{ряд.1625} + \text{ряд.1630} + \text{ряд.1690}) - (\text{ряд.1160} + \text{ряд. 1165}) \quad (1.2)$$

2. Власні оборотні кошти і довгострокові позикові джерела формування коштів (функціонуючий капітал) (Квдп):

$$\text{Квдп} = \text{Кв. об} + \text{ПЗ} = (\text{ряд. 1615} + \text{ряд.1620} + \text{ряд.1621} + \text{ряд.1625} + \text{ряд.1630} + \text{ряд.1690} - \text{ряд.1160} - \text{ряд. 1165}) + \text{ряд. 1595} \quad (1.3)$$

3. Сукупна величина основних джерел формування коштів (К_о):

$$\text{К}_o = \text{Квдп} + \text{Короткострокові кредити} - \text{Необоротні активи} = \text{ряд. 1615} + \text{ряд.1620} + \text{ряд.1621} + \text{ряд.1625} + \text{ряд.1630} + \text{ряд.1690} - \text{ряд.1160} - \text{ряд. 1165} + \text{ряд.1595} + \text{ряд.1600} + \text{ряд.1610} - \text{ряд.1095} \quad (1.4)$$

Трьом показникам наявності джерел формування запасів відповідають три показники забезпечення запасів джерелами формування:

1. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів

$$\pm \Phi_v = \text{Кв} - \text{З}. \quad (1.5)$$

2. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів і довгострокових джерел формування запасів

$$\pm \Phi_T = \text{КвПЗ} - \text{З}. \quad (1.6)$$

3. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів

$$\pm \Phi_o = \text{К}_o - \text{З}. \quad (1.7)$$

За допомогою цих показників визначають трикомпонентний тип фінансової стійкості підприємства:

$$C(\Phi) = \begin{cases} 1, \text{ якщо } \Phi > 1 \\ 0, \text{ якщо } \Phi < 0 \end{cases}. \quad (1.8)$$

Отже, фінансова стійкість – це спроможність підприємства забезпечувати пропорційний розвиток при збереженні достатнього рівня плато- та кредитоспроможності.

У процесі функціонування підприємство може мати різну фінансову стійкість, яку поділяють на чотири типи.

Для зручності визначення типу фінансової стійкості доцільно представити розраховані показники в таблиці 1.6 [11, с.100].

Таблиця 1.6

Зведена таблиця показників за типами фінансової стійкості

Показник	Тип фінансової стійкості			
	Абсолютна стійкість	Нормальна стійкість	Нестійкий стан	Кризовий стан
$\Phi_{\text{В}} = \text{Кв} - 3$	$\Phi_{\text{В}} \leq 0$	$\Phi_{\text{В}} < 0$	$\Phi_{\text{В}} < 0$	$\Phi_{\text{В}} < 0$
$\Phi_{\text{Т}} = \text{Квпз} - 3$	$\Phi_{\text{Т}} \geq 0$	$\Phi_{\text{Т}} \geq 0$	$\Phi_{\text{Т}} < 0$	$\Phi_{\text{Т}} < 0$
$\Phi_{\text{О}} = \text{Ко} - 3$	$\Phi_{\text{О}} \geq 0$	$\Phi_{\text{О}} \geq 0$	$\Phi_{\text{О}} \geq 0$	$\Phi_{\text{О}} < 0$
Стисла характеристика	Висока платоспроможність: підприємств - во не залежить від кредиторів	Нормальна платоспроможність: ефективне використання позикових коштів - висока дохідність виробничої діяльності	Порушення платоспроможності: необхідне залучення додаткових джерел	Неплатоспроможність підприємства - межа банкрутства

Далі нам необхідно провести аналіз фінансових результатів.

Аналіз фінансових результатів проводиться шляхом порівняння фактичних даних за звітний період з фактичними даними за попередній період. В ході аналізу необхідно дати оцінку темпів зростання прибутку в цілому та окремо за кожною позицією. Тобто провести горизонтальний і вертикальний аналіз фінансових результатів [12, с. 126].

Ділову активність підприємства доцільно оцінювати за наступними показниками (таблиця 1.7) [13, с.222].

Таблиця 1.7

Класифікація та порядок розрахунку показників ділової активності
підприємства

Назва показника	Формула для розрахунку	Характеристика показника	Динаміка показника
1	2	3	4
Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 2000}}{\text{ф. 1 [ряд. 1300(гр. 3) + ряд. 1300(гр. 4)]/2}}$	Показує, скільки разів за звітний період відбувається повний цикл виробництва і обігу	збільш.
Коефіцієнт оборотності ДЗ (Кобдз)	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 2000}}{\text{ф. 1 [(ряд. 1125 + \dots + \text{ряд. 1155}) гр. 3 + (р. 1125 + \dots + \text{ряд. 1155}) гр. 4] / 2}}$	Показує, скільки разів у середньому протягом звітного періоду дебіторська заборгованість перетворюється на грошові кошти	збільш.
Період оборотності ДЗ	$\frac{\text{Кількість днів у періоді}}{\text{Кобдз}}$	Цей показник дає розрахункову кількість днів для погашення кредиту, узятого дебіторами	зменш.
Коефіцієнт оборотності КЗ(Кобз)	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 2000}}{\text{ф. 1 [(ряд. 1610 + \dots + \text{ряд. 1630}) гр. 3 + (\text{ряд. 1610} + \dots + \text{ряд. 1630}) гр. 4] / 2}}$	Показує, скільки оборотів необхідно підприємству для оплати існуючої заборгованості	збільш.
Період обороту КЗ	$\frac{\text{Кількість днів у періоді}}{\text{Кобкз}}$	Цей показник дає розрахункову кількість днів для погашення кредиту, отриманого від постачальників	зменш.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	$\frac{\text{ф. 2 ряд. 2050}}{\text{ф. 1}[(\text{ряд. 1100} + \text{ряд. 1110})\text{гр. 3} + (\text{ряд. 1100} + \text{ряд. 1110})\text{гр. 4}]/2}$	Показує, скільки оборотів за рік роблять запаси	збільш.
Період обороту запасів	$\frac{\text{Кількість днів у періоді}}{\text{Кобз}}$	Характеризує період часу, протягом якого запаси перетворюються в реалізовані товари	зменш.
Фондовіддача	$\frac{\text{ф. 2 ряд 2000}}{\text{ф. 1}(\text{ряд. 1010}(\text{гр. 3}) + \text{ряд. 1010}(\text{гр. 4}))/2}$	Характеризує ефективність використання основних засобів та інших нематеріальних активів	збільш.
Тривалість операційного циклу	$t_{\text{обдз}} + t_{\text{обз}}$	Показує, кількість днів у середньому потрібно для виробництва, продажу та оплати продукції підприємства	зменш.
Тривалість обороту оборотного капіталу	$t_{\text{обдз}} + t_{\text{обз}} - t_{\text{обкз}}$	Показує час функціонування коштів, починаючи з авансування в предмети праці до отримання виручки	зменш.

Аналіз рентабельності на підприємстві необхідний для вибору варіантів формування асортименту та структури продукції, оцінки можливостей додаткового прибутку шляхом збільшення випуску більш рентабельних виробів, як інструмент інвестиційної політики та ціноутворення. Аналіз необхідний для узагальнююче оцінки рівня рентабельності підприємства і визначення основних напрямів пошуку резервів підвищення його ефективності.

Аналіз рентабельності на підприємстві здійснюють за системою показників, використання кожного з яких залежить від характеру оцінки ефективності діяльності підприємства.

До основних показників рентабельності відносять(табл.1.8):

- рентабельність активів;
- рентабельність виробництва;
- рентабельність власного капіталу;
- рентабельність вкладень (інвестицій);
- рентабельність основної діяльності;
- рентабельність продукції [26, с.196].

Таблиця 1.8

Коефіцієнти рентабельності

Показник	Призначення показника	Порядок розрахунку показника
1	2	3
Рентабельність сукупного капіталу	Показує, який прибуток отримує підприємство з кожної гривні, вкладеної в його активи	$R_{ск} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Усього джерел засобів}}$
Рентабельність власного капіталу	Показує, який прибуток приносить кожна інвестована власниками капіталу грошова одиниця	$R_{вк} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$
Валова рентабельність реалізованої продукції	Показує ефективність виробничої діяльності	$R_{вал} = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}}$
Операційна рентабельність реалізованої продукції	Показує рентабельність підприємства після вирахування витрат від операційної діяльності	$R_{оп} = \frac{\text{Операційний прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}}$
Чиста рентабельність реалізованої продукції	Цей коефіцієнт повністю відображає вплив структури капіталу та фінансування підприємства на її рентабельність.	$R_n = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка від реалізації}}$

Валова рентабельність виробництва	Показує скільки гривень валового прибутку припадає на гривню витрат, що формують собівартість	$R_{пв} = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Собівартість продукції}}$
Чиста рентабельність виробництва	Показує скільки гривень чистого прибутку припадає на гривню реалізованої продукції	$R_{пч} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Собівартість продукції}}$

У процесі аналізу необхідно вивчити динаміку перелічених вище показників рентабельності та провести їх порівняння із значеннями аналогічних коефіцієнтів по галузі, а також з показниками рентабельності конкурентів. Дані аналізу відіграють вирішальну роль при визначенні конкурентної політики підприємства, при оцінці виконання поставлених перед ним завдань, розробки програми розвитку та управління на перспективу. Основними джерелами інформації для аналізу є звітний бухгалтерський баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про власний капітал, Звіт про рух грошових коштів, примітки до фінансової звітності, дані первинного й аналітичного бухгалтерського обліку, які деталізують окремі статті балансу.

Таким чином, у першому розділі дипломної роботи ми з'ясували що фінансовий стан – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Також визначили, що управління фінансовим станом можна трактувати як інструмент реалізації фінансів та фінансової політики, як сукупність методів впливу на організацію і використання фінансових відносин та фінансових ресурсів, як сукупність управлінських структур і фінансового апарату на всіх рівнях управління підприємством. З'ясували, що управління фінансовим станом підприємства здійснюється за допомогою систематичного й усебічного оцінювання з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливило критичну оцінку фінансового стану

підприємства як у статистиці за певний період, так і в динаміці - за ряд періодів, дає змогу визначити «больові точки» у фінансовій діяльності та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

1.3. Концептуальні основи формування фінансової стратегії підприємства

Сьогодні все більше підприємств визнають потребу у свідомому перспективному управлінні фінансовою діяльністю на основі наукових методик передбачення її напрямків, адаптації до загальних цілей розвитку підприємства і умов зовнішнього середовища.

Ефективним інструментом перспективного управління фінансовою діяльністю підприємства є фінансова стратегія. Кожен суб'єкт господарювання має свої особливості, тому визначити єдиний підхід до вибору фінансової стратегії неможливо. Особливе зацікавлення викликає питання розробки останньої, оскільки це об'єктивний процес, який має свою логіку, розвивається відповідно до властивих йому закономірностей та відіграє важливу роль у господарській діяльності підприємств.

Кожне підприємство повинно самостійно визначати, які чинники і яким чином впливатимуть на його діяльність, та формувати таку фінансову стратегію, яка б мінімізувала ризики і сприяла збільшенню його прибутковості, підвищенню конкурентоспроможності та фінансової стійкості на ринку [16, с. 15].

Цільова орієнтація підприємства визначає спрямованість і специфіку фінансової діяльності. Якщо загальним напрямком діяльності є обраний розвиток, особливу увагу слід звернути на фінансування нових об'єктів і отримання високого прибутку для забезпечення інвестиційних процесів, спрямованих на досягнення або підтримку позицій лідера (конкурентних переваг). У випадку, коли показники фінансового становища свідчать про

вірогідне банкрутство, а підприємство прагне до виживання, необхідно зосередитися на збереженні припустимого рівня ліквідності і платоспроможності.

Фінансова стратегія розробляється у формі програми фінансування розвитку та конкретизуються у фінансовому плані (бюджеті) організації з урахуванням необхідних змін у структурі капіталу та фондів для досягнення розроблених стратегій зростання та підвищення конкурентних переваг підприємства.

Огляд та узагальнення сучасних підходів до послідовності розробки фінансової стратегії підприємства свідчить про відсутність єдиної структурної побудови цього процесу, що дозволяє зробити висновок про необхідність його впорядкування.

Запропонований алгоритм побудови фінансової стратегії подано на рис.1.3.

Всі етапи процесу формування фінансової стратегії повинні виконуватися один за одним, згідно з запропонованим алгоритмом [17, с. 132].

Створення фінансової стратегії неможливе без збирання інформації про ринкове середовище функціонування підприємства (конкурентів, постачальників, клієнтів, посередників, державні органи та служби, банківські установи) та її детального аналізу.

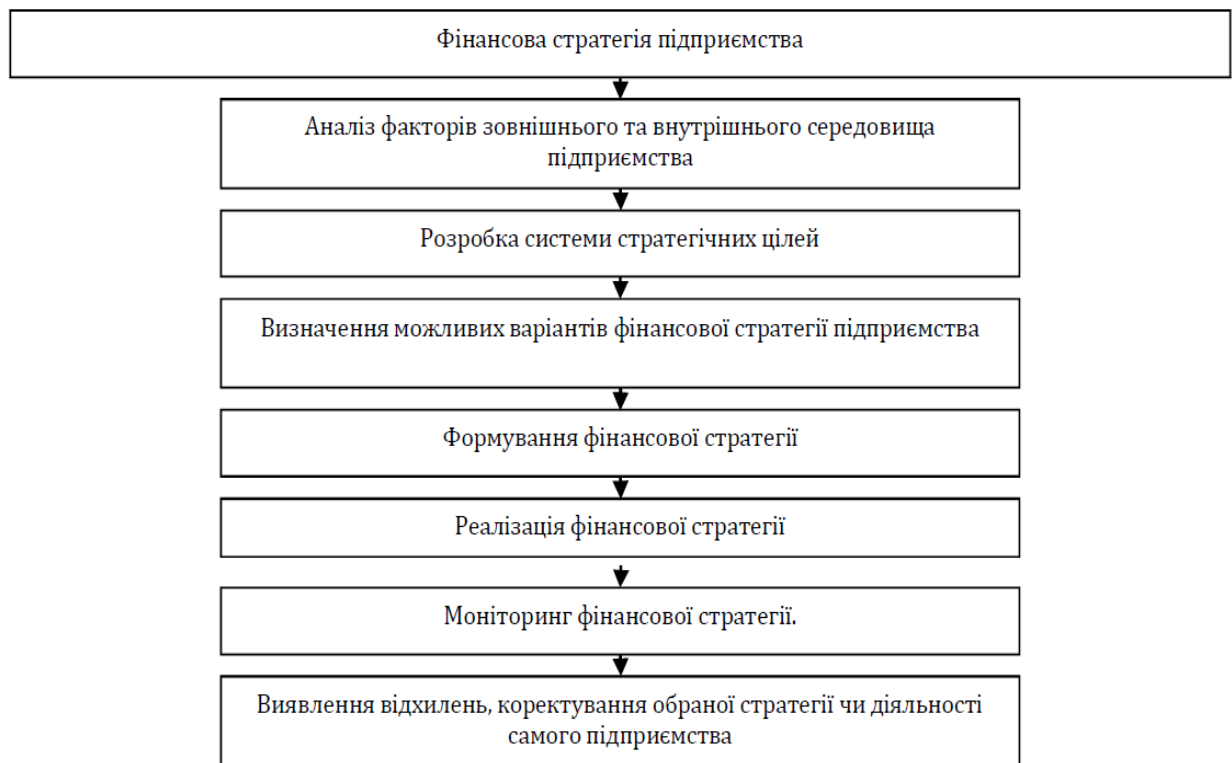

Рис. 1.3. Алгоритм побудови фінансової стратегії підприємства

На цьому етапі фінансові менеджери повинні застосовувати відповідний фінансовий інструментарій: мікроекономічне фінансове планування, прогнозування, стратегічний і фінансовий аналіз (зокрема SWOT-аналіз, що охоплює аналіз слабких і сильних сторін підприємства, ризиків і додаткових можливостей), статистичні методи та економіко-математичне моделювання. Визначення сукупності факторів, які впливають на розробку фінансової стратегії, дає змогу відповісти на питання: чи призведе розроблена фінансова стратегія до досягнення підприємством своєї фінансової мети в умовах змін факторів зовнішнього фінансового становища. Підприємство повинне частіше за своїх конкурентів складати прогнози, це дасть йому змогу контролювати майбутню ситуацію, на відміну від конкурентів, які зможуть лише реагувати на неї [17,с. 133].

В основу класифікації факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, покладено різні види ризику і ступінь впливу на них менеджерів. У зовнішньому оточенні виділяють макро- і мікросередовище.

Макросередовище містить фактори, які опосередковано впливають на діяльність підприємства і визначають його довгострокові рішення.

До факторів макросередовища слід зарахувати (табл. 1.9):

Таблиця 1.9

Фактори макросередовища

Група факторів	Вияв
Економічні	Зміна економічного потенціалу країни, стадія ділового циклу, відсоткова ставка і курс національної валюти, грошова маса в обігу, інфляція та темпи її зростання, контроль за цінами та заробітною платою, ціни на всі види ресурсів, інвестиційна політика
Політичні	Податкове законодавство і політика уряду, антимонопольне, природоохоронне та зовнішньоекономічне законодавство
Технологічні	Витрати на НДДКР з різних джерел, захист інтелектуальної власності, державна політика в галузі НТП
Соціальні	Демографічна структура населення і його платоспроможність, соціальна мобільність та активність населення, релігійні та національні традиції

У межах мікросередовища виділяють галузеве і ближнє оточення. Перше характеризується реальним і потенційним розміром галузі, її перспективами та стадіями життєвого циклу, структурою і масштабами конкуренції, структурою галузевих витрат, системою збуту продукції, тенденціями розвитку галузі. [18, с. 115].

Аналіз галузі, в якій «функціонує підприємство, дозволяє оцінити ефективність перспективних фінансових та інвестиційних заходів, що передбачені його фінансовою стратегією. Ближнє оточення складають конкуренти – аналіз їхніх дій, оцінка поточної стратегії і реальних можливостей, вивчення сильних і слабких сторін дозволить підприємству визначити конкурентну позицію; постачальники і покупці, фінансове становище яких визначає рух фінансових ресурсів, можливість їх використання для короткострокового фінансування; банки та інші фінансові організації, політика та інтереси яких впливають на вид і розмір джерела фінансування.

Щоб ефективно впливати на зовнішні фактори, необхідно задіяти внутрішні можливості підприємства.

Найбільш важливими внутрішніми факторами є розміри підприємства, характер діяльності, цільові стратегічні орієнтири [21, с. 288]. Вони істотно

впливають на організацію фінансових потоків, тому мають бути враховані в процесі формування фінансової стратегії. [22, с. 261].

На цьому етапі фінансові менеджери повинні застосовувати відповідний фінансовий інструментарій: мікроекономічне фінансове планування, прогнозування, стратегічний і фінансовий аналіз (зокрема SWOT-аналіз, що охоплює аналіз слабких і сильних сторін підприємства, ризиків та додаткових шансів), статистичні методи та економіко-математичне моделювання.

Подальшим етапом формування фінансової стратегії має бути формування стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства. Цілі фінансової стратегії мають підпорядковуватися загальній стратегії економічного розвитку та спрямовуватися на максимізацію прибутку та ринкової вартості підприємства.[23, с.45]. Визначення бажаного рівня загальної цілі фінансової стратегії є основою для побудови ієрархії цілей нижчих рівнів. [24, с. 261].

Сформована ціль повинна відповідати рівню забезпечення ресурсами. Вибрана загальна фінансова ціль визначає період її досягнення. Період вважається похідною величиною від цілі, сформульованої в результаті внутрішньої та зовнішньої синхронізації нормативів фінансової діяльності в часі. Зовнішня синхронізація передбачає узгодження в часі цілей фінансової стратегії з цілями загальної стратегії організації, а також зі змінами кон'юнктури фінансового ринку. Умовами визначення періоду досягнення цілей є галузева належність організації, її розмір, стадії життєвого циклу товарів тощо. Зрозуміло, що фінансова стратегія фірми, якій загрожує банкрутство, відрізнятиметься від стратегії здорової фірми.

Після виконання аналітичної роботи, здійснення відповідних розрахунків, обговорення альтернативних варіантів розвитку подій приймається управлінське рішення щодо вибору фінансової стратегії, яку надалі деталізують за напрямками фінансової політики та реалізують згідно з планом [26, с. 134].

Наступною стадією є формування сукупності можливих варіантів фінансової стратегії підприємства. Наявність портфеля фінансових стратегій знижує рівень ризику прийняття неправильного рішення у виборі оптимального варіанта [27]. Найчастіше першочерговими критеріями відбору є: забезпечення мети моделювання і наявність найменших трансакційних витрат для його здійснення. Деталізація обраного варіанта моделі фінансової стратегії здійснюється шляхом доведення загальної моделі до рівня наповнення її суб'єктами виконавцями, розробки конкретних програм і проектів. Важливо визначити пріоритетну задачу в межах загальних стратегічних цілей розвитку. На цій фазі підприємство реалізує стратегію, досягає бажаних результатів в удосконаленні організаційної структури, управлінні персоналом і загальним менеджментом [28].

Для полегшення реалізації фінансової стратегії доцільно проводити її деталізацію шляхом складання тактичних планів. Тактичне планування покликане формувати механізми реалізації обраної стратегії. Тактичне планування має два різновиди: оперативне та поточне. Поточне планування – це різновид управлінської діяльності, який спрямований на розроблення параметрів, заходів, бюджетів та адміністративно-фінансових важелів з метою формування поточних планів функціонування конкретних сфер діяльності організації чи її діяльності загалом на річний період у напрямку досягнення завдань обраної фінансової стратегії.

Оперативне планування спрямоване на формування вузьких, деталізованих, короткотермінових планів з конкретних питань діяльності підприємства, які формуються шляхом розвитку поточних планів. Оперативні і поточні плани не повинні відхилятися від фінансової стратегії підприємства, а навпаки – деталізувати і доповнювати її (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Методи реалізації фінансової стратегії

У ході реалізації стратегії досить важливо визначити відповідальних за цей процес та строки її реалізації. Але вона повинна коригуватися і бути гнучкою залежно від ситуації з метою отримання найбільш позитивного результату. Обов'язково повинні контролюватися всі етапи реалізації відповідної стратегії, особливо в умовах кризи та постійної нестачі фінансових ресурсів. Для складання прогнозних показників можна використовувати комп'ютерні програми [25, с. 201].

Ще одним етапом є проведення моніторингу, що становить процес постійного відстеження фактичних проміжних і кінцевих результатів за показниками, які характеризують фінансову діяльність підприємства із запланованими.

Якщо в процесі формування і реалізації фінансової стратегії виявлено певні відхилення фактичних значень показників від планових і від визначених умов діяльності підприємства, то відбувається коригування стратегії на тому етапі, де виявлено відхилення. З огляду на вищенаведені факти є цілком

зрозумілим те, що ключовим етапом формування фінансової стратегії підприємства є вибір найбільш якісного з альтернативних варіантів [28, с. 50].

Важливим моментом формування фінансової стратегії є врахування, окрім стадії життєвого циклу підприємства і продукції, яку воно виробляє, також обраної фінансової та маркетингової політики. Тому можна виділити окремі типи фінансових стратегій (рис. 1.5).

Експансивну стратегію (стратегія розширення) обирають у тому випадку, коли підприємство веде так звану агресивну політику: планує придбання (поглинання) інших підприємств, розширення виробництва, захоплення значної частки ринку, вихід на нові ринки збуту; її застосування є доцільним, якщо продукція суб'єкта господарювання перебуває на стадії запровадження, становлення чи піднесення і підприємство має достатній трудовий та фінансовий потенціали для здійснення перелічених вище заходів.

Стратегія поступового розвитку – характерна для більшості промислових підприємств. Такий тип стратегії передбачає спрямування суб'єкта господарювання на поступове нарощення обсягів діяльності, зростання прибутковості та покращення його основних фінансових і виробничо-економічних показників й характеристик, забезпечення стабільного фінансового стану.

Захисна стратегія – передбачає незначне зменшення виробничих потужностей, часткове чи повне згорання інвестиційної та інноваційної діяльності задля збереження певного рівня прибутковості і фінансової стійкості підприємства при негативному впливі на його діяльність ендогенних та екзогенних факторів.

Стабілізаційна стратегія – виникає у разі тимчасової втрати підприємством платоспроможності, порушення структури балансу, погіршення показників діяльності.

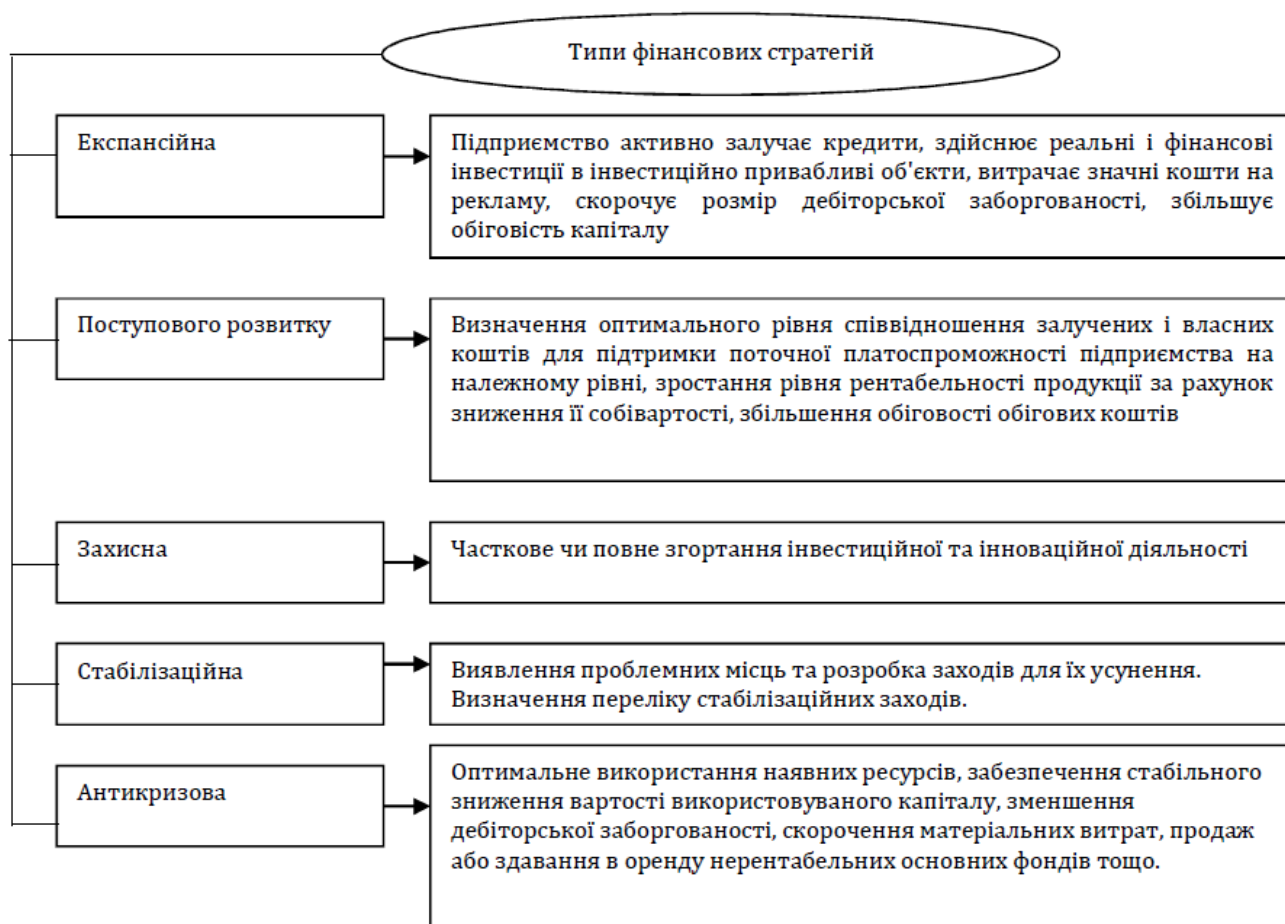

Рис. 1.5. Типи фінансових стратегій

Фінансовим менеджерам чи аналітикам у такому разі потрібно проаналізувати виробничо-господарську діяльність суб'єкта господарювання за декілька попередніх періодів, виявити проблемні місця і причини їх виникнення, окреслити основні шляхи їх вирішення й визначити перелік стабілізаційних заходів [25, с. 36].

Антикризову стратегію реалізують у випадках, коли підприємство перебуває у кризовому стані і потребує санації. Передбачає комплекс заходів, спрямованих на відновлення платоспроможності (ліквідності), кредитоспроможності, стабілізацію його фінансового стану. Шляхами виходу підприємства з кризового стану можуть також бути повна реорганізація виробництва або злиття з іншим, фінансово стійкішим, підприємством.

Висновки до розділу 1

Сучасний етап розвитку національної економіки характеризується динамізмом та якісними змінами в управлінні виробничим процесом. Особлива роль на промисловому підприємстві належить механізму управління фінансовими ресурсами, адже ефективність функціонування та розвиток залежить від того, наскільки раціонально останнє розпоряджається своїми фінансовими ресурсами. Нестача негативно впливає на виробничо-господарську діяльність, спричиняє виникнення та зростання заборгованостей перед партнерами, працівниками з оплати праці, перед бюджетами усіх рівнів зі сплати податків, зборів та платежів. Сам процес виробництва зупиняється тоді, коли відсутні фінансові джерела формування фінансових ресурсів. Тому виникає необхідність докорінної зміни господарського механізму та економічної роботи підприємства, що вимагає створення якісно нової системи управління, оновлення організації, методики діяльності, аналізу та оцінки фінансового стану.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПАТ ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПАТ ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

ПАТ Запорізький Металургійний Комбінат «Запоріжсталь» (далі ПАТ ЗМК «Запоріжсталь») був збудований в 1933 – 1939 роках. 4 січня 1997 року державне підприємство Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь» було перетворено у відкрите акціонерне товариство із стовідсотковим державним капіталом. В період 1998-2001 рр. згідно з планом приватизації ВАТ «Запоріжсталь» проводилася поступова реалізація державної частки статутного фонду товариства шляхом пільгового розміщення акцій, продажу пакетів акцій на сертифікатних аукціонах, через фондову біржу, на некомерційному конкурсі. Первинне розміщення акцій завершено 07.10.2001 року. В 2003 році за рішенням загальних зборів акціонерів від 02.07.2003 року був зменшений статутний фонд ВАТ «Запоріжсталь» на величину раніше викупленого в акціонерів пакета в 25%+1 акція. В результаті статутний фонд товариства склав 210 920 444,75 тис.грн. Загальними зборами акціонерів ВАТ «Запоріжсталь» 21.12.2007 року затверджено Статут ВАТ „Запоріжсталь” в новій редакції, згідно з якою статутний фонд (капітал) товариства становить 660 920 444,75 тис.грн., і поділений на 2643 681 779 штук простих іменних акцій номінальною вартістю 0,25 грн. Вищим органом управління Товариством є Загальні збори акціонерів, які обирають Спостережну (Наглядову) Раду та Ревізійну комісію.

ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» [29] являє собою підприємство з повним металургійним циклом. Предметом діяльності підприємства є виробництво та збут металургійної продукції, металовиробів виробничого і побутового призначення, інших супутніх видів продукції металургійного циклу. Крім

того, здійснюється виробництво та збут іншої продукції промислово-технічного призначення, сільськогосподарської продукції, товарів народного споживання і продуктів харчування.

ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» постійно ведуться роботи, спрямовані на покращення якості та розширення сортаменту виробленої продукції. Основними видами продукції, які виробляє підприємство є:

- переробний та ливарний чавун у чушках вагою 15-18 кг;
- сляби з вуглецевих, низьколегованих та легованих сталей;
- прокат листовий гарячекатаний та холоднокатаний товщиною 0,5-8,0 мм в листах і рулонах з вуглецевих, низьколегованих та легованих сталей;
- холодногнуті профілі;
- жерсть біла гарячого лудіння;
- жерсть чорна;
- стрічка сталева;
- виливниці та піддони;
- гран шлак та щебінь;
- широкий асортимент виробів з металу товарів народного споживання.

Усі зазначені види продукції користуються попитом як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, тому доцільність виробництва окремих виробів у найближчі роки не викликає сумніву. Станом на 31.12.2018 р. середньооблікова чисельність штатних працівників складала 10 394 осіб; середня чисельність позаштатних осіб та осіб, які працюють за сумісництвом (зовнішнім) – 46 осіб; чисельність працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня) – 16 осіб. Фонд оплати праці складає 2 195 164,9 тис. грн. Збільшення фонду оплати праці (+409 608,5 тис. грн. або +22,9 %) відносно попереднього року відбулося за рахунок зросту середньої заробітної плати в еквіваленті повної зайнятості на 33,4 % (+549 144,0 тис. грн.) та зниження чисельності працюючих в еквіваленті повної зайнятості на 7,8 % (-139 535,5 тис. грн.).

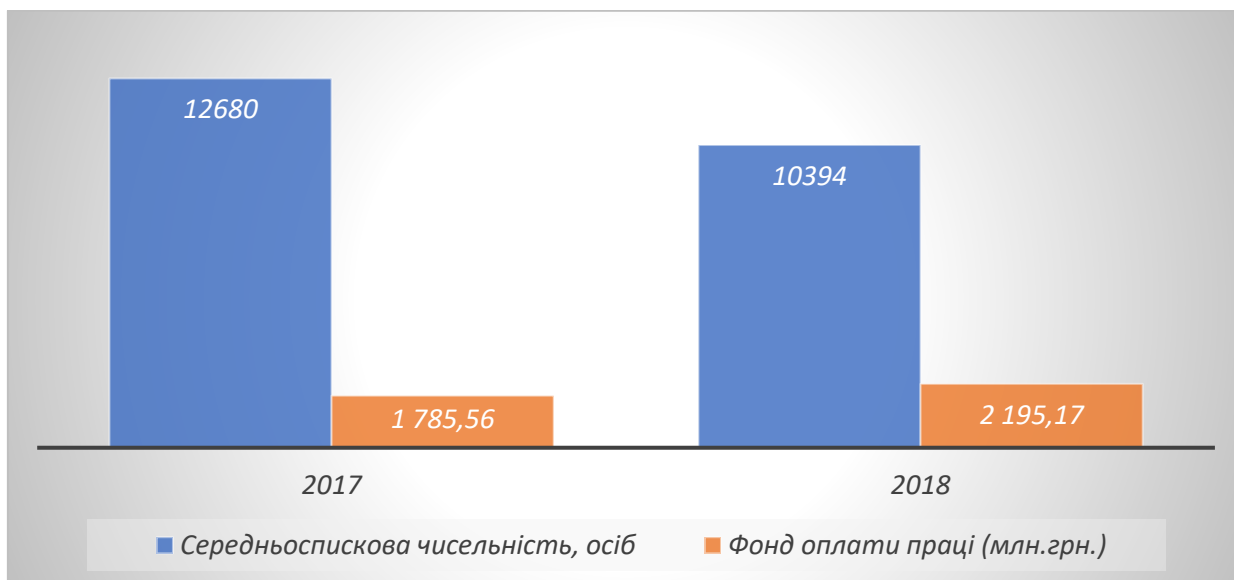

Рис. 2.1. Динаміка чисельності персоналу та ФОП на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Кадрова програма ПАТ ЗМК «Запоріжсталь», спрямована на забезпечення рівня кваліфікації працівників. Для забезпечення необхідного рівня кваліфікації персоналу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» на посади керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців призначаються робітники, кваліфікаційний рівень яких відповідає вимогам «Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників» (ДКХПП України). На підприємстві діє система підготовки персоналу, яка передбачає проведення безперервного навчання персоналу, згідно затвердженим планам заходів, що відповідають цілям підприємства в області якості. Підвищення кваліфікації керівників, професіоналів і фахівців на підприємстві спрямовано на вдосконалення їх професійних знань, навичок менеджменту в сучасних умовах бізнесу, оволодіння новими методами управління виробництвом. Належна увага в системі розвитку персоналу приділяється підготовці керівників та кадрового резерву. Для цього на підприємстві діє Корпоративний університет, в якому у 2018 році пройшли навчання 2491 робітників виробничих підрозділів. У рамках реалізації програми «Бережливе підприємство» в Центрі навчання «КАМПУС» 5649 працівників пройшли навчання за темою «Інструменти безперервного вдосконалення».

Реалізація прокату у натуральній формі у 2018 році складає 3 471 845 т; сума реалізації – 50 179 841 тис. грн.; частка від загальної суми реалізації у грошовому виразі – 84,83%; середньореалізаційна ціна – 14 453 грн./т.

Реалізація чавуну у натуральній формі становить – 805 168 т; сума реалізації – 7 489 039 тис. грн.; частка від загальної суми реалізації у грошовому виразі – 12,66%; середньореалізаційна ціна – 9 301 грн./т.

Реалізація виробів подальшої переробки у натуральній формі – 53 871 т; сума реалізації - 767 286 тис. грн.; частка від загальної суми реалізації у грошовому виразі – 1,30%; середньореалізаційна ціна – 14 243 грн./т.

Загальна сума експорту у 2018 році становить 38 823 027 тис.грн. Частка експорту в загальній сумі реалізації становить 65,63%. Основні ринки збуту продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» це внутрішній ринок, Європа, Туреччина, Африка, СНД, Близькій Схід, Азія, Америка.

В 2019 р. згідно прогнозу аналітичної організації World Steel Association попит на сталеву продукцію на світовому ринку збільшиться на 1,4%, до 1681,2 млн. тон. На думку експертів, попит на сталеву продукцію підтримують такі чинники як відновлення економічної активності в західних країнах, а також покращення результатів економік, що розвиваються. Найшвидше попит на сталеву продукцію буде збільшуватися в країнах Азії (без Китаю). Також підвищення попиту очікується на ринках Близького Сходу та АСЕАН завдяки продовженню реалізації інфраструктурних проєктів.

Для Туреччини World Steel прогнозує відновлення економіки і національного ринку сталеві продукції завдяки антикризовим заходам уряду, що також вплине на попит. Щодо України, то в 2019 році очікується зростання споживання сталі на 0,9% або до 5,8 млн. тон. Попит на плоский прокат має деякі сезонні коливання (весняне збільшення на внутрішньому ринку у зв'язку з початком будівельного сезону, тощо), які, втім не мають суттєвого впливу на обсяги продажу.

Основними ринками збуту продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2018 р. є:

- внутрішній ринок 25,13%;
- Європа 17,26%;
- Туреччина 14,04%;
- Африка 11,83%;
- країни СНД 8,64%;
- Близький Схід 8,35%;
- Азія 6,02%;
- Америка 5,61%.

Структура ринків збуту продукції підприємства представлена на рис.

2.2.

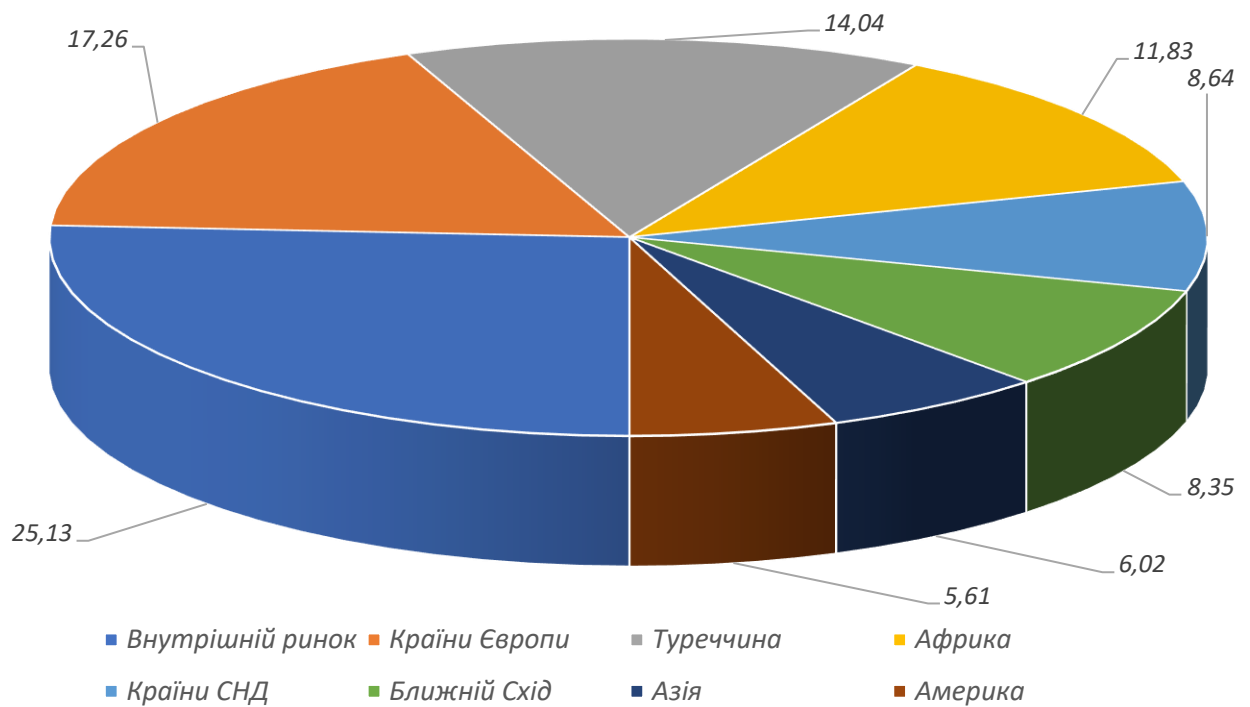

Рис. 2.2. Структура ринків збуту продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Основними клієнтами підприємства на внутрішньому ринку є ТОВ «Метінвест СМЦ»; ТОВ «МД Істейт»; ТОВ «ЗЛМЗ»; ПрАТ «ТЗ «ТРУБОСТАЛЬ»; ПрАТ «ММК ім. Ілліча» та інші.

В процесі здійснення господарської діяльності впродовж 2016 – 2018 рр. ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» отримала такі результати (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Основні результати фінансово-господарської діяльності ПАТ «ЗМК
«Запоріжсталь» у 2016 – 2018 рр.**

Найменування показника / рік	2016	2017	+, - Тис.грн.	ТР, %	2018	+, - Тис.грн.	ТР, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	33158709	46746886	+13588177	140,98	59153818	+12406932	126,54
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	23699479	38309499	+14610020	161,65	49414580	+11105081	128,99
Валовий прибуток	9459230	8437387	-1021843	89,20	7813209	-624178	92,60
Операційний прибуток	7063218	5210934	-1852284	73,78	2135646	-3075288	40,98
Чистий прибуток	4690083	3348549	-1341534	71,40	1804968	-1543581	53,90

Чистий дохід від реалізації продукції впродовж 2016 – 2018 рр. стабільно зростає, на 13 588 177 тис.грн. у 2016 – 2017 рр. та на 12 406 932 тис.грн. у 2017 – 2018 рр. Темп росту чистого доходу від реалізації становить 140,98% у 2016 – 2017 рр. та 126,54% у 2017 – 2018 рр. Таким чином, зростання чистого доходу у 2017 – 2018 рр. уповільнюється. Темп росту собівартості реалізованої продукції у 2016 – 2017 рр. становить 161,65%, тобто темп росту собівартості перевищує темп росту чистого доходу від реалізації продукції. В результаті спостерігається зниження темпу росту валового прибутку, він склав 89,2%. Темп росту собівартості реалізованої продукції у 2017 – 2018 рр. становить 128,99%, тобто він також перевищує темп росту чистого доходу від реалізації продукції в цьому ж періоді. В результаті спостерігається зниження темпу росту валового прибутку, він складає 92,6%. Аналогічна тенденція спостерігається на рівні операційного прибутку (темп росту у 2016 – 2017 рр. становить 73,78%, а у 2017 – 2018 рр. 40,98%) та на рівні чистого прибутку (темп росту у 2016 – 2017 рр. становить 71,4%, а у 2017 – 2018 рр. 53,9%).

Не дивлячись на те, що підприємство є прибутковим, негативна тенденція відносно основних фінансових результатів потребує додаткових обстежень негативних тенденцій, що підлягають під функції управління.

2.2. Дослідження активів та капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Фінансове управління активів і капіталу є важливим елементом, що надає змогу з'ясувати структуру, стан та зміни в активах і капіталу протягом періоду дослідження, встановити позитивні та негативні тенденції змін та своєчасно розробити заходи фінансової стабілізації. Також, від раціональності формування активів залежить платоспроможність підприємства, швидкість обороту майна, а від оптимальності структури капіталу залежить фінансова стійкість підприємства та діагностується ймовірність банкрутства за критерієм достатності власного капіталу.

В табл. 2.1 представлено горизонтальний та вертикальний аналіз активів за 2016 рік. На початок 2016 року загальна вартість майна ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» складає 30093898 тис.грн., на кінець року 40482468 тис.грн., тобто на 10388570 тис.грн. більше, а темп росту вартості майна становить 134,5%. Зростання вартості майна підприємства відбулось за рахунок впливу таких чинників:

- зростання на 7 112 тис.грн. балансової вартості нематеріальних активів;
- зростання на 665 442 тис.грн. залишків незавершених капітальних інвестицій;
- зростання на 447 тис.грн. балансової вартості інвестиційної нерухомості;
- зростання на 458444 тис.грн. балансової вартості залишків запасів;
- зростання дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 939218 тис.грн.;
- зростання на 742185 тис.грн. дебіторської заборгованості за виданими авансами;
- зростання іншої поточної дебіторської заборгованості на 6 663 738 тис.грн.;
- зростання на 638 681 тис.грн. інших оборотних активів.

Порівняльний баланс (актив)
(вертикальний та горизонтальний аналіз) за 2016 рік

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темپ росту, %
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	2 457	0,0	9 569	0,0	7 112	0,0	389,5
первісна вартість	2 457	0,0	13 487	0,0	11 030	0,0	548,9
накопичена амортизація	0	0,0	-3 918	0,0	-3 918	0,0	0,0
Незавершені капітальні інвестиції	1 455 736	4,8	2 121 178	5,2	665 442	0,4	145,7
Основні засоби:	16 210 946	53,9	16 054 020	39,7	-156 926	-14,2	99,0
первісна вартість	16 210 946	53,9	17 750 591	43,8	1 539 645	-10,0	109,5
знос	0	0,0	-1 696 571	-4,2	-1 696 571	-4,2	0,0
Інвестиційна нерухомість:	6 518	0,0	6 965	0,0	447	0,0	106,9
первісна вартість	6 518	0,0	6 965	0,0	447	0,0	106,9
Довгострокові фінансові інвестиції:	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
інші фінансові інвестиції	1 128 608	3,8	1 128 608	2,8	0	-1,0	100,0
Довгострокова дебіторська заборгованість	48	0,0	0	0,0	-48	0,0	0,0
Інші необоротні активи	369	0,0	107	0,0	-262	0,0	29,0
Усього за розділом I	18 804 682	62,5	19 320 447	47,7	515 765	-14,8	102,7
II. Оборотні активи							
Запаси	3 627 615	12,1	4 086 059	10,1	458 444	-2,0	112,6
Виробничі запаси	1 483 222	4,9	1 696 330	4,2	213 108	-0,7	114,4
Незавершене виробництво	847 818	2,8	595 882	1,5	-251 936	-1,3	70,3
Готова продукція	1 295 411	4,3	1 793 376	4,4	497 965	0,1	138,4
Товари	1 164	0,0	471	0,0	-693	0,0	40,5
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	5 353 147	17,8	6 292 365	15,5	939 218	-2,2	117,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	20 066	0,1	762 251	1,9	742 185	1,8	3 798,7
з бюджетом	791 833	2,6	524 484	1,3	-267 349	-1,3	66,2
у тому числі з податку на прибуток	43	0,0	0	0,0	-43	0,0	0,0
з нарахованих доходів	138	0,0	2 462	0,0	2 324	0,0	1 784,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	896 752	3,0	7 560 490	18,7	6 663 738	15,7	843,1
Поточні фінансові інвестиції	0	0,0	700	0,0	700	0,0	0,0
Гроші та їх еквіваленти	387 424	1,3	1 027 854	2,5	640 430	1,3	265,3
Готівка	14	0,0	12	0,0	-2	0,0	85,7
Рахунки в банках	387 399	1,3	1 027 834	2,5	640 435	1,3	265,3
Витрати майбутніх періодів	201 580	0,7	256 044	0,6	54 464	0,0	127,0
Інші оборотні активи	8 560	0,0	647 241	1,6	638 681	1,6	7 561,2
Усього за розділом II	11 287 115	37,5	21 159 950	52,3	9 872 835	14,8	187,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття							
Баланс	30 093 898	100,0	40 482 468	100,0	10 388 570	0,0	134,5

Можна зазначити, що така тенденція змін в активах свідчить про зростання господарського обороту підприємства. Така гіпотеза підтверджується зростанням обсягу чистого доходу від реалізації продукції, темп росту якого у 2016 році становить 105,61%.

Питома вага необоротних активів в структурі активів підприємства на початок року складає 62,5%, на кінець 2016 року – 47,7%, що також є позитивною динамікою тому, що підвищується питома вага мобільних активів. Так. Оборотні активи в структурі сукупного майна на початок року склали 37,5%, а на кінець року вже 52,3%.

Слід також зауважити, що у 2016 році спостерігається позитивна тенденція зростання обсягу грошових коштів на кінець року на 640435 тис.грн. І хоча це залишки грошових коштів лише на дату складання балансу, ми відмічаємо, що у підприємства збільшились ці залишки, що свідчить про зростання грошового обороту ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь» у 2016 році.

В таблиці 2.3 представлено аналіз активів підприємства за 2017 рік.

Темп росту майна у 2017 році становить 153,1%, що також є позитивною тенденцією, бо поряд із цим спостерігається зростання чистого доходу від реалізації продукції на 40,98%. Продовжує знижуватись питома вага необоротних активів в структурі майна підприємства з 47,7% на початок 2017 року до 37,9% на кінець 2017 року. Це свідчить про більш мобільну структуру майна. Питома вага оборотних активів на початок року становить 52,3%, а на кінець 2017 року 62,1%. Зростання вартості майна підприємства відбулось за рахунок впливу таких чинників:

- зростання на 6859 тис.грн. первісної вартості нематеріальних активів;
- зростання первісної вартості основних засобів на 4 898638 тис.грн.;
- зростання первісної вартості інвестиційної нерухомості на 1055 тис.грн.

Перелічені чинники вплинули на зростання вартісного обсягу необоротних активів на 21,6%-х пункти. В результаті змін у структурі оборотних активів відбулось також зростання питомої ваги оборотних активів на 81,9%-х пункти.

Порівняльний баланс (актив)
(вертикальний та горизонтальний аналіз) за 2017 рік

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темп росту, %
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	9 569	0,0	20 346	0,0	10 777	0,0	212,6
первісна вартість	13 487	0,0	20 346	0,0	6 859	0,0	150,9
накопичена амортизація	-3 918	0,0	0	0,0	3 918	0,0	0,0
Незавершені капітальні інвестиції	2 121 178	5,2	1 408 344	2,3	-712 834	-3,0	66,4
Основні засоби:	16 054 020	39,7	20 952 658	33,8	4 898 638	-5,9	130,5
первісна вартість	17 750 591	43,8	20 952 658	33,8	3 202 067	-10,0	118,0
знос	-1 696 571	-4,2	0	0,0	1 696 571	4,2	0,0
Інвестиційна нерухомість:	6 965	0,0	8 020	0,0	1 055	0,0	115,1
первісна вартість	6 965	0,0	8 020	0,0	1 055	0,0	115,1
знос	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Довгострокові фінансові інвестиції:	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
інші фінансові інвестиції	1 128 608	2,8	1 109 680	1,8	-18 928	-1,0	98,3
Інші необоротні активи	107	0,0	0	0,0	-107	0,0	0,0
Усього за розділом I	19 320 447	47,7	23 499 048	37,9	4 178 601	-9,8	121,6
II. Оборотні активи							
Запаси	4 086 059	10,1	5 133 524	8,3	1 047 465	-1,8	125,6
Виробничі запаси	1 696 330	4,2	1 640 288	2,6	-56 042	-1,5	96,7
Незавершене виробництво	595 882	1,5	2 063 157	3,3	1 467 275	1,9	346,2
Готова продукція	1 793 376	4,4	1 429 594	2,3	-363 782	-2,1	79,7
Товари	471	0,0	485	0,0	14	0,0	103,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	6 292 365	15,5	11 158 065	18,0	4 865 700	2,5	177,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
за виданими авансами	762 251	1,9	745 589	1,2	-16 662	-0,7	97,8
з бюджетом	524 484	1,3	1 315 844	2,1	791 360	0,8	250,9
у тому числі з податку на прибуток	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
з нарахованих доходів	2 462	0,0	1 236	0,0	-1 226	0,0	50,2
із внутрішніх розрахунків	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	7 560 490	18,7	17 845 366	28,8	10 284 876	10,1	236,0
Поточні фінансові інвестиції	700	0,0	0	0,0	-700	0,0	0,0
Гроші та їх еквіваленти	1 027 854	2,5	348 928	0,6	-678 926	-2,0	33,9
Готівка	12	0,0	0	0,0	-12	0,0	0,0
Рахунки в банках	1 027 834	2,5	348 918	0,6	-678 916	-2,0	33,9
Витрати майбутніх періодів	256 044	0,6	308 272	0,5	52 228	-0,1	120,4
Інші оборотні активи	647 241	1,6	1 630 937	2,6	983 696	1,0	252,0
Усього за розділом II	21 159 950	52,3	38 487 761	62,1	17 327 811	9,8	181,9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття							
Баланс	40 482 468	100,0	61 987 074	100,0	21 504 606	0,0	153,1

На 25,6%-х пункти зросла балансова вартість запасів, до яких віднесено виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція та товари.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросла на 4865700 тис.грн., а темп її росту склав 177,3%. Продовжує зростати інша поточна дебіторська заборгованість. На початок року вона становила 7 560 490 тис.грн., на кінець року – 17 845 366 тис.грн., темп росту 250,9% (тобто зросла у 2,5 разів). Таке відволікання грошових коштів із господарського обороту може негативно вплинути на платоспроможність підприємства.

На кінець 2017 року у підприємства знизився обсяг абсолютно ліквідних активів (грошових коштів) на 678926 тис.грн. Впродовж 2017 року спостерігається зростання інших оборотних активів з 647241 тис.грн. на початок року до 1630937 тис.грн. на кінець 2017 року. Загальне зростання оборотних активів у вартісному вираженні становить 17 327 811 тис.грн., а у відсотках – 9,8%.

В таблиці 2.4 представлений горизонтальний та вертикальний аналіз активів у 2018 році.

Темп росту балансової вартості майна у 2018 році складає 113,7%, що супроводжується подальшим нарощуванням обсягу господарської діяльності. Так, чистий дохід від реалізації продукції у 2018 році зріс на 12 406 932 тис.грн., темп його росту становить 126,54%. Питома вага необоротних активів впродовж 2018 року суттєво не змінилась, на початок року вона становила 37,9%, а на кінець року – 35,4%.

Вагомий внесок у зростання обсягу майна внесли такі статті:

- первісна вартість основних засобів (+ 1 569 984 тис.грн.);
- вартість виробничих запасів (+ 570 878 тис.грн.);
- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (+ 5 857 593 тис.грн.);
- дебіторська заборгованість за виданими авансами (+538 268 тис.грн.);
- інша поточна дебіторська заборгованість (+1 013 775 тис.грн.).

Порівняльний баланс (актив)
(вертикальний та горизонтальний аналіз) за 2018 рік

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темп росту, %
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	20 346	0,0	68 133	0,1	47 787	0,1	334,9
первісна вартість	20 346	0,0	47 119	0,1	26 773	0,0	231,6
накопичена амортизація	0	0,0	-21 014	0,0	-21 014	0,0	0,0
Незавершені капітальні інвестиції	1 408 344	2,3	1 293 019	1,8	-115 325	-0,4	91,8
Основні засоби:	20 952 658	33,8	20 547 936	29,2	-404 722	-4,6	98,1
первісна вартість	20 952 658	33,8	22 522 642	32,0	1 569 984	-1,8	107,5
знос	0	0,0	-1 974 706	-2,8	-1 974 706	-2,8	0,0
Інвестиційна нерухомість:	8 020	0,0	6 741	0,0	-1 279	0,0	84,1
первісна вартість	8 020	0,0	6 741	0,0	-1 279	0,0	84,1
знос	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Довгострокові фінансові інвестиції:	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
інші фінансові інвестиції	1 109 680	1,8	1 038 362	1,5	-71 318	-0,3	93,6
Усього за розділом I	23 499 048	37,9	24 928 897	35,4	1 429 849	-2,5	106,1
II. Оборотні активи							
Запаси	5 133 524	8,3	5 112 500	7,3	-21 024	-1,0	99,6
Виробничі запаси	1 640 288	2,6	2 211 166	3,1	570 878	0,5	134,8
Незавершене виробництво	2 063 157	3,3	1 097 094	1,6	-966 063	-1,8	53,2
Готова продукція	1 429 594	2,3	1 779 995	2,5	350 401	0,2	124,5
Товари	485	0,0	24 245	0,0	23 760	0,0	4 999,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	11 158 065	18,0	17 015 658	24,1	5 857 593	6,1	152,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
за виданими авансами	745 589	1,2	1 283 857	1,8	538 268	0,6	172,2
з бюджетом	1 315 844	2,1	894 464	1,3	-421 380	-0,9	68,0
у тому числі з податку на прибуток	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
з нарахованих доходів	1 236	0,0	1 963	0,0	727	0,0	158,8
із внутрішніх розрахунків	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	17 845 366	28,8	18 859 141	26,8	1 013 775	-2,0	105,7
Поточні фінансові інвестиції	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Гроші та їх еквіваленти	348 928	0,6	423 708	0,6	74 780	0,0	121,4
Готівка	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Рахунки в банках	348 918	0,6	423 693	0,6	74 775	0,0	121,4
Витрати майбутніх періодів	308 272	0,5	286 391	0,4	-21 881	-0,1	92,9
Інші оборотні активи	1 630 937	2,6	1 658 514	2,4	27 577	-0,3	101,7
Усього за розділом II	38 487 761	62,1	45 536 196	64,6	7 048 435	2,5	118,3
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	265	0,0	551	0,0	286	0,0	207,9
Баланс	61 987 074	100,0	70 465 644	100,0	8 478 570	0,0	113,7

Приріст вартості оборотних активів за 2018 рік становить 7 048 435 тис.грн. або 2,5%.

Таким чином, за період 2016 – 2018 рр. спостерігаються такі зміни у складі та структурі майна ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь»:

- зростає балансова вартість майна;
- зростає питома вага оборотних активів з 37,5% на початок 2016 року до 64,6% на кінець 2018 р.;
- такі зміни супроводжуються зростанням чистого доходу від реалізації продукції у 2016 – 2017 рр. на 40,98%, а у 2017 – 2018 рр. на 26,54%;
- у підприємства стабільно зростає обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, а також іншої поточної дебіторської заборгованості;
- також зростає дебіторська заборгованість за виданими авансами.

Аналіз стану та руху капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» представлено в табл. 2.5 – 2.7.

Питома вага власного капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» на початок 2016 року становить 52%, а на кінець року 49,9%, тобто капітал підприємства сформований практично у відношенні 50/50 власний до позикового капіталу. Це свідчить про нормальну фінансову стійкість підприємства. Важливою структурною складовою власного капіталу є нерозподілений прибуток. У підприємства впродовж 2016 року нерозподілений прибуток зростає з 4772435 тис.грн. на 01.01.2016 р. до 10392611 тис.грн. на 31.12.2016 р., тобто накопичення чистого прибутку становить 5620176 тис.грн. Така динаміка нерозподіленого прибутку свідчить про високий рівень фінансової стійкості підприємства та здатність формувати власні фінансові ресурси для розвитку підприємства. Сьогодні це є унікальними властивостями підприємства та ознакою його фінансової стабільності, конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості.

Підприємство має довгостроковий кредит, який на початок року складає 741223 тис.грн., а на кінець року 797778 тис.грн., впродовж 2016 року додаткового залучення довгострокових позикових коштів не відбувалось.

Зміна залишку заборгованості – перехідна сума, що свідчить про рух коштів за цією заборгованістю.

Таблиця 2.5

Порівняльний баланс (пасив)
(вертикальний та горизонтальний аналіз) за 2016 рік

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в пасивах, %	тис. грн	частка в пасивах, %	тис. грн	частка в пасивах, %	темп росту, %
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	660 920	2,2	660 920	1,6	0	-0,6	100,0
Капітал у дооцінках	9 800 502	32,6	8 787 256	21,7	-1 013 246	-10,9	89,7
Додатковий капітал	-82 251	-0,3	-161 333	-0,4	-79 082	-0,1	196,1
Резервний капітал	506 200	1,7	506 200	1,3	0	-0,4	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	4 772 435	15,9	10 392 611	25,7	5 620 176	9,8	217,8
Усього за розділом I	15 657 806	52,0	20 185 654	49,9	4 527 848	-2,2	128,9
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	1 273 399	4,2	914 766	2,3	-358 633	-2,0	71,8
Довгострокові кредити банків	741 223	2,5	797 778	2,0	56 555	-0,5	107,6
Інші довгострокові зобов'язання	43 162	0,1	45 053	0,1	1 891	0,0	104,4
Довгострокові забезпечення	1 054 036	3,5	1 254 424	3,1	200 388	-0,4	119,0
Цільове фінансування	555	0,0	479	0,0	-76	0,0	86,3
Усього за розділом II	3 112 375	10,3	3 012 500	7,4	-99 875	-2,9	96,8
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	2 690 828	8,9	2 985 146	7,4	294 318	-1,6	110,9
Поточна кредиторська заборгованість:							
за довгостроковими зобов'язаннями	18 589	0,1	14 645	0,0	-3 944	0,0	78,8
за товари, роботи, послуги	5 679 226	18,9	11 282 625	27,9	5 603 399	9,0	198,7
за розрахунками з бюджетом	472 291	1,6	170 520	0,4	-301 771	-1,1	36,1
за у тому числі з податку на прибуток	430 701	1,4	114 570	0,3	-316 131	-1,1	26,6
за розрахунками зі страхування	10 950	0,0	10 307	0,0	-643	0,0	94,1
за розрахунками з оплати праці	45 754	0,2	48 660	0,1	2 906	0,0	106,4
за одержаними авансами	10 475	0,0	21 322	0,1	10 847	0,0	203,6
за розрахунками з учасниками	13 974	0,0	13 974	0,0	0	0,0	100,0
Поточні забезпечення	89 943	0,3	98 428	0,2	8 485	-0,1	109,4
Доходи майбутніх періодів	419	0,0	394	0,0	-25	0,0	94,0
Інші поточні зобов'язання	2 291 268	7,6	2 638 293	6,5	347 025	-1,1	115,1
Усього за розділом III	11 323 717	37,6	17 284 314	42,7	5 960 597	5,1	152,6
Баланс	30 093 898	100,0	40 482 468	100,0	10 388 570	0,0	134,5

Також підприємство має відстрочені податкові зобов'язання, які на кінець року становлять 914766 тис.грн.; інші довгострокові зобов'язання 45053 тис.грн.; довгострокові забезпечення 1254424 тис.грн.; цільове фінансування 479 тис.грн. Загальна сума довгострокової заборгованості на початок року складає 3112375 тис.грн., а на кінець року – 3 012500 тис.грн., темп росту загальної заборгованості складає 96,8%. Тобто впродовж 2016 р. суттєвих змін в складі та обсягах довгострокових зобов'язань у підприємства не відбувалось.

ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» має короткостроковий кредит, заборгованість за яким на початок року становить 2690828 тис.грн., а на кінець року 2985146 тис.грн., темп росту заборгованості складає 110,9%.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги на початок року становить 5679226 тис.грн., на кінець року 11282625 тис.грн., темп росту заборгованості становить 198,7%, тобто підприємство активно залучає кошти тимчасово у поточний господарський оборот. Інші види поточної кредиторської заборгованості мають характер перехідних залишків за розрахунками по оплаті праці, по страхуванню, з одержаних авансів і т.д. Звертають на себе увагу інші поточні зобов'язання, які на початок року становили 2291268 тис.грн., а на кінець року 2638293 тис.грн., темп росту зобов'язань складає 115,1%. Питома вага короткострокових зобов'язань на початок року становить 37,6%, а на кінець року 42,7%.

Структура капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2016 році свідчить про її оптимальність з точки зору фінансової стійкості.

В таблиці 2.6 представлений аналіз капіталу у 2017 році. Питома вага власного капіталу на початок року становить 49,9%, а на кінець року 42,3%. У 2017 році спостерігається зростання залишків капіталу в дооцінках на 2227536 тис.грн. Позитивною динамікою характеризується зміна обсягу нерозподіленого прибутку, який на початок року становив 10392611 тис.грн., а на кінець року 14049681 тис.грн., темп росту нерозподіленого прибутку складає 135,2%. Слід відмітити, що у 2017 році спостерігається уповільнення

темпу росту нерозподіленого прибутку (у 2016 році темп росту складав 217,8%).

Таблиця 2.6

Порівняльний баланс (пасив)
(вертикальний та горизонтальний аналіз) за 2017 рік

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в пасивах, %	тис. грн	частка в пасивах, %	тис. грн	частка в пасивах, %	темп росту, %
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	660 920	1,6	660 920	1,1	0	-0,6	100,0
Капітал у дооцінках	8 787 256	21,7	11 014 792	17,8	2 227 536	-3,9	125,3
Додатковий капітал	-161 333	-0,4	0	0,0	161 333	0,4	0,0
Резервний капітал	506 200	1,3	506 200	0,8	0	-0,4	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	10 392 611	25,7	14 049 681	22,7	3 657 070	-3,0	135,2
Усього за розділом I	20 185 654	49,9	26 231 593	42,3	6 045 939	-7,5	130,0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	914 766	2,3	1 143 353	1,8	228 587	-0,4	125,0
Довгострокові кредити банків	797 778	2,0	655 095	1,1	-142 683	-0,9	82,1
Інші довгострокові зобов'язання	45 053	0,1	31 537	0,1	-13 516	-0,1	70,0
Довгострокові забезпечення	1 254 424	3,1	1 579 041	2,5	324 617	-0,6	125,9
Цільове фінансування	479	0,0	403	0,0	-76	0,0	84,1
Усього за розділом II	3 012 500	7,4	3 409 429	5,5	396 929	-1,9	113,2
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	2 985 146	7,4	3 044 256	4,9	59 110	-2,5	102,0
Поточна кредиторська заборгованість:							
за довгостроковими зобов'язаннями	14 645	0,0	13 516	0,0	-1 129	0,0	92,3
за товари, роботи, послуги	11 282 625	27,9	26 157 728	42,2	14 875 103	14,3	231,8
за розрахунками з бюджетом	170 520	0,4	295 621	0,5	125 101	0,1	173,4
за у тому числі з податку на прибуток	114 570	0,3	238 111	0,4	123 541	0,1	207,8
за розрахунками зі страхування	10 307	0,0	11 526	0,0	1 219	0,0	111,8
за розрахунками з оплати праці	48 660	0,1	58 119	0,1	9 459	0,0	119,4
за одержаними авансами	21 322	0,1	7 766	0,0	-13 556	0,0	36,4
за розрахунками з учасниками	13 974	0,0	13 974	0,0	0	0,0	100,0
Поточні забезпечення	98 428	0,2	128 887	0,2	30 459	0,0	130,9
Доходи майбутніх періодів	394	0,0	369	0,0	-25	0,0	93,7
Інші поточні зобов'язання	2 638 293	6,5	2 614 290	4,2	-24 003	-2,3	99,1
Усього за розділом III	17 284 314	42,7	32 346 052	52,2	15 061 738	9,5	187,1
Баланс	40 482 468	100,0	61 987 074	100,0	21 504 606	0,0	153,1

В підсумку першого розділу пасиву балансу обсяг власного капіталу на початок року становить 20 185 654 тис.грн., а на кінець року 26 231 593 тис.грн.

Політика підприємства відносно довгострокового залучення грошових коштів у 2017 році практично не змінилась. Так, на початок року довгострокові зобов'язання склали 3 012 500 тис.грн., а на кінець року 3 409 429 тис.грн. Вагому питому частину у складі довгострокових зобов'язань мають відстрочені податкові зобов'язання та довгострокові забезпечення. Питома вага довгострокових зобов'язань на початок року становила 7,4%, а на кінець року 5,5%.

Поточні зобов'язання і забезпечення у сукупності на початок року складають 17 284 314 тис.грн., зокрема 2985146 тис.грн. короткострокові кредити банків; 11282625 тис.грн. кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; 2638293 тис.грн. інші поточні зобов'язання. На кінець 2017 року загальний обсяг поточних короткострокових зобов'язань складає 32346052 тис.грн., зокрема 3044256 тис.грн. короткострокові кредити банків; 26157728 тис.грн. кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; 2614290 тис.грн. інші поточні зобов'язання. Слід зауважити, що у 2017 році підприємство дещо змінило фінансову політику відносно залучення короткострокових позикових джерел фінансування у господарський оборот підприємства. У зв'язку із цим питома вага цих джерел фінансування впродовж 2017 року зросла на 9,5%.

Таким чином, структура капіталу у 2017 році така:

- на початок року питома вага власного капіталу 49,9%; довгострокових позикових джерел 7,4%; короткострокових позикових джерел фінансування 42,7%;
- на кінець 2017 року питома вага власного капіталу 42,3%; довгострокових позикових джерел 4,9%; короткострокових позикових джерел фінансування 52,2%.

Зміни у складі та структурі капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2018 році представлені в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

**Порівняльний баланс (пасив)
(вертикальний та горизонтальний аналіз) за 2018 рік**

Найменування статті	На початок звітнього періоду		На кінець звітнього періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в пасивах, %	тис. грн	частка в пасивах, %	тис. грн	частка в пасивах, %	темп росту, %
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	660 920	1,1	660 920	1,0	0	-0,1	100,0
Капітал у дооцінках	11 014 792	17,8	10 139 310	14,8	-875 482	-3,0	92,1
Резервний капітал	506 200	0,8	506 200	0,7	0	-0,1	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	14 049 681	22,7	19 586 620	28,6	5 536 939	5,9	139,4
Усього за розділом I	26 231 593	42,3	30 893 050	45,1	4 661 457	2,8	117,8
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	1 143 353	1,8	923 959	1,3	-219 394	-0,5	80,8
Довгострокові кредити банків	655 095	1,1	342 679	0,5	-312 416	-0,6	52,3
Інші довгострокові зобов'язання	31 537	0,1	23 777	0,0	-7 760	0,0	75,4
Довгострокові забезпечення	1 579 041	2,5	1 716 163	2,5	137 122	0,0	108,7
Цільове фінансування	403	0,0	373	0,0	-30	0,0	92,6
Усього за розділом II	3 409 429	5,5	3 006 951	4,4	-402 478	-1,1	88,2
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	3 044 256	4,9	3 016 618	4,4	-27 638	-0,5	99,1
Поточна кредиторська заборгованість:							
за довгостроковими зобов'язаннями	13 516	0,0	13 516	0,0	0	0,0	100,0
за товари, роботи, послуги	26 157 728	42,2	28 767 509	42,0	2 609 781	-0,2	110,0
за розрахунками з бюджетом	295 621	0,5	87 408	0,1	-208 213	-0,3	29,6
за у тому числі з податку на прибуток	238 111	0,4	16 963	0,0	-221 148	-0,4	7,1
за розрахунками зі страхування	11 526	0,0	18 244	0,0	6 718	0,0	158,3
за розрахунками з оплати праці	58 119	0,1	83 159	0,1	25 040	0,0	143,1
за одержаними авансами	7 766	0,0	10 503	0,0	2 737	0,0	135,2
за розрахунками з учасниками	13 974	0,0	13 974	0,0	0	0,0	100,0
Поточні забезпечення	128 887	0,2	162 775	0,2	33 888	0,0	126,3
Доходи майбутніх періодів	369	0,0	353	0,0	-16	0,0	95,7
Інші поточні зобов'язання	2 614 290	4,2	2 374 568	3,5	-239 722	-0,7	90,8
Усього за розділом III	32 346 052	52,2	34 548 607	50,5	2 202 555	-1,7	106,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами,	0	0,0	302	0,0	302	0,0	0,0

утримуваними для продажу, та групами вибуття							
Баланс	61 987 074	100,0	68 448 910	100,0	6 461 836	0,0	110,4

Питома вага власного капіталу на початок року становить 42,3%, на кінець 2018 року 45,1%. Чинник, що вплинув на зростання питомої ваги власного капіталу це зростання нерозподіленого прибутку з 22,7% на початок року до 28,6% на кінець року. У абсолютних величинах нерозподілений прибуток змінився з 14049681 тис.грн. на початок року до 19586620 тис.грн. на кінець року. Темп росту нерозподіленого прибутку складає 139,4%, тобто він прискорився у порівнянні з 2017 роком, що є позитивною тенденцією та свідчить про покращення структури балансу.

Знижується питома вага довгострокових зобов'язань в структурі капіталу з 5,5% на початок року до 4,4% на кінець 2018 року. В абсолютних величинах довгострокові зобов'язання на початок року становили 3 409 429 тис.грн., а на кінець року 3 006 951 тис.грн.

Питома вага короткострокових зобов'язань на початок року становить 52,2% або 32346052 тис.грн., а на кінець року 50,5% або 34548607 тис.грн., тобто і у 2018 році підприємство не знижує обсяг короткострокових залучених коштів у поточному господарському обороті. Обсяг короткострокових кредитів банків залишається постійним та складає 3044256 тис.грн. на початок року та 3016618 тис.грн. на кінець року. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги на початок року становить 26157728 тис.грн. або 42,2%, а на кінець року 28767509 тис.грн. або 42%. Політика підприємства відносно залучення коштів контрагентів за господарською діяльністю є стабільною вже впродовж трьох років. Також стабільною є політика відносно обсягу інших поточних зобов'язань, які на початок року становили 2614290 тис.грн., а на кінець року 2374568 тис.грн.

За результатами дослідження активів та капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» можна стверджувати, що структура активів та капіталу є відносно стабільною та такою, що свідчить про її оптимальність для здійснення безперервної господарської діяльності.

Тенденції зміни структури активів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» представлено на рис. 2.3.

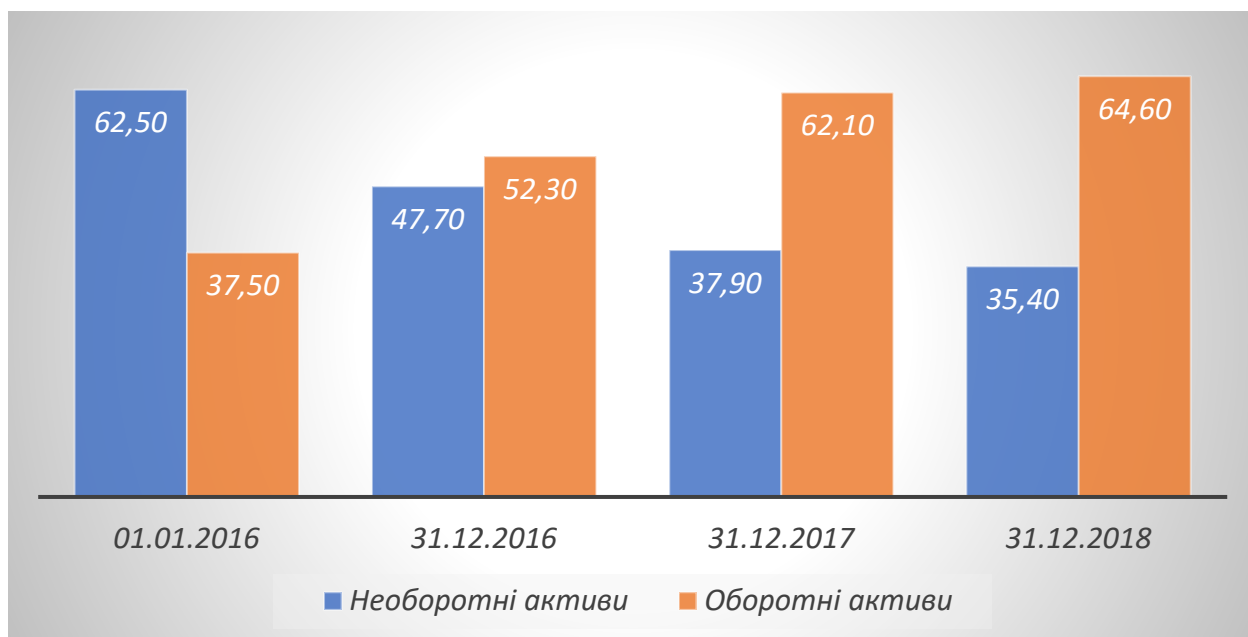

Рис. 2.3. Динаміка структури активів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2016 – 2018 рр.

З рис. 2.3. видно, що структура активів змінюється у напрямку зростання мобільності активів, що надає змогу підприємству більш вільно організувати свою поточну господарську діяльність.

Тенденції зміни структури пасивів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» представлено на рис. 2.4.

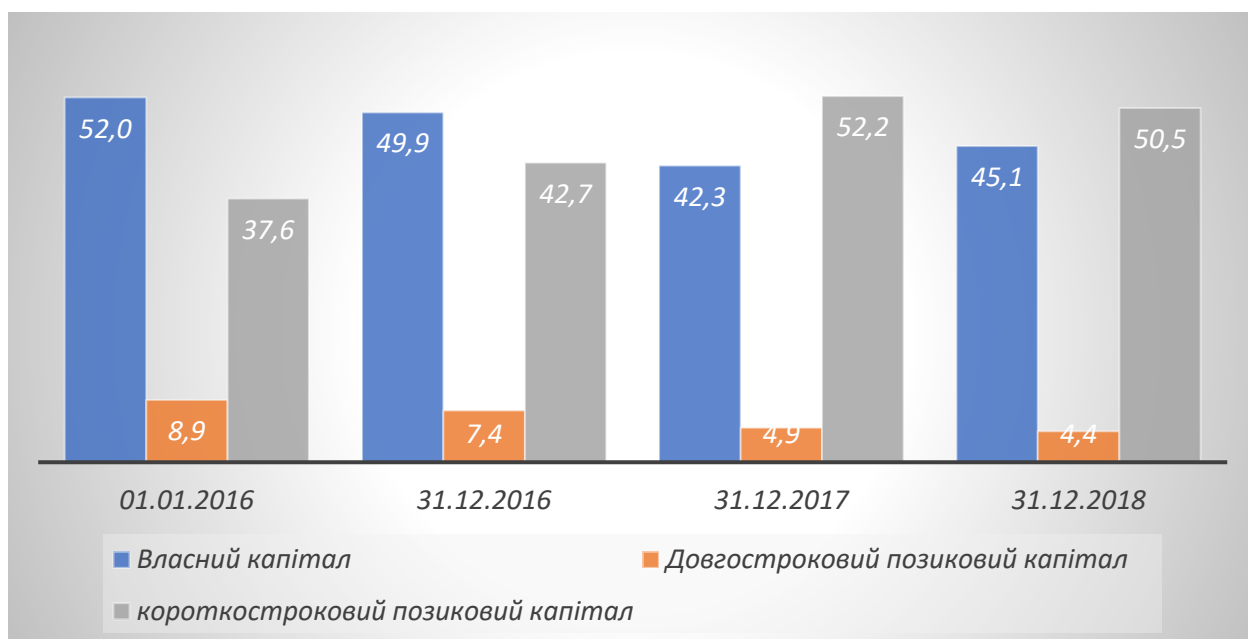

Рис. 2.4. Динаміка структури пасивів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2016 – 2018 рр.

Структура капіталу свідчить, що впродовж 2016 – 2018 рр. підприємство все більш активно залучає короткострокові позикові кошти у господарський оборот підприємства. Це потребує додаткового фінансового управління з метою більш ретельного контролю за своєчасним поверненням коштів.

2.3. Дослідження відносних аналітичних показників ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь»

Дослідження передбачає застосування ряду прийомів:

- складання порівняльних таблиць за ряд років, при цьому виявляють відхилення в абсолютних сумах та у відносних показниках (в %) по основних об'єктах господарської та фінансової діяльності;
- визначення відносних відхилень показників (в % відносно базового періоду);
- визначення показників за ряд років в % до будь-якого підсумкового показника (до суми балансу, власних активів тощо);
- визначення спеціальних коефіцієнтів, які характеризують співвідношення між окремими статтями звітності.

Інформаційною базою для виконання розрахунків є «Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» від 19.01.2006 № 14 [30]. Ці Методичні рекомендації розроблені з метою забезпечення однозначності підходів при оцінці фінансово-господарського стану підприємств, виявленні ознак поточної, критичної чи надкритичної їх неплатоспроможності та ознак дій, передбачених статтями 156² – 156⁴ Кримінального кодексу України, – приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, а також для своєчасного виявлення формування незадовільної

структури балансу для здійснення випереджувальних заходів щодо запобігання банкрутству підприємства та прийняття ефективних управлінських рішень в системі управління.

Відповідність розрахованих, згідно з вказаними Методичними рекомендаціями, економічних показників фінансового стану підприємств різним рівням неплатоспроможності визначається державним органом з питань банкрутства, арбітражним керуючим, підприємством, власником його майна (органом, уповноваженим управляти майном підприємства), інвестором, кредитором за власною ініціативою, а також у визначених Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі – Закон) випадках, при проведенні експертизи фінансового становища підприємства. Джерелами інформації для проведення розрахунків економічних показників і виявлення ознак неплатоспроможності чи банкрутства є вибіркові показники з документів фінансової звітності підприємства, які відображаються у табличній формі.

Для аналізу фінансового стану ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» нами складено таблицю коефіцієнтів, які пропонується розрахувати для визначення стану платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності підприємства (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Система показників та джерел вхідної інформації для фінансового управління

№	Найменування показника	Алгоритм розрахунку та джерело вхідної інформації
1	2	3
1	Частка основних засобів в активах підприємства, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1010 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}} \times 100$
2	Частка активної частини основних засобів, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1010 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}} \times 100$

3	Коефіцієнт зносу основних засобів, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1012 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1011 гр. 4}} \times 100$
Продовження табл. 2.8		
1	2	3
4	Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, відсотків	$\frac{\text{ф. №5 (р. 130 гр. 15 + р. 140 гр. 15)}}{\text{ф. №5 (р. 130 гр. 3 + р. 140 гр. 3)}} \times 100$
5	Коефіцієнт поновлення, відсотків	$\frac{\text{ф. №5 р. 260 гр. 5}}{\text{ф. №1 р. 1011 гр. 3}} \times 100$
6	Коефіцієнт вибуття, відсотків	$\frac{\text{ф. №5 р. 260 гр. 8}}{\text{ф. №1 р. 1011 гр. 3}} \times 100$
7	Співвідношення суми основних засобів основної діяльності до суми основних засобів підприємства станом на кінець року, відсотків	$\frac{\text{ф. №11-03 р. 140 гр. 7}}{\text{ф. №11-03 р. 100 гр. 7}} \times 100$
8	Ступінь придатності основних засобів у межах нормативного строку служби, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1012 гр. 4} - \text{ф. №11-03 р. 100 гр. 11}}{\text{ф. №11-03 р. 100 гр. 7} - \text{ф. №11-03 р. 100 гр. 11}} \times 100$
9	Питома вага повністю зношених основних засобів, відсотків	$\frac{\text{ф. №11-03 р. 100 гр. 11}}{\text{ф. №11-03 р. 100 гр. 7}} \times 100$
10	Маневреність власних оборотних засобів	$\frac{\text{ф. №1 (р. 1495 - р. 1095) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}$
11	Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	$\frac{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}{\text{ф. №1 (р. 1595 + р. 1695) гр. 4}}$
12	Коефіцієнт покриття	$\frac{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}$
13	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{ф. №1 р. (1195-1100-1101-1102-1103-1104-1110-1170) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}$
14	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	$\frac{\text{ф. №1 р. (1160 + 1165 + 1166 + 1167) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}$
15	Частка оборотних коштів в активах, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}} \times 100$
16	Частка власних оборотних коштів в їх загальній сумі, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 (р. 1495 - р. 1095) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}} \times 100$

17	Частка власних оборотних коштів у покритті запасів, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 (р. 1495 – р. 1095) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 4}} \times 100$
Продовження табл. 2.8		
1	2	3
18	Частка запасів у оборотних активах, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}} \times 100$
19	Коефіцієнт покриття запасів	$\frac{\text{ф. №1 р. (1495+1595+1695-1425-1430-1095) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. (1100+1101+1102+1103+1104+1110) гр. 4}}$
20	Коефіцієнт фінансової автономії	$\frac{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}}$
21	Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}$
22	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4} - \text{ф. №1 р. 1095 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}$
23	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4} + \text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}}$
24	Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	$\frac{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1095 гр. 4}}$
25	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$\frac{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4} + \text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}$
26	Коефіцієнт структури позикового капіталу	$\frac{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4} + \text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}$
27	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$\frac{\text{ф. №1 р. 1595 гр. 4} + \text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}$
28	Показник фінансового леввериджу	$\frac{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4} - \text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}$
29	Коефіцієнт забезпечення власними засобами	$\frac{\text{ф. №1 (р. 1495-1520-1521-1525-1526-1530-1535-1540-1545-1665-р. 1095) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}$
30	Продуктивність праці, тис. гривень / особу	$\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\text{ф. №1-ПВ(місячна)р. 1040}}$
31	Фондовіддача, гривень / гривень	$\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\text{ф. №1 р. 1010} \left(\frac{\text{гр. 3} + \text{гр. 4}}{2} \right)}$
32	Оборотність коштів у розрахунках, оборотів	$\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\left(\frac{\text{ф. №1 р. (1040-1120-1125-1130-1135-1140-1145-1155) гр. 3} + \text{ф. №1 р. (1040-1120-1125-1130-1135-1140-1145-1155) гр. 4}}{2} \right)}$

33	Час обороту коштів у розрахунках, днів	$360 / \frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2000 \text{ гр.}3}{\left(\frac{\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1040-1120-1125-1130-1135-1140-1145-1155)\text{гр.}3+\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1040-1120-1125-1130-1135-1140-1145-1155)\text{гр.}4}{2} \right)}$
34	Оборотність запасів, оборотів	$\frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2050 \text{ гр.}3}{\left(\frac{\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1100-1101-1102-1103-1104-1110)\text{гр.}3+\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1100-1101-1102-1103-1104-1110)\text{гр.}4}{2} \right)}$
Продовження табл. 2.8		
1	2	3
35	Час обороту запасів, днів	$360 / \frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2050 \text{ гр.}3}{\left(\frac{\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1100-1101-1102-1103-1104-1110)\text{гр.}3+\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1100-1101-1102-1103-1104-1110)\text{гр.}4}{2} \right)}$
36	Час обороту кредиторської заборгованості, днів	$\frac{\phi.\text{№}1 \left(\text{p.}1595 \left(\frac{\text{гр.}3 + \text{гр.}4}{2} \right) + \text{p.}1695 \left(\frac{\text{гр.}3 + \text{гр.}4}{2} \right) \right) \times 360}{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2050 \text{ п.}3}$
37	Тривалість операційного циклу, днів	$360 / \frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2000 \text{ гр.}3}{\left(\frac{\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1040-1120-1125-1130-1135-1140-1145-1155)\text{гр.}3+\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1040-1120-1125-1130-1135-1140-1145-1155)\text{гр.}4}{2} \right)} +$ $+ 360 / \frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2050 \text{ гр.}3}{\left(\frac{\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1100-1101-1102-1103-1104-1110)\text{гр.}3+\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1100-1101-1102-1103-1104-1110)\text{гр.}4}{2} \right)}$
38	Тривалість фінансового циклу, днів	$360 / \frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2000 \text{ гр.}3}{\left(\frac{\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1040-1120-1125-1130-1135-1140-1145-1155)\text{гр.}3+\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1040-1120-1125-1130-1135-1140-1145-1155)\text{гр.}4}{2} \right)} +$ $+ 360 / \frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2050 \text{ гр.}3}{\left(\frac{\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1100-1101-1102-1103-1104-1110)\text{гр.}3+\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1100-1101-1102-1103-1104-1110)\text{гр.}4}{2} \right)} -$ $\frac{\phi.\text{№}1 \left(\text{p.}1595 \left(\frac{\text{гр.}3+\text{гр.}4}{2} \right) + \text{p.}1695 \left(\frac{\text{гр.}3+\text{гр.}4}{2} \right) \right) \times 360}{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2050 \text{ п.}3}$
39	Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	$\frac{\left(\frac{\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1040-1120-1125-1130-1135-1140-1145-1155)\text{гр.}3+\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1040-1120-1125-1130-1135-1140-1145-1155)\text{гр.}4}{2} \right)}{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2000 \text{ гр.}3}$
40	Оборотність власного капіталу, оборотів	$\frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2000 \text{ гр.}3}{\phi.\text{№}1 \text{ p.}1495 \left(\frac{\text{гр.}3 + \text{гр.}4}{2} \right)}$
41	Оборотність сукупного капіталу, оборотів	$\frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2000 \text{ гр.}3}{\phi.\text{№}1 \text{ p.}1300 \left(\frac{\text{гр.}3 + \text{гр.}4}{2} \right)}$
42	Коефіцієнт стійкості економічного росту	$\frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.} (2350 \text{ або } 2355)\text{гр.}3 - \phi.\text{№}4 \text{ p.}4200 \text{ гр.}7}{\phi.\text{№}1 \text{ p.}1495 \text{ гр.}4}$
43	Поточна платоспроможність	$\phi.\text{№}1 \text{ p.}(1030 + 1035 + 1160 + 1165 + 1166 + 1167 - 1595 - 1695)\text{гр.}4$
44	Коефіцієнт Бівера	$\frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.} (2350 \text{ або } 2355)\text{гр.}3 + \phi.\text{№}2 \text{ p.}2515 \text{ гр.}3}{\phi.\text{№}1 \text{ p.} (1595 + 1695)\text{п.}4}$
45	Рентабельність продукції, відсотків	$\frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.} (2090 \text{ або } 2095)\text{гр.}3}{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2050 \text{ п.}3} \times 100$
46	Рентабельність діяльності, відсотків	$\frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.} (2350 \text{ або } 2355)\text{гр.}3}{\phi.\text{№}2 \text{ p.}2000 \text{ п.}3} \times 100$
47	Рентабельність активів, відсотків	$\frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.} (2350 \text{ або } 2355)\text{гр.}3}{\phi.\text{№}1 \text{ p.}1300 \left(\frac{\text{гр.}3 + \text{гр.}4}{2} \right)} \times 100$
48	Рентабельність сукупного капіталу, відсотків	$\frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.} (2350 \text{ або } 2355)\text{гр.}3}{\phi.\text{№}1 \text{ p.}1900 \left(\frac{\text{гр.}3 + \text{гр.}4}{2} \right)} \times 100$
49	Рентабельність власного капіталу, відсотків	$\frac{\phi.\text{№}2 \text{ p.} (2350 \text{ або } 2355)\text{гр.}3}{\phi.\text{№}1 \text{ p.}1495 \left(\frac{\text{гр.}3 + \text{гр.}4}{2} \right)} \times 100$
50	Період окупності власного капіталу	$\frac{\phi.\text{№}1 \text{ p.}1495 \left(\frac{\text{гр.}3 + \text{гр.}4}{2} \right)}{\phi.\text{№}2 \text{ p.} (2350 \text{ або } 2355)\text{гр.}3}$

Слід зауважити, що ця система показників всебічно характеризує фінансове положення підприємства та надає можливості своєчасно реагувати на появу ризиків у фінансово-господарській діяльності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» з метою удосконалення фінансового управління.

Результати розрахунку показників наведено у табл. 2.9.

На першому етапі фінансового управління проведемо оцінювання стану основних засобів підприємства. Частка основних засобів в активах на початок 2016 року складає 53,9%, тобто підприємство, як це і логічно, має важку структуру активів, тому, що воно належить до металургійної галузі. На кінець року питома вага основних засобів знизилась до 39,7% з причини загальної зміни структури активів та підвищення питомої ваги оборотних активів. При цьому вартісний обсяг основних засобів залишився постійним. Тобто, з одного й того ж обсягу основних засобів підприємство отримує більший обсяг виробленої продукції. Така тенденція є позитивною та свідчить про більш ефективне використання основних засобів. Аналогічна тенденція спостерігається у 2017 році. На кінець 2017 року питома вага основних засобів знизилась до 33,8% і такою залишилась на кінець 2018 року.

Коефіцієнт маневреності власних оборотних засобів на початок 2017 року має від'ємне значення, тобто всі оборотні кошти підприємства сформовані за рахунок короткострокових позикових коштів, він дорівнює (-0,279). Вже на кінець року частка оборотних активів сформована за рахунок власних коштів і коефіцієнт дорівнює 0,041, тобто фінансова стійкість підприємства покращується. Взагалі, аналітики вважають, що цей коефіцієнт повинен бути 0,4, тобто 40% оборотних активів потрібно фінансувати за рахунок власних коштів для того, щоби підприємство вважалось фінансово стійким. В нашому випадку ми лише відзначаємо позитивну тенденцію зростання рівня показника. Впродовж 2017 року показник також зростає до 0,071, а у 2018 році він зріс до 0,131.

Таблиця 2.9

Система показників фінансового управління ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» на засадах контролінгу

Основний показник, одиниця виміру	2016 рік			2017 рік			2018 рік		
	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
частка основних засобів в активах підприємства, відсотків	53,9	39,7	-14,2	39,7	33,8	-5,9	33,8	29,2	-4,6
коефіцієнт зносу основних засобів, відсотків	0,0	9,6	9,6	9,6	0,0	-9,6	0,0	8,8	8,8
маневреність власних оборотних засобів	-0,279	0,041	0,320	0,041	0,071	0,030	0,071	0,131	0,060
коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	0,782	1,043	0,261	1,043	1,076	0,033	1,076	1,213	0,137
коефіцієнт покриття - Кп	0,997	1,224	0,227	1,224	1,190	-0,034	1,190	1,318	0,128
коефіцієнт швидкої ліквідності	0,338	0,737	0,399	0,737	0,863	0,126	0,863	1,014	0,151
коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) (Кал)	0,068	0,068	0,000	0,119	0,119	0,000	0,022	0,022	0,000
частка оборотних коштів в активах, відсотків	37,5	52,3	14,8	52,3	62,1	9,8	62,1	64,6	2,5
частка власних оборотних коштів в їх загальній сумі, відсотків	-27,9	4,1	32,0	4,1	7,1	3,0	7,1	13,1	6,0
частка власних оборотних коштів у покритті запасів, відсотків	-43,4	10,6	54,0	10,6	26,6	16,0	26,6	58,3	31,7
частка запасів у оборотних активах, відсотків	64,3	38,6	-25,7	38,6	26,7	-11,9	26,7	22,5	-4,2
коефіцієнт покриття запасів	1,556	2,590	1,034	2,590	3,749	1,159	3,749	4,256	0,507
коефіцієнт фінансової автономії	0,520	0,499	-0,021	0,499	0,423	-0,076	0,423	0,438	0,015
коефіцієнт фінансової залежності	1,922	2,006	0,084	2,006	2,363	0,357	2,363	2,281	-0,082

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,201	0,043	0,244	0,043	0,104	0,061	0,104	0,193	0,089
коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,480	0,501	0,021	0,501	0,577	0,076	0,577	0,533	-0,044
коефіцієнт структури довгострокових вкладень	0,166	0,156	-0,010	0,156	0,145	-0,011	0,145	0,121	-0,024
коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,166	0,106	-0,060	0,130	0,093	-0,037	0,115	0,073	-0,042
коефіцієнт структури позикового капіталу	0,216	0,148	-0,068	0,148	0,095	-0,053	0,095	0,080	-0,015
коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	0,922	1,006	0,084	1,006	1,363	0,357	1,363	1,216	-0,147
показник фінансового левериджу	0,922	1,006	0,084	1,006	1,363	0,357	1,363	1,281	-0,082
коефіцієнт забезпечення власними засобами	-0,185	0,100	0,285	0,100	0,112	0,012	0,112	0,169	0,057
продуктивність праці, тис. гривень / особу	2 242,9	2 368,8	126,0	2 368,8	4 137,6	1 768,8	4 137,6	5 666,1	1 528,5
фондовіддача, гривень / гривень	2,163	2,055	-0,108	2,055	2,526	0,471	2,526	2,851	0,325
оборотність коштів у розрахунках (ОКРО), оборотів	5,696	2,987	-2,709	2,987	2,023	-0,964	2,023	1,712	-0,311
час обороту коштів у розрахунках (ЧОКР), днів	63	121	57	121	178	57	178	210	32
оборотність запасів, оборотів (ОЗО)	3,515	3,072	-0,443	3,072	4,155	1,083	4,155	4,823	0,668
час обороту запасів (ЧОЗ), днів	102	117	15	117	87	-31	87	75	-12
час обороту кредиторської заборгованості (ЧОКЗ), днів	202	264	62	264	263	0	263	267	4
тривалість операційного циклу (ТОЦ), днів	305	381	76	381	350	-31	350	342	-8

Продовження табл. 2.9									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	0,176	0,335	0,159	0,335	0,494	0,159	0,494	0,584	0,090
оборотність власного капіталу, оборотів	2,382	1,850	-0,532	1,850	2,014	0,164	2,014	2,071	0,057
оборотність сукупного капіталу, оборотів	1,188	0,940	-0,248	0,940	0,912	-0,028	0,912	0,893	-0,019
коефіцієнт стійкості економічного росту	0,115	0,232	0,117	0,232	0,128	-0,104	0,128	0,153	0,025
поточна платоспроможність	-12532647	-17111806	-4579159	-17111806	-33947955	-16836149	-33947955	-35669795	-1721840
коефіцієнт Бівера	0,222	0,314	0,092	0,314	0,145	-0,169	0,145	0,180	0,035
рентабельність продукції, відсотків	33,1	39,9	6,8	39,9	22,0	-17,9	22,0	19,7	-2,3
рентабельність діяльності, відсотків	5,7	14,1	8,4	14,1	7,2	-7,0	7,2	8,0	0,8
рентабельність активів, відсотків	6,8	13,3	6,5	13,3	6,5	-6,8	6,5	7,1	0,6
рентабельність сукупного капіталу, відсотків	6,8	13,3	6,5	13,3	6,5	-6,8	6,5	7,2	0,7
рентабельність власного капіталу, відсотків	13,7	26,2	12,5	26,2	14,4	-11,7	14,4	16,5	2,1
період окупності власного капіталу	7,301	3,821	-3,480	3,821	6,931	3,110	6,931	6,052	-0,879

До показників оцінки ліквідності відносять показник поточної (загальної ліквідності), коефіцієнт покриття, коефіцієнт термінової ліквідності та коефіцієнт абсолютної ліквідності. Коефіцієнт загальної ліквідності на початок 2016 року дорівнює 0,78, на кінець року він дорівнює 1. Впродовж 2017 року рівень показника суттєво не змінився, а на кінець 2018 року він дещо зріс до 1,2. Таким чином, можна вважати, що з кінця 2016 року до кінця 2018 року обсяг оборотних активів у співвідношенні до довгострокових та короткострокових позикових коштів практично однаковий, лише на кінець 2018 року на 0,2 перевищує. Коефіцієнт покриття на початок 2016 року практично дорівнює одиниці (0,997), тобто вартісний обсяг оборотних активів дорівнює вартісному обсягу короткострокових зобов'язань. Впродовж 2016 року рівень показника зростає до 1,224, впродовж 2017 року він знижується до 1,19, а впродовж 2018 року знов зростає до 1,318. На думку аналітиків такий рівень показника можна вважати достатнім для спроможності підприємства покривати оборотними активами свої короткострокові зобов'язання. Коефіцієнт термінової ліквідності на початок 2016 року дорівнює 0,338, на кінець року 0,737, на кінець 2017 року – 0,863, а на кінець 2018 року – 1,014. Таким чином, рівень термінової ліквідності також можна вважати достатнім для того, щоб ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» вважалось платоспроможним. Стосовно коефіцієнта абсолютної ліквідності, то впродовж всього періоду, що підлягає аналізу, цей показник нижче за рекомендований рівень (0,2 – 0,35), але він має специфічний характер – характеризує грошову платоспроможність тільки на дату складання балансу, тому стверджувати, що підприємство має низький рівень платоспроможності не доцільно. У підсумку слід зазначити, що в період 2016 – 2018 рр. підприємство має достатній рівень платоспроможності, а баланс підприємства є ліквідним.

Частка оборотних активів в активах підприємства зростає з 37,5% на 01.01.2016 р. до 64,6% на 31.12.2018 р., що свідчить про зростання мобільності активів, це також є непрямим чинником свідчення нарощування

підприємством обсягів господарської діяльності, що є позитивним у фінансово-господарській діяльності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь».

Частка власних оборотних коштів в загальній сумі оборотних коштів зростає з від'ємного значення (-27,9%) до позитивного значення (+13,1%), що свідчить про посилення фінансової стійкості підприємства.

Частка запасів в оборотних активах на початок 2016 року становить 64,3%, впродовж 2017 року ця частка знижується до 26,7%, а впродовж 2018 року до 22,5%. Така тенденція свідчить про прискорення обороту елементів оборотних активів, а саме – грошових коштів, що інвестовані на формування запасів (виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та товарів).

Динаміка коефіцієнтів ліквідності наведена на рис. 2.5.

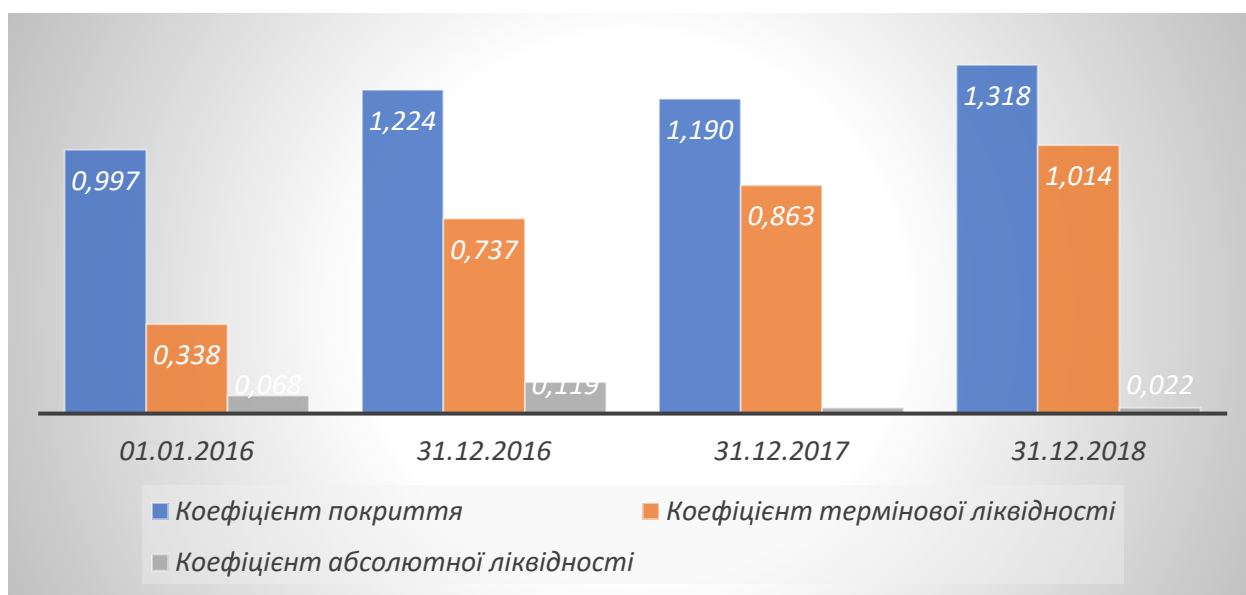

Рис. 2.5. Динаміка коефіцієнтів ліквідності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Третім етапом оцінювання фінансового управління є аналіз фінансової стійкості ПАТ ЗМК «Запоріжсталь». Коефіцієнт фінансової автономії за твердженням аналітиків повинен бути більше 0,5. На початок 2016 року коефіцієнт фінансової автономії дорівнює 0,52, тобто має місце співвідношення: $\frac{\text{Власний капітал}}{\text{залучений капітал}} = \frac{50\%}{50\%}$. Таке співвідношення є оптимальним з точки зору відносної незалежності підприємства від позикових коштів, але в

реальному бізнесі відбувається не завжди так. Впродовж 2016 року рівень показника знижується на 0,42, а в 2018 році зростає до 0,44. Але ми не можемо стверджувати, що підприємство погіршило рівень своєї фінансової стійкості до того, як проаналізуємо весь комплекс показників. Тому, на даному етапі аналізу вважаємо, що підприємство є фінансово стійким.

Коефіцієнт фінансової залежності на початок 2016 року становить 1,922, на кінець року – 2,006, на кінець 2017 року 2,363, а на кінець 2018 року 2,281, тобто впродовж аналізованого періоду спостерігається зростання залежності підприємства від короткострокових позикових коштів, але ця залежність знаходиться в межах допустимої. Коефіцієнт маневреності власного капіталу свідчить про те, яка частина власного капіталу капіталізована, а яка перебуває у такій формі, що можна маневрувати цією частиною в ході нормальної господарської діяльності. Коефіцієнт маневреності власного капіталу на початок 2016 року має від'ємне значення (-0,201) та свідчить про капіталізацію власного капіталу. Впродовж 2016 року коефіцієнт має рівень 0,043 – 0,061, тобто невелика частка власного капіталу перебуває у мобільній формі; на кінець 2017 року коефіцієнт дорівнює 0,193, тобто частка власного капіталу в мобільній формі зростає. Все це свідчить про зростання ефективності використання власного капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь». В ході аналізу капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» ми наголошували на тому, що впродовж 2016 – 2018 рр. у підприємства зростає його залежність від короткострокових позикових коштів. Це підтверджує рівень коефіцієнту концентрації позикового капіталу. На початок 2016 року він становить 0,48, на кінець року 0,501, на кінець 2017 року – 0,577, а на кінець 2018 року – 0,533. Тобто за аналізований період залежність підприємства від позикового капіталу зросла, але не критично, що суттєво не вплинуло на рівень фінансової стійкості ПАТ ЗМК «Запоріжсталь».

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів на початок 2016 року дорівнює 0,166, на кінець року – 0,106, на кінець 2017 року – 0,093, а на кінець 2018 року – 0,073, тобто поступово відбувається зниження питомої

ваги довгострокових позикових коштів в структурі капіталу підприємства. Акцент переміщується в бік залучення короткострокових позикових коштів.

Динаміка основних коефіцієнтів фінансової стійкості представлена на рис. 2.6.

Рис. 2.6. Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Важливим етапом фінансового управління є визначення системи показників, що характеризують ефективність використання трудових ресурсів, основних засобів та оборотних активів. Продуктивність праці впродовж 2016 – 2018 рр. має тенденцію до зростання, що є позитивним чинником, який характеризує використання трудових ресурсів. Так. За 2015 рік продуктивність праці склала 2242,9 тис.грн. на одну особу, за 2016 рік – 2368,8 тис.грн. на одну особу, за 2017 рік – 4147,6 тис.грн. на одну особу, а за 2018 рік – 5666,1 тис.грн. на одну особу. Можна стверджувати, що впродовж 2015 – 2018 рр. ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» ефективно використовує трудові ресурси, що дозволяє не тільки сплачувати заробітну плату своєчасно та в повному обсязі, а і реалізовувати політику мотивації персоналу до кращих результатів праці шляхом їх преміювання за трудові досягнення.

Динаміка показника продуктивності праці показана на рис. 2.7.

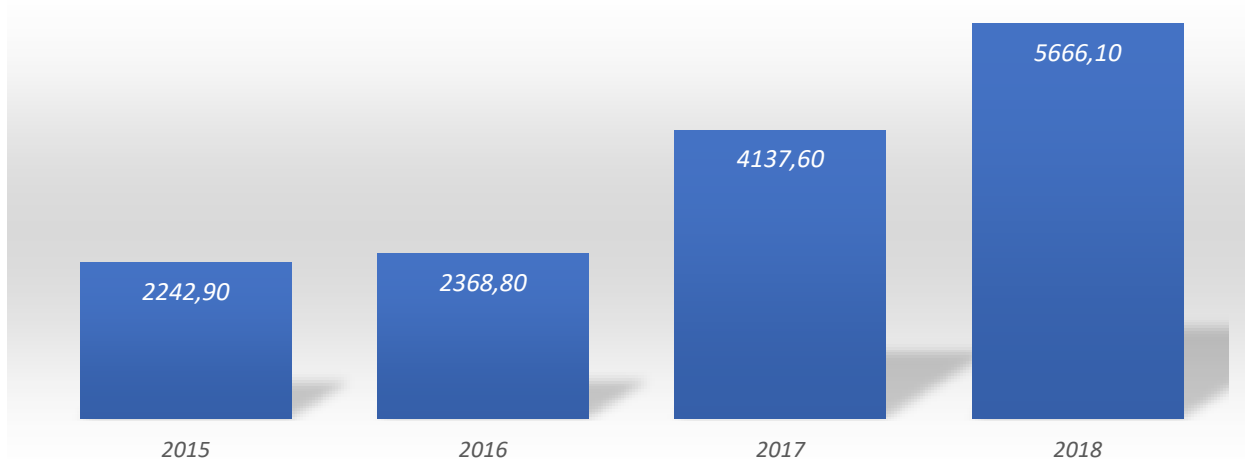

Рис. 2.7. Динаміка продуктивності праці на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Наступним показником ефективності використання ресурсів, а саме основних засобів, є показник фондівдачі. У 2015 році він склав 2,163 у 2016 році – 2,055, у 2017 році – 2,526, у 2018 році – 2,851, тобто також спостерігається підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. Про це ми також наголошували у п.2.2 при аналізі активів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь».

Динаміка фондівдачі ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» представлена на рис. 2.8.

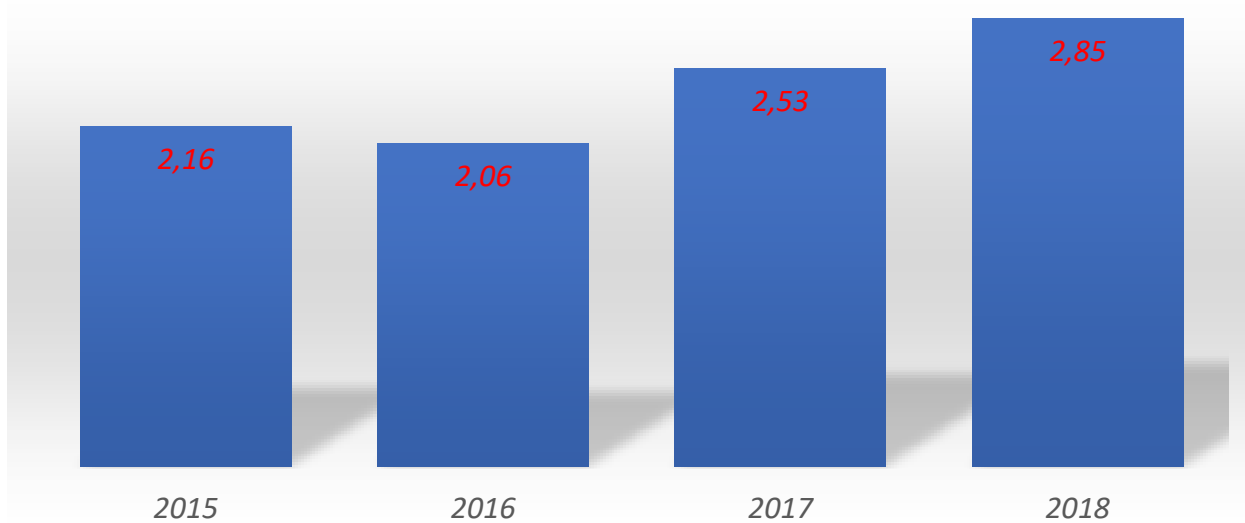

Рис. 2.8. Динаміка показника фондівдачі ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Перейдемо до аналізу коефіцієнтів оборотності, які характеризують ефективність використання оборотних активів. Оборотність дебіторської

заборгованості (у днях обороту) у 2015 році дорівнює 63 дн., у 2016 році 121 день, у 2017 році 178 дн. та у 2018 р. – 210 днів, тобто впродовж досліджуваного періоду підприємство змінило політику управління дебіторською заборгованістю з помірної на агресивну та у 2018 р. вже надає відтермінування повернення грошових коштів за відвантажену продукцію на термін 210 днів, що негативно впливає на оборотність оборотних активів. Також спостерігається незначне, але також уповільнення оборотності запасів у 2015 – 2016 рр. Так, у 2015 році тривалість обороту запасів становила 102 дн., у 2016 році 117 дн.. У 2017 році оборотність запасів вже становить 87 днів, а у 2018 році 75 дні. Тобто суттєвих негативних проявів зниження ефективності використання коштів, що інвестовані в запаси, не виявлено, однак фінансове управління на засадах контролінгу передбачає упереджуючі заходи з недопущення настання негативних наслідків. Час обороту кредиторської заборгованості у 2015 році становить 202 дн., у 2016 р. 264 дн., у 2017 р. 263 дн., у 2018 р. 267 днів. Таким чином, впродовж аналізованого періоду підприємство практично не змінювало політику управління кредиторською заборгованістю, але спостерігається підвищення терміну повернення коштів і, як наслідок, зростання залежності підприємства від позикових коштів у вигляді кредиторської заборгованості (кошти клієнтів). За результатами аналізу коефіцієнтів оборотності нами розраховано тривалість операційного та фінансового циклів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь». Так, тривалість операційного циклу представлена на рис. 2.9. Ми бачимо, що оборотні кошти, які інвестовано в запаси та дебіторську заборгованість обертаються у 2015 році за 305 дн., у 2016 р. за 381 дн., у 2017 році за 350 днів, а у 2018 році за 342 дн. Це означає, що впродовж цього періоду часу підприємство ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» може мати потребу у додатковому фінансуванні (як за рахунок власних коштів, так і за рахунок короткострокових позикових коштів).

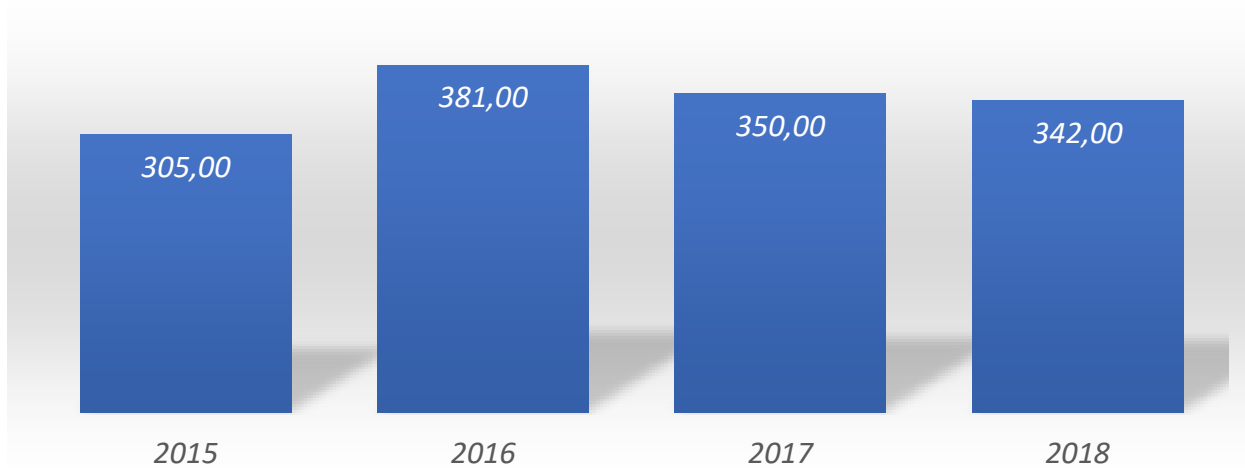

Рис. 2.9. Динаміка тривалості операційного циклу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Важливими з точки зору фінансового управління також є зміни тривалості фінансового циклу (циклу повного обороту грошових коштів ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»). Тривалість фінансового циклу у 2015 році дорівнює 102 дні, у 2016 році 117 днів, у 2017 році 87 днів, а у 2018 році 75 днів. Така динаміка може вважатись позитивною тому, що скорочення тривалості фінансового циклу свідчить про оптимізацію залучення та відволікання грошових коштів у процесі здійснення господарської діяльності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь». Зрозуміло, що у 2018 році впродовж 75 днів підприємство ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» потребує пошуку додаткових джерел фінансування своєї поточної діяльності. Динаміка тривалості фінансового циклу представлена на рис. 2.10.

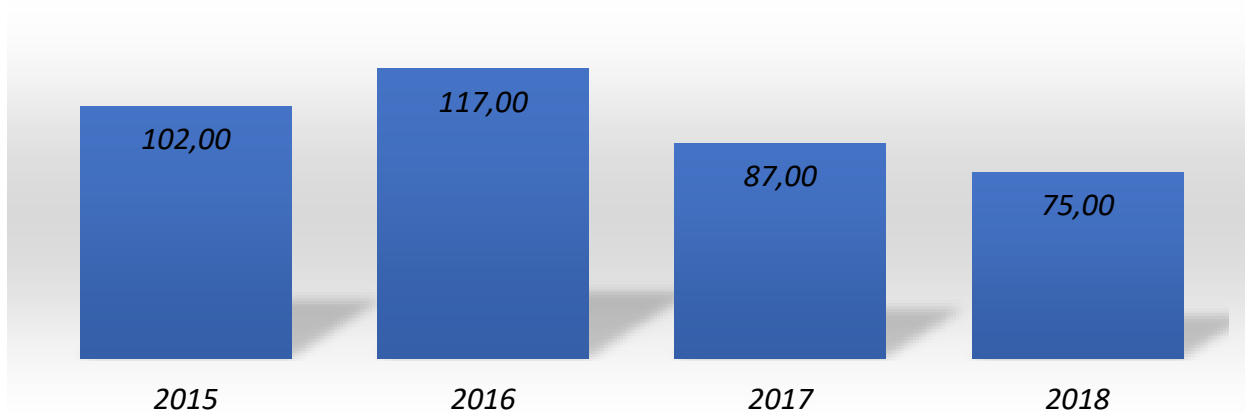

Рис. 2.10. Динаміка тривалості фінансового циклу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Узагальнюючим показником є коефіцієнт стійкості економічного росту. Так, у 2015 році він дорівнює 0,115, у 2016 році – 0,232; у 2017 році – 0,128; у 2018 році – 0,153, тобто за весь період коефіцієнт стійкості економічного росту має позитивну тенденцію росту, що також характеризує фінансово-господарську діяльність підприємства з позитивної точки зору.

Наступним важливим етапом фінансового управління на засадах контролінгу є розрахунок коефіцієнту Бівера. Коефіцієнт Бівера визначається, як співвідношення суми фінансового доходу (чистий прибуток плюс амортизація) до загальної суми зобов'язань підприємства. Важливість цього показника для фінансового управління полягає в тому, що в чисельнику показника (чистий прибуток та сума амортизаційних відрахувань) відображено інтереси власників бізнесу (це їх власні фінансові ресурси, які вони мають змогу спрямовувати на потреби розвитку власного бізнесу). Знаменник – це всі фінансові зобов'язання підприємства, структура та обсяг цих фінансових зобов'язань свідчить про ступінь готовності відповідати за обрану фінансову траєкторію, якою рухається підприємство, виходячи зі своїх фінансових можливостей. В механізмі розрахунку коефіцієнта Бівера враховано інтереси груп, одна з яких має на меті акумулювати (накопичити, консолідувати капітал) власні фінансові ресурси, а друга – використати ці фінансові ресурси найбільш ефективно в господарському обороті. У 2015 році цей показник становить 0,22, а у 2016 році – 0,314. Це найвищий рівень показника. Вже у 2017 році він знижується до 0,145, а у 2018 році знов зростає до 0,18, але не досягає рівня 2016 року і навіть нижче за рівень 2015 року. Таким чином, найбільш продуктивним з точки зору фінансового управління ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» з цього питання був 2016 рік.

Наступним етапом фінансового управління ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» на засадах контролінгу є аналізування показників рентабельності. Рентабельність продукції підприємства ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2015 році становить 33,1%, що з точки зору економіки підприємства є достатнім рівнем рентабельності. У 2016 році цей показник зростає до 39,9% та є найбільш

ефективним за всі роки, що досліджується діяльність підприємства. Вже у 2017 році рентабельність продукції становить лише 22%, але таким рівнем рентабельності не може похизуватись ні одне підприємство Запорізької області, тому вважаємо, що і у 2017 році підприємство працювало ефективно на ринку його товарної продукції. У 2018 році рентабельність продукції становила 19,7%, тобто спостерігається негативна тенденція зниження конкурентних позицій підприємства на товарному ринку. Позитивним є той факт, що впродовж досліджуваного періоду 2015 – 2016 рр. ми спостерігаємо зростання ефективності використання активів. Рентабельність активів зросла з 6,8% до 13,3%, що пояснюється підвищенням завантаження виробничих потужностей підприємства та сприятливою ціновою позицією підприємства на товарному ринку. Але вже до кінця 2017 року рентабельність активів знизилась до 6,5%, а до кінця 2018 року – зросла лише до рівня 7,1%, тобто досягла рівня 2015 року. Слід зауважити, що позитивною є динаміка та тенденція росту рентабельності власного капіталу. Так, рентабельність власного капіталу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» у 2015 році дорівнює 13,7%, у 2016 році – 26,2%, у 2017 році – 14,4%, а у 2018 році – 16,5%. Знову ми спостерігаємо закономірність найбільш ефективної роботи у 2016 році, але за підсумками роботи у 2018 році рівень рентабельності власного капіталу вище за рівень 2015 р. та 2017 р. Також ми з'ясували, що впродовж досліджуваного періоду прискорюється період окупності власного капіталу, а саме: у 2015 році він складає 7,3 р., у 2016 р. – 3,8 р.; у 2017 р. – 6,9 р.; у 2018 р. – 6 р., тобто в більш короткий проміжок часу власники підприємства отримують приріст власного капіталу, інвестованого у господарську діяльність ПАТ ЗМК «Запоріжсталь».

Таким чином, за результатами аналізу показників рентабельності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» ми можемо стверджувати, що підприємство є рентабельним та має перспективи нарощування рівня рентабельності за рахунок удосконалення фінансового управління.

Динаміка показників рентабельності представлена на рис. 2.11.

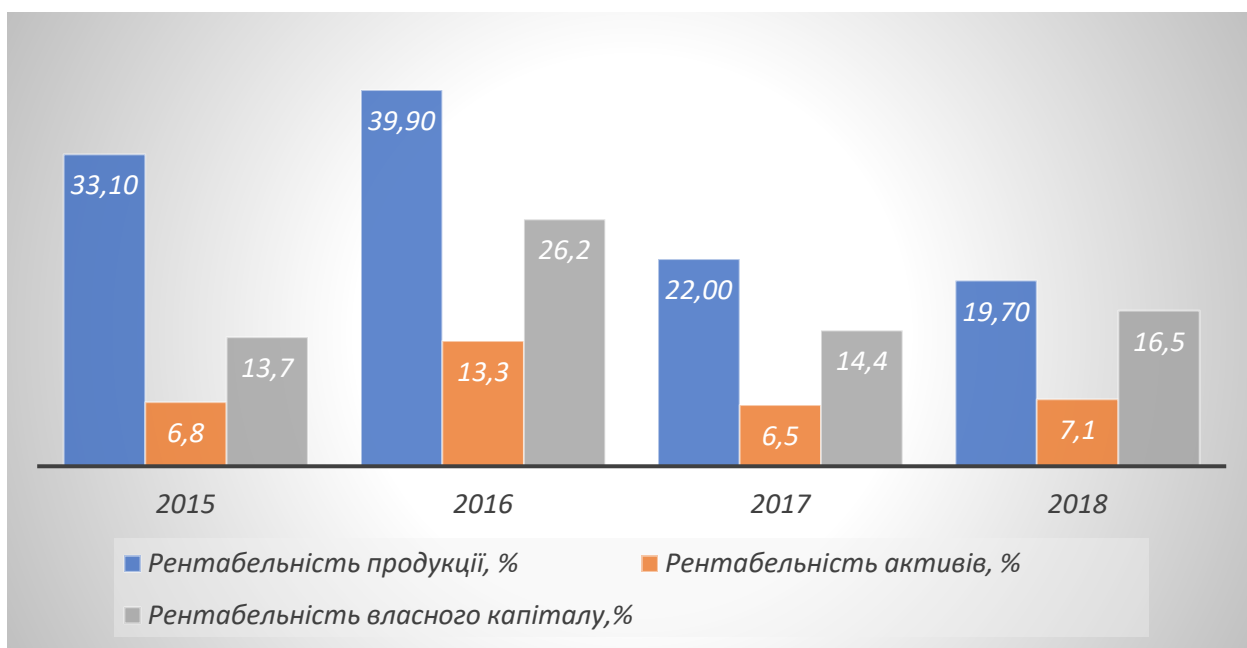

Рис. 2.11. Динаміка показників рентабельності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Узагальнення коефіцієнтного аналізу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дає змогу зробити наступні висновки:

- баланс підприємства є ліквідним, а підприємство платоспроможним;
- фінансова стійкість підприємства перебуває на достатньому рівні та дозволяє йому своєчасно розраховуватись за своїми обов'язками;
- підприємство ефективно використовує майно та капітал у ході здійснення господарської діяльності;
- рентабельність підприємства перебуває на достатньо високому рівні та дозволяє йому здійснювати економічний розвиток.

Однак слід зауважити, що найбільш ефективним вважається 2016 рік, а впродовж 2017 – 2018 рр. спостерігались негативні тенденції, які потребують впливу шляхом прийняття управлінських рішень та недопущення погіршення умов функціонування підприємства у майбутньому. Вважаємо за потрібним розробити вектор удосконалення фінансового управління на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь».

2.4. Внутрішні механізми фінансового управління ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» в контексті удосконалення фінансової стратегії

За результатами контролінгу активів, капіталу, фінансових результатів та коефіцієнтного аналізу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» встановлено декілька напрямів, які необхідно вдосконалити задля удосконалення фінансового управління на засадах контролінгу.

Вектор удосконалення фінансового управління ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» представлено на рис. 2.12.

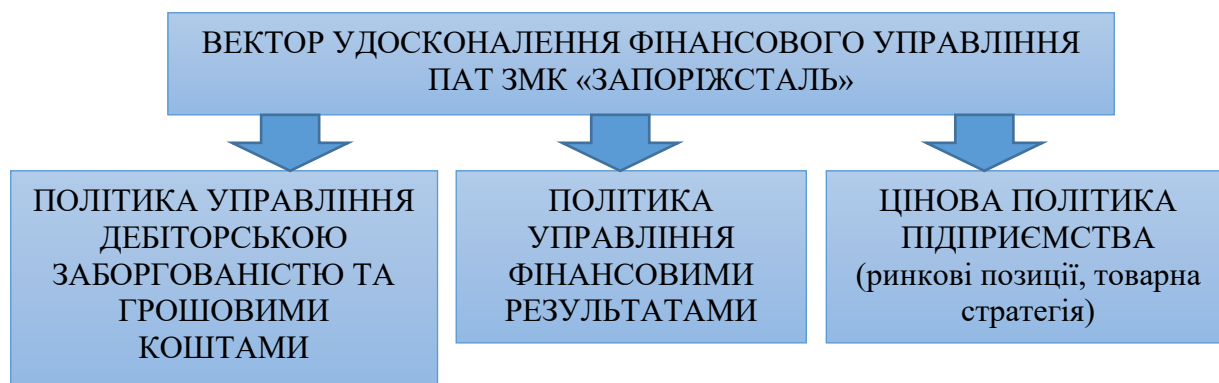

Рис. 2.12. Вектор удосконалення фінансового управління ПАТ ЗМК «ЗСС»

Необхідність удосконалення управління дебіторською заборгованістю за товари, роботи, послуги обумовлена тим, що впродовж 2016 – 2018 рр. тривалість повернення дебіторської заборгованості зросла з 63 дн. у 2015 році до 210 дн. у 2018 р., тобто практично у три рази. Це негативно впливає на платоспроможність та вимушує підприємство залучати короткострокові позикові кошти.

Управління фінансовим результатами потребує удосконалення в частині управління витратами, що включаються до собівартості реалізованої продукції, питома вага якої у 2018 р. досягла рівня 83,5% в чистому доході від реалізації продукції. У зв'язку із цим цінова політика підприємства також потребує удосконалення шляхом підвищення якості продукції та її конкурентоспроможності. Систему запропонованих заходів, на нашу думку,

необхідно об'єднати та запроваджувати як вектор удосконалення фінансового управління підприємством на засадах контролінгу, зокрема, фінансового контролінгу.

Система фінансового управління базується на розробленому інструментарії контролінгу, який ґрунтується на стратегічному підході до:

- систем планування та бюджетування (складання кошторисів);
- методик визначення маржинального доходу по підприємству і його структурних підрозділах;
- методів розрахунку собівартості (прямих витрат) за видами продукції, місцями виникнення та сферами відповідальності за тривалий період;
- систем звітності та графіків їх отримання;
- методик розрахунку ефективності використання ресурсів, процесів, видів продукції, капіталу тощо;
- методик аналізу господарської та фінансової діяльності;
- методик визначення відхилень та їх класифікації;
- методів обробки даних в автоматизованій системі.

Таким чином, ми бачимо, що побудова фінансового контролінгу поряд з функціями бухгалтерського обліку, з фінансовими функціями, з функціями відділу інформаційних систем, інтегрується з функціями відділу управлінського обліку, тобто утворюється замкнутий контур управління процесами. Але, слід зазначити, що система фінансового контролінгу не може ефективно працювати поза загальною системою управління підприємством, тому для того, щоб система контролінгу могла виконати свої завдання, необхідно розробити концепцію управління господарською і фінансовою діяльністю, яка включає три основні блоки:

- 1) визначення цілей підприємства – ідеальної мети, реальних цілей, стратегії розвитку. Ідеальна мета визначається філософією бізнесу та культурою підприємства. Вона може бути сформульована лише добре підібраним корпусом висококваліфікованих, економічно грамотних менеджерів;

- 2) управління цілями вимагає розробки показників - індикаторів, які забезпечують пошук „вузьких місць”, визначення результатів діяльності не лише підприємства, але й структурних підрозділів, формування собівартості, ефективність використання основних засобів, матеріальних ресурсів, персоналу, ефективність процесів постачання, виробництва, збуту, маркетингу, науково-дослідної роботи тощо;
- 3) досягнення цілей підприємства характеризує продуктивність, платоспроможність, ділову активність, рентабельність, ліквідність, інноваційну діяльність підприємства. Особлива роль у досягненні результатів належить системі планування, обліку і аналізу показників фінансової діяльності, яка забезпечує існування та розвиток підприємства.

Проект системи контролінгу на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» повинен удосконалюватись тільки після всебічного обстеження діючого підприємства та складатись, на нашу думку, з наступних складових (проектів).

Проект 1 передбачає розробку стратегії за напрямками – організаційна структура, інформаційна система управління, основні напрямки діяльності (маркетинг, продукція, розробки, закупівлі) та цілі, виражені у кількісних параметрах з відображенням як у системі управлінського обігу, так і контролінгу.

Проект 2 спрямовується на реорганізацію структури управління з урахуванням обраної стратегії і виділення центрів витрат, центрів інвестування, видів діяльності, регіонів збуту, видів продукції, за якими здійснюється управлінський облік та контроль.

Проект 3 включає пропозиції щодо реорганізації існуючої системи оперативного планування й управління відповідно до обраної стратегії. Реорганізація стосується виробничого процесу, стандартизації документації і документообігу, комп'ютеризації, що необхідно для розробки систем управлінського обліку.

Проект 4 розробляє систему управлінського обліку, який групує витрати на виробництво (формує собівартість продукції) за напрямками, які передбачені проектом 3 за носіями витрат. Проект 4 пов'язаний також з проектом 5, оскільки інформацію управлінського обліку можуть використовувати у системі контролінгу.

Проект 5 є кінцевим, він розробляє систему контролінгу (моніторинг, пости спостереження, показники, звіти), яка формує інформаційну базу і відстежує, наскільки лінія траєкторії розвитку підприємства відхиляється від стратегічного плану.

Така послідовність розробки проектів є логічною і дозволяє розподілити ресурси на проектування системи контролінгу одночасно за кількома напрямками. Цей процес знаходиться під контролем робочої групи контролінгу, яка виконує свої функції до того часу, поки не буде сформований відділ контролінгу.

Таким чином, розробка проекту оновленої служби контролінгу на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» завершує підготовчі роботи з впровадження концепції ефективного фінансового управління ПАТ ЗМК «Запоріжсталь», яка сприяє успішному функціонуванню підприємства у довгостроковій перспективі.

Для підприємства ПАТ ЗМК «Запоріжсталь», враховуючи специфіку його роботи, а також в рамках дії вектору удосконалення фінансового управління, необхідно запропонувати наступні шляхи зниження собівартості реалізованої продукції:

- поліпшення якості використовуваних сировини та матеріалів;
- скорочення матеріальних втрат на всіх етапах транспортування, зберігання і переробки;
- оптимізація рівня концентрації, спеціалізації та комбінування виробництва;
- удосконалення організації виробництва, праці та управління;
- масштабне використання досягнень науково-технічного прогресу;

- впровадження ресурсо- та енергозберігаючих, безвідходних та маловідходних технологій;
- забезпечення збереження виробничих ресурсів та вироблених з них продуктів;
- впровадження раціональних методів господарювання відповідно до вимог ринку, скорочення накладних витрат та повна ліквідація непродуктивних витрат;
- економічне і матеріальне стимулювання зниження собівартості продукції.

Сам ринок є універсальним механізмом зниження витрат, а тобто і собівартості. Проте в рамках ринку доцільна розробка і впровадження в кожній конкретній галузі промисловості стимулюючих систем зниження собівартості. Удосконалення процесу бюджетування на підприємстві ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дозволить:

- поліпшити фінансові результати на основі управління прибутком і витратами, раціонально розподіляти і використовувати ресурси, оптимізувати витрати по підприємству і впровадити оперативний контроль за постійними і змінними витратами;
- поліпшити платоспроможність підприємства на основі ефективного управління грошовими потоками та дебіторською заборгованістю;
- підвищити якість та оперативність прийняття управлінських рішень;
- узгоджувати, координувати дії окремих підрозділів і відділів підприємства, а також напрямків діяльності для досягнення поставлених завдань.

Розглядаючи вектор удосконалення фінансового управління ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» слід визначити, що до нього включено складові ділової активності підприємства. З точки зору фінансових аналітиків,

ділова активність це комплексний критерій оцінки ефективності роботи підприємства, який охоплює і ефективність формування майна і капіталу, і ефективність обороту ресурсів, і можливість отримання прибутку тощо.

Таблиця 2.10

Характеристика рівнів ділової активності суб'єктів господарювання

Рівень ділової активності	Виробничо-господарська ситуація	Характеристика рівня ділової активності	Способи підвищення та стабілізації рівня ділової активності
1	2	3	4
Високий (достатній)	Нормальна	Стійкий фінансовий стан, активна інвестиційна та інноваційна політика, стійка тенденція зростання темпових показників, підвищення рівня показників ефективності використання ресурсів	Підвищення якості продукції, розробка нових її видів, постійний пошук резервів зниження витрат усіх видів сировини та матеріалів, періодичне оновлення виробничої бази на новій технологічній основі, застосування безвідхідних технологій, формування запасів виробничих і фінансових ресурсів відповідно до оптимально необхідних потреб підприємства, оптимізація структури джерел фінансування, раціональне їх розміщення в майні
Середній (задовільний)	Проблемна	Нестійкий фінансовий стан, інертне (епізодичне) здійснення інвестиційної та інноваційної діяльності, нестійка динаміка зростання оціночних показників, суттєве зниження рівнів показників ефективності використання ресурсів	Нейтралізація надмірно великих залишків запасів товарно-матеріальних цінностей, реалізація продукції, що не користується попитом, за демпінговими цінами, дослідження ринкового середовища, аналіз власних позицій і конкурентів, скорочення тривалості виробничо-комерційного циклу за рахунок не виправданої тривалості основних його етапів, забезпечення ритмічної та злагодженої роботи підприємства; ліквідація простоїв обладнання, збоїв у постачанні, постійне здійснення аналізу ділової активності на всіх рівнях, розробка й прийняття управлінських рішень з урахуванням результатів аналізу
Низький (незадовільний)	Кризова	Кризовий фінансовий стан, відсутність інноваційної діяльності, звужений тип виробництва, стійка негативна тенденція спаду оціночних показників, неефективне використання ресурсів	Локалізація ризикової ситуації відповідно до джерел її виникнення, зміна стилю управління в умовах кризової ситуації, експрес-аналіз ділової активності, оперативне реагування на виникнення проблемної ситуації

В фінансовому аспекті ділова активність проявляється насамперед в швидкості обороту його коштів, відображає ефективність роботи підприємства відносно величини авансованих ресурсів або відносно величини їх споживання в процесі виробництва. В умовах нестабільної економіки

виділяють такі рівні ділової активності: високий (достатній); середній (задовільний); низький (незадовільний).

Слід зазначити, що кожному рівню ділової активності відповідає характерна виробничо-господарська ситуація, у зв'язку з чим виділяють нормальну, проблемну і кризову ситуації. Нормальна ситуація властива високому рівню ділової активності та означає такий збіг умов і обставин, коли створюються сприятливі умови для функціонування суб'єкта господарювання, при яких формується стійка тенденція підвищення темпів зростання оціночних показників. Проблемна ситуація існує на підприємстві, рівень ділової активності якого відповідає середньому і визначається як збіг господарських умов та чинників, при яких формується тенденція до погіршення стану підприємства та спостерігається нестійка динаміка оціночних показників ділової активності. Кризова ситуація характеризує низький рівень ділової активності і виникає в разі відсутності оперативного реагування на стратегічні питання, які потребують термінового вирішення. Її можна визначити як збіг обставин, які формують стійку негативну тенденцію оціночних показників ділової активності та погрожують підприємству банкрутством.

Визначення проблемної, а тим більше кризової, ситуації при оцінці стану ділової активності викликає необхідність термінового регулювання виробничо-господарської діяльності через прийняття оперативних управлінських рішень.

На нашу думку 2017 – 2018 рр. ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» характеризується середнім рівнем ділової активності тому, що показники мають хвилеподібний характер.

Для досягнення головної мети будь-якого підприємства – отримання максимального прибутку – недостатньо лише забезпечити виробництво необхідними сировиною, матеріалами та високотехнологічним обладнанням. Більш дієвими інструментами у вирішенні цього завдання є впровадження ефективних методів управління та форм структурної організації, які б забезпечували підприємству ритмічну і злагоджену роботу, підтримували його

платоспроможність та інвестиційну привабливість. Однак і таких заходів буде замало для досягнення вагомих результатів діяльності підприємства, якщо «людський фактор» не займе провідного місця в системі цінностей керівництва і на підприємстві не буде створено нову модель використання трудових ресурсів, спроможну створити творчу атмосферу в колективі, стимулювати ініціативу та підвищити зацікавленість працівників у результатах своєї та спільної праці.

Оскільки вплив середовища на ділову активність підприємства характеризується багатьма факторами, розглянемо дві їх групи, що відповідають складовим бізнес-простору. Так, до зовнішніх відносять фактори: міжнародного рівня, які поєднують у собі загальноекономічні чинники, вплив міжнародної політики та конкуренції; національні, що включають політичні, економічні, демографічні чинники; ринкові, до яких належать конкурентні, науково-технічні та споживчі чинники.

Більш глибоку класифікацію зовнішніх факторів наведено в табл. 2.11.

Враховуючи їх велику кількість, зазначимо, що в процесі аналізу ділової активності підприємства слід виділяти ті, які мають максимальний вплив на діяльність підприємства.

У зв'язку з тим, що вплинути на характер їх дії саме підприємство не в змозі, завданням аналізу є відпрацювання варіантів реагування на зміни зовнішнього середовища на випадок, якщо така ситуація стане актуальною.

До внутрішніх факторів відносять:

- 1) конкурентну позицію підприємства;
- 2) принципи діяльності;
- 3) ресурси та їх використання;
- 4) маркетингову ситуацію й політику;
- 5) фінансовий менеджмент .

Внутрішні фактори формування бізнес-середовища підприємства зображені в таблиці 2.12.

Таблиця 2.11

**Зовнішні чинники, що впливають на діяльність підприємства ПАТ ЗМК
«Запоріжсталь»**

	Загальноекономічні	Циклічність економічного розвитку, фінансова політика транснаціональних банків і фондів
	1	2
Міжнародні	Міжнародні економічні відносини	Стабільність економічної та валютно-фінансової політики, стійкість міжнародних зв'язків, розвиток міжнародної спеціалізації та кооперації виробництва, особливості розвитку світових товарних ринків, розширення міжнародних науково-технічних зв'язків, зрушення у структурі міжнародного розподілу праці, укладання міжнародних угод - створення вільних економічних зон, зон вільної торгівлі, тарифні угоди (митний союз), міжнародний маркетинг
	Міжнародна конкуренція	Фінансова спроможність зарубіжних партнерств, рівень витрат на виробництво одиниці товару на зарубіжних підприємствах, рівень цін на товари у конкурентів, рівень якості товарів, що виготовляються зарубіжними компаніями, ліцензійна торгівля, організація спільних підприємств
	Політичні	Стан фінансової системи, відношення до власності, принципи земельної політики держави, відношення держави до підприємництва, податкова, кредитна, амортизаційна політика, обмеження монополізму, захист конкуренції
	Економічні та демографічні	Купівельна спроможність населення, можливості отримання кредиту, інвестиційний клімат у країні, рівень інфляції, рівень мінімальної заробітної плати, зміни галузевої та професійно кваліфікаційної структури, рівень безробіття, підприємницька активності
Ринкові	Форми конкуренції	Якість продукції, послуг (сервісне обслуговування), рівень витрат виробництва, рівень ціни на продукцію
	Науково-технічні	Споживчі властивості товару, надійність його в експлуатації, новизна конструкції, технологій, конкурентоспроможність продукції, техніко-економічні параметри продукції, тривалість життєвого циклу, можливість його збільшення
	Психологія споживача	Споживчий вибір, звички, традиції та норми споживання, зміна моди, стилю, вимоги споживача до функціональних особливостей товару

Таблиця 2.12

Внутрішні фактори формування бізнес-середовища підприємства ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Конкурентна позиція підприємства	Мета діяльності (місія), традиції, репетиція, імідж, кваліфікація керівництва та співробітників, частка ринку, стадія життєвого циклу підприємства, територіальне розміщення підприємства, віддаленість від ринків збуту, доступність до матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, рівень адаптивності підприємства до змін ринкової ситуації
Принципи діяльності	Концепція основної діяльності підприємства, форма власності, стимулювання творчої, результативної праці, інноваційна активність підприємства, диверсифікація виробництва, позитивна репутація підприємства
Фінансовий менеджмент	Структура балансу, платоспроможність, ліквідність, співвідношення власних і позикових коштів, вартість капіталу, структура майна, інвестиційна привабливість, рівень прибутку, рентабельності, дохід на акцію
Маркетингова стратегія і політика	Сегментація ринку (співвідношення масових і цільових ринків збуту, ринкові вікна), товарна, цінова, збутова, комунікаційна, рекламна політика

Значення всебічного аналізу внутрішніх чинників для прийняття зважених управлінських рішень переоцінити важко. Такий аналіз дає змогу визначити межі виробничих і збутових можливостей підприємства та обрати ті напрями перетворень, розвиток яких дасть максимальний господарський ефект у довгостроковій перспективі.

Підприємству ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дуже важливо отримувати прибуток для подальшого розвитку, оновлення основних засобів і як наслідок формування адекватної ринкової цінової політики.

Тому основними принципами формування цінової політики ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» є наступні:

1. Забезпечення відповідності напрямів і змісту цінової політики напрямам і змісту економічної політики ПАТ ЗМК «ЗСС» загалом. Цінова політика є складовою загальної економічної політики підприємства, тому мета та завдання їх мають бути однакові, причому цінова політика залежить від економічної політики підприємства. Крім того, цінова політика має доповнювати і конкретизувати економічну політику підприємства з урахуванням насамперед життєвого циклу товару та підприємства.

2. Цінова політика ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» має формуватись з урахуванням кон'юнктури ринку відповідних товарів і змін, що відбуваються. Це дає змогу визначити відповідний сегмент ринку, на якому діє виробник, характер зміни цього сегмента та цін, що йому відповідають.

3. Цінова політика ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» має розроблятися виходячи з видів і форм збуту, кількості каналів збуту, форми реалізації товарів кінцевим споживачам. При різних формах і напрямках реалізації цінової політики потрібно враховувати як споживачів, так і форми розрахунку за товар (попередня оплата, кінцева оплата, надання товарного кредиту).

4. Гнучкість політики ціноутворення ПАТ ЗМК «Запоріжсталь». В умовах насиченості ринку, особливо споживчих товарів, виробник повинен швидко реагувати на зміни кон'юнктури ринку. Досягається застосуванням різних знижок з ціни товару для різних споживачів. А це, у свою чергу, дає змогу знижувати ціну й підвищувати її стимулюючу роль в умовах ринкової економіки.

5. Розробка цінової політики ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» залежно від якості продукції. Це досягається використанням нових технологій, нового обладнання. Але при цьому слід урахувувати об'єктивні причини, що призвели до збільшення собівартості та витрат виробництва; зазначимо, що загальна тенденція має розвиватися в бік зменшення ціни.

6. Урахування різних чинників, передусім зовнішніх, що не залежать від підприємства і впливають на його цінову політику. У цьому разі важливо при розробці оптимальної цінової політики підприємству ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» слід враховувати комплекс заходів впливу на цінову позицію по власному асортименту товарів, при цьому обрана політика формування цін в ряді випадків може не досягати поставленої мети. Це може бути зумовлене недоліками застосування тактичних заходів.

2.5. Державна підтримка інвестицій у діяльність промислових підприємств під час війни та у повоєнному періоді

Унаслідок розгортання рф повномасштабної війни проти України припинила роботу більш як третина промислових підприємств [31]. За оцінками Київської школи економіки, станом на 1 вересня 2023 року загальна сума прямих задокументованих збитків, завдана інфраструктурі України через повномасштабне вторгнення росії, зросла до 151,2 млрд дол (за вартістю заміщення). Внаслідок війни продовжуються руйнування житлових будинків, освітніх закладів, інфраструктури, що і призводить до зростання загальної суми збитків. У порівнянні з червнем 2023 року сума прямих збитків зросла ще на понад 700 млн дол – зі 150,5 млрд дол до 151,2 млрд дол. На початок осені 2023 року у загальному обсязі прямих збитків найбільшою часткою залишаються втрати житлового фонду – 55,9 млрд дол.

Загалом зруйновано або пошкоджено внаслідок бойових дій 167,2 тис об'єктів житлового фонду, з них 147,8 тис. – приватні будинки; 19,1 тис. – багатоквартирні, ще 0,35 тис. – гуртожитки. 3-поміж регіонів, які найбільше постраждали від руйнування житлового фонду, – Донецька, Київська, Луганська, Харківська, Миколаївська, Чернігівська, Херсонська та Запорізька області [32, 33].

Очікується, що витрати на реконструкцію та відновлення розтягнуться на десять років і відбуватимуться за рахунок як державних, так і приватних коштів. Власні кошти українських підприємств є обмеженими. За дев'ять місяців 2022 р. 43,5 % підприємств промисловості України отримали збитки на суму 118 млрд грн. За аналогічний період 2021 р. вітчизняні підприємства мали 392,7 млрд грн прибутку; прибутковими були 75,4 % підприємств.

Банківське кредитування підприємств на інвестиційні цілі в умовах війни є високоризикованим для банківських установ. А споживачам банківських кредитних послуг пропонують малопривабливі умови їх отримання: середньозважена процентна ставка депозитних корпорацій за

кредитами у переробній промисловості в лютому 2023 р. становила 18,5 % (у середньому по економіці – 17,1 %). Важливим механізмом стимулювання інвестиційної діяльності у промисловості є *державна підтримка* у вигляді компенсації частини відсоткової ставки, надання державних гарантій за кредитами тощо. Так, реалізується програма в рамках проєкту «Доступні кредити 5–7–9 %». За цією програмою держава компенсує суб'єктам підприємництва частину кредитного навантаження; кредити можуть видаватися на інвестиційні цілі або на поповнення оборотного капіталу підприємств. Проте наразі програма доволі слабо стимулює інвестиційну діяльність – на інвестиційні цілі на 2023 р. виділено 10,9 млрд грн. З огляду на пріоритетність цілей фінансування поточного періоду найбільше підприємці взяли антикризових кредитів – 62,3 млрд грн, а також кредитів на антивоєнні цілі – 51,6 млрд грн; на рефінансування попередньо отриманих кредитів взято 28,7 млрд грн.

Постановою КМУ «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 і від 14 липня 2021 р. № 723» програму розширено на підприємства, зруйновані під час війни. Підприємці таких підприємств можуть отримати кредит на відновлення виробничих потужностей під 9 % річних терміном до п'яти років на суму до 60 млн грн. Виконання зобов'язань за такими кредитами частково (до 80 %) забезпечено державною гарантією [34]. Нове або оновлене підприємство не може розташовуватися ближче ніж за 50 км до лінії бойових дій.

Дефіцит бюджетних коштів, викликаний умовами воєнного стану, призвів до виникнення боргів у Фонді розвитку підприємництва перед банками за сплату компенсаційної різниці у відсоткових ставках. Насправді тягар погашення повної відсоткової ставки у багатьох випадках покладається на підприємців, оскільки низка банків відмовляється працювати за цією програмою.

Для оптимізації бюджетних видатків 14 березня 2023 р. ухвалено Постанову КМУ «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва» [35]. Скасовано програму фінансування під 0 % річних (виключено фінансування з метою запобігання та подолання наслідків пандемії COVID-19 та воєнної агресії, у тому числі, рефінансування таких кредитів), збільшено базову ставку, а компенсаційну ставку збільшено до 5–7–9 % річних.

Украї важливо посилити інвестиційну спрямованість програми «Доступні кредити 5–7–9 %» (далі – *Програма*). Для цього потрібно:

а) передбачити у Програмі зниження компенсаційної відсоткової ставки (у межах чинних значень і термінів кредитування) для підприємств, які демонструють ефективність у реалізації інвестиційного проєкту, що підтверджується відповідними показниками звітності про їхню фінансово-економічну діяльність;

б) ініціювати внесення змін до Постанови КМУ «Про надання фінансової державної підтримки» від 24 січня 2020 р. № 28, визначивши, що уповноважений банк, на основі проведення аналізу звітності суб'єкту підприємництва, періодично здійснює відповідне корегування компенсаційної відсоткової ставки;

в) дослідити ефективність реалізації Програми (кредитування підприємств промисловості на інвестиційні цілі), критеріями якої можуть бути результати зіставлення показників державних видатків на Програму і бюджетних надходжень від упроваджених інвестиційних проєктів, а також досягнення макроекономічних цілей (кількість створених робочих місць, обсяги реалізованої продукції, зокрема інноваційної тощо);

г) оприлюднювати на сайті Міністерства не лише кількісні показники реалізації Програми (кількість підприємців, які отримали кредити, суми кредитів), як це здійснюється нині, але й якісні – за результатами проведеного аналізу;

г) за результатами аналізу ефективності реалізації Програми опрацювати питання щодо розроблення додаткових, доступних і привабливих для учасників, умов кредитування.

Сьогодні в межах законодавчого і нормативно-правового поля діють такі інвестиційні стимули [36].

1. Державна підтримка великих інвестиційних проєктів для залучення в економіку України стратегічних інвесторів у спосіб [37]:

– звільнення від сплати податку на прибуток підприємств та мита при ввезенні на митну територію України нового устаткування (обладнання);

– надання права на користування земельною ділянкою для реалізації інвестиційного проєкту зі сплатою орендної плати за спеціальними умовами;

– забезпечення об'єктами суміжної інфраструктури (автомобільні шляхи, лінії зв'язку, засоби тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерні комунікації тощо) завдяки будівництву / реконструкції такої інфраструктури за кошти держави.

При цьому загальний обсяг державної підтримки не має перевищувати 30 % від суми інвестицій у проєкт; розмір інвестицій в об'єкти інвестування протягом строку реалізації інвестиційного проєкту зі значними інвестиціями має перевищувати суму, еквівалентну 20 млн євро.

2. Підтримка розвитку індустріальних парків (ІП); цьому сприятиме реалізація таких ініціатив:

– внесення змін до Митного та Податкового кодексів України [38, 39]: звільнення від імпортного ПДВ та ввізного мита на обладнання за переліком кодів УКТЗЕД; звільнення від податку на прибуток на десять років; уповноваження органів місцевого самоврядування надавати пільги у сплаті місцевих податків;

– затвердження механізму використання вивільнених від оподаткування коштів для учасників індустріальних парків [40]; вивільнені кошти можна спрямовувати на розвиток діяльності учасника ІП за такими напрямками:

створення чи переоснащення матеріально-технічної бази; збільшення обсягу виробництва; упровадження новітніх технологій;

– визначення механізмів фінансування облаштування ІІ та компенсації відсоткової ставки за кредитами на облаштування або здійснення господарської діяльності в їх межах [41].

Крім зазначеного, важливо запровадити податкові пільги для підприємств промисловості, які інвестують кошти в основний капітал, такі, зокрема, як: формування спеціальних інвестиційних резервів; уведення інвестиційних надбавок; пільги на реінвестування; інноваційне інвестування.

Вважаємо, що такі заходи сприятимуть відновленню промислових підприємств України та дозволять сформувати нові робочі місця.

Висновки до розділу 2

ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» являє собою підприємство з повним металургійним циклом. Предметом діяльності підприємства є виробництво та збут металургійної продукції, металовиробів виробничого і побутового призначення, інших супутніх видів продукції металургійного циклу. Крім того, здійснюється виробництво та збут іншої продукції промислово-технічного призначення, сільськогосподарської продукції, товарів народного споживання і продуктів харчування.

ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» постійно ведуться роботи, спрямовані на покращення якості та розширення сортаменту виробляємої продукції. Основними видами продукції, які виробляє підприємство є: переробний та ливарний чавун у чушках вагою 15-18 кг; сляби з вуглецевих, низьколегованих та легованих сталей; прокат листовий гарячекатаний та холоднокатаний товщиною 0,5-8,0 мм в листах і рулонах з вуглецевих, низьколегованих та легованих сталей; холодногнуті профілі; жерсть біла гарячого лудіння; жерсть чорна; стрічка сталева; виливниці та піддони; гран шлак та щебінь; широкий асортимент виробів з металу товарів народного споживання.

Загальна сума експорту у 2018 році становить 38 823 027 тис.грн. Частка експорту в загальній сумі реалізації становить 65,63%. Основні ринки збуту продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» це внутрішній ринок, Європа, Туреччина, Африка, СНД, Близькій Схід, Азія, Америка.

Чистий дохід від реалізації продукції впродовж 2016 – 2018 рр. стабільно зростає, на 13 588 177 тис.грн. у 2016 – 2017 рр. та на 12 406 932 тис.грн. у 2017 – 2018 рр. Темп росту чистого доходу від реалізації становить 140,98% у 2016 – 2017 рр. та 126,54% у 2017 – 2018 рр. Таким чином, зростання чистого доходу у 2017 – 2018 рр. уповільнюється. Темп росту собівартості реалізованої продукції у 2016 – 2017 рр. становить 161,65%, тобто темп росту собівартості перевищує темп росту чистого доходу від реалізації продукції. В результаті спостерігається зниження темпу росту валового прибутку, він склав 89,2%. Темп росту собівартості реалізованої продукції у 2017 – 2018 рр. становить 128,99%, тобто він також перевищує темп росту чистого доходу від реалізації продукції в цьому ж періоді. В результаті спостерігається зниження темпу росту валового прибутку, він складає 92,6%. Аналогічна тенденція спостерігається на рівні операційного прибутку (темп росту у 2016 – 2017 рр. становить 73,78%, а у 2017 – 2018 рр. 40,98%) та на рівні чистого прибутку (темп росту у 2016 – 2017 рр. становить 71,4%, а у 2017 – 2018 рр. 53,9%).

Не дивлячись на те, що підприємство є прибутковим, негативна тенденція відносно основних фінансових результатів потребує додаткових обстежень негативних тенденцій, що підлягають управлінню.

За період 2016 – 2018 рр. спостерігаються такі зміни у складі та структурі майна ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь»:

- зростає балансова вартість майна;
- зростає питома вага оборотних активів з 37,5% на початок 2016 року до 64,6% на кінець 2018 р.;
- такі зміни супроводжуються зростанням чистого доходу від реалізації продукції у 2016 – 2017 рр. на 40,98%, а у 2017 – 2018 рр. на 26,54%;

- у підприємства стабільно зростає обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, а також іншої поточної дебіторської заборгованості;
- також зростає дебіторська заборгованість за виданими авансами.

Структура капіталу свідчить, що впродовж 2016 – 2018 рр. підприємство все більш активно залучає короткострокові позикові кошти у господарський оборот підприємства. Це потребує додаткового фінансового управління з метою більш ретельного контролю за своєчасним поверненням коштів.

Узагальнення коефіцієнтного аналізу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дає змогу зробити наступні висновки:

- баланс підприємства є ліквідним, а підприємство платоспроможним;
- фінансова стійкість підприємства перебуває на достатньому рівні та дозволяє йому своєчасно розраховуватись за своїми обов'язками;
- підприємство ефективно використовує майно та капітал у ході здійснення господарської діяльності;
- рентабельність підприємства перебуває на достатньо високому рівні та дозволяє йому здійснювати економічний розвиток.

Однак слід зауважити, що найбільш ефективним вважається 2016 рік, а впродовж 2017 – 2018 рр. спостерігались негативні тенденції, які потребують впливу шляхом прийняття управлінських рішень та недопущення погіршення умов функціонування підприємства у майбутньому. Вважаємо за потрібним розробити вектор удосконалення фінансового управління на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь».

Для підприємства ПАТ ЗМК «Запоріжсталь», враховуючи специфіку його роботи, а також в рамках дії вектору удосконалення фінансового управління, необхідно запропонувати наступні шляхи зниження собівартості реалізованої продукції:

- поліпшення якості використовуваних сировини та матеріалів;
- скорочення матеріальних втрат на всіх етапах транспортування, зберігання і переробки;

- оптимізація рівня концентрації, спеціалізації та комбінування виробництва;
- удосконалення організації виробництва, праці та управління;
- масштабне використання досягнень науково-технічного прогресу;
- впровадження ресурсо- та енергозберігаючих, безвідходних та маловідходних технологій;
- забезпечення збереження виробничих ресурсів та вироблених з них продуктів;
- впровадження раціональних методів господарювання відповідно до вимог ринку, скорочення накладних витрат та повна ліквідація непродуктивних витрат;
- економічне і матеріальне стимулювання зниження собівартості продукції.

Удосконалення процесу бюджетування на підприємстві ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дозволить:

- поліпшити фінансові результати на основі управління прибутком і витратами, раціонально розподіляти і використовувати ресурси, оптимізувати витрати по підприємству і впровадити оперативний контроль за постійними і змінними витратами;

- поліпшити платоспроможність підприємства на основі ефективного управління грошовими потоками та дебіторською заборгованістю;

- підвищити якість та оперативність прийняття управлінських рішень;
- узгоджувати, координувати дії окремих підрозділів і відділів підприємства, а також напрямків діяльності для досягнення поставлених завдань.

Сьогодні в межах законодавчого і нормативно-правового поля діють такі інвестиційні стимули.

1. *Державна підтримка великих інвестиційних проєктів для залучення в економіку України стратегічних інвесторів у спосіб:*

- звільнення від сплати податку на прибуток підприємств та мита при ввезенні на митну територію України нового устаткування (обладнання);
- надання права на користування земельною ділянкою для реалізації інвестиційного проєкту зі сплатою орендної плати за спеціальними умовами;
- забезпечення об'єктами суміжної інфраструктури (автомобільні шляхи, лінії зв'язку, засоби тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерні комунікації тощо) завдяки будівництву / реконструкції такої інфраструктури за кошти держави.

При цьому загальний обсяг державної підтримки не має перевищувати 30 % від суми інвестицій у проєкт; розмір інвестицій в об'єкти інвестування протягом строку реалізації інвестиційного проєкту зі значними інвестиціями має перевищувати суму, еквівалентну 20 млн євро.

2. Підтримка розвитку індустріальних парків (ІІІ); цьому сприятиме реалізація таких ініціатив:

- внесення змін до Митного та Податкового кодексів України: звільнення від імпортного ПДВ та ввізного мита на обладнання за переліком кодів УКТЗЕД; звільнення від податку на прибуток на десять років; уповноваження органів місцевого самоврядування надавати пільги у сплаті місцевих податків;
- затвердження механізму використання вивільнених від оподаткування коштів для учасників індустріальних парків; вивільнені кошти можна спрямовувати на розвиток діяльності учасника ІІІ за такими напрямками: створення чи переоснащення матеріально-технічної бази; збільшення обсягу виробництва; упровадження новітніх технологій;
- визначення механізмів фінансування облаштування ІІІ та компенсації відсоткової ставки за кредитами на облаштування або здійснення господарської діяльності в їх межах.

Крім зазначеного, важливо запровадити податкові пільги для підприємств промисловості, які інвестують кошти в основний капітал, такі, зокрема, як: формування спеціальних інвестиційних резервів; уведення

інвестиційних надбавок; пільги на реінвестування; інноваційне інвестування. Вважаємо, що такі заходи сприятимуть відновленню промислових підприємств України та дозволять сформувати нові робочі місця.

ВИСНОВКИ

Сучасний етап розвитку національної економіки характеризується динамізмом та якісними змінами в управлінні виробничим процесом. Особлива роль на промисловому підприємстві належить механізму управління фінансовими ресурсами, адже ефективність функціонування та розвиток залежить від того, наскільки раціонально останнє розпоряджається своїми фінансовими ресурсами. Нестача негативно впливає на виробничо-господарську діяльність, спричиняє виникнення та зростання заборгованостей перед партнерами, працівниками з оплати праці, перед бюджетами усіх рівнів зі сплати податків, зборів та платежів. Сам процес виробництва зупиняється тоді, коли відсутні фінансові джерела формування фінансових ресурсів. Тому виникає необхідність докорінної зміни господарського механізму та економічної роботи підприємства, що вимагає створення якісно нової системи управління, оновлення організації, методики діяльності, аналізу та оцінки фінансового стану.

ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» являє собою підприємство з повним металургійним циклом. Предметом діяльності підприємства є виробництво та збут металургійної продукції, металовиробів виробничого і побутового призначення, інших супутніх видів продукції металургійного циклу. Крім того, здійснюється виробництво та збут іншої продукції промислово-технічного призначення, сільськогосподарської продукції, товарів народного споживання і продуктів харчування.

ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» постійно ведуться роботи, спрямовані на покращення якості та розширення сортаменту виробляємої продукції. Основними видами продукції, які виробляє підприємство є: переробний та ливарний чавун у чушках вагою 15-18 кг; сляби з вуглецевих, низьколегованих та легованих сталей; прокат листовий гарячекатаний та холоднокатаний товщиною 0,5-8,0 мм в листах і рулонах з вуглецевих, низьколегованих та

легованих сталей; холодногнуті профілі; жерсть біла гарячого лудіння; жерсть чорна; стрічка сталева; виливниці та піддони; гран шлак та щєбінь; широкий асортимент виробів з металу товарів народного споживання.

Загальна сума експорту у 2018 році становить 38 823 027 тис.грн. Частка експорту в загальній сумі реалізації становить 65,63%. Основні ринки збуту продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» це внутрішній ринок, Європа, Туреччина, Африка, СНД, Близній Схід, Азія, Америка.

Чистий дохід від реалізації продукції впродовж 2016 – 2018 рр. стабільно зростає, на 13 588 177 тис.грн. у 2016 – 2017 рр. та на 12 406 932 тис.грн. у 2017 – 2018 рр. Темп росту чистого доходу від реалізації становить 140,98% у 2016 – 2017 рр. та 126,54% у 2017 – 2018 рр. Таким чином, зростання чистого доходу у 2017 – 2018 рр. уповільнюється. Темп росту собівартості реалізованої продукції у 2016 – 2017 рр. становить 161,65%, тобто темп росту собівартості перевищує темп росту чистого доходу від реалізації продукції. В результаті спостерігається зниження темпу росту валового прибутку, він склав 89,2%. Темп росту собівартості реалізованої продукції у 2017 – 2018 рр. становить 128,99%, тобто він також перевищує темп росту чистого доходу від реалізації продукції в цьому ж періоді. В результаті спостерігається зниження темпу росту валового прибутку, він складає 92,6%. Аналогічна тенденція спостерігається на рівні операційного прибутку (темп росту у 2016 – 2017 рр. становить 73,78%, а у 2017 – 2018 рр. 40,98%) та на рівні чистого прибутку (темп росту у 2016 – 2017 рр. становить 71,4%, а у 2017 – 2018 рр. 53,9%).

Не дивлячись на те, що підприємство є прибутковим, негативна тенденція відносно основних фінансових результатів потребує додаткових обстежень негативних тенденцій, що підлягають управлінню.

За період 2016 – 2018 рр. спостерігаються такі зміни у складі та структурі майна ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь»:

- зростає балансова вартість майна;
- зростає питома вага оборотних активів з 37,5% на початок 2016 року до 64,6% на кінець 2018 р.;

- такі зміни супроводжуються зростанням чистого доходу від реалізації продукції у 2016 – 2017 рр. на 40,98%, а у 2017 – 2018 рр. на 26,54%;
- у підприємства стабільно зростає обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, а також іншої поточної дебіторської заборгованості;
- також зростає дебіторська заборгованість за виданими авансами.

Структура капіталу свідчить, що впродовж 2016 – 2018 рр. підприємство все більш активно залучає короткострокові позикові кошти у господарський оборот підприємства. Це потребує додаткового фінансового управління з метою більш ретельного контролю за своєчасним поверненням коштів.

Узагальнення коефіцієнтного аналізу ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дає змогу зробити наступні висновки:

- баланс підприємства є ліквідним, а підприємство платоспроможним;
- фінансова стійкість підприємства перебуває на достатньому рівні та дозволяє йому своєчасно розраховуватись за своїми обов'язками;
- підприємство ефективно використовує майно та капітал у ході здійснення господарської діяльності;
- рентабельність підприємства перебуває на достатньо високому рівні та дозволяє йому здійснювати економічний розвиток.

Однак слід зауважити, що найбільш ефективним вважається 2016 рік, а впродовж 2017 – 2018 рр. спостерігались негативні тенденції, які потребують впливу шляхом прийняття управлінських рішень та недопущення погіршення умов функціонування підприємства у майбутньому. Вважаємо за потрібним розробити вектор удосконалення фінансового управління на ПАТ ЗМК «Запоріжсталь».

Для підприємства ПАТ ЗМК «Запоріжсталь», враховуючи специфіку його роботи, а також в рамках дії вектору удосконалення фінансового управління, необхідно запропонувати наступні шляхи зниження собівартості реалізованої продукції:

- поліпшення якості використовуваних сировини та матеріалів;

- скорочення матеріальних втрат на всіх етапах транспортування, зберігання і переробки;
- оптимізація рівня концентрації, спеціалізації та комбінування виробництва;
- удосконалення організації виробництва, праці та управління;
- масштабне використання досягнень науково-технічного прогресу;
- впровадження ресурсо- та енергозберігаючих, безвідходних та маловідходних технологій;
- забезпечення збереження виробничих ресурсів та вироблених з них продуктів;
- впровадження раціональних методів господарювання відповідно до вимог ринку, скорочення накладних витрат та повна ліквідація непродуктивних витрат;
- економічне і матеріальне стимулювання зниження собівартості продукції.

Удосконалення процесу бюджетування на підприємстві ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дозволить:

- поліпшити фінансові результати на основі управління прибутком і витратами, раціонально розподіляти і використовувати ресурси, оптимізувати витрати по підприємству і впровадити оперативний контроль за постійними і змінними витратами;

- поліпшити платоспроможність підприємства на основі ефективного управління грошовими потоками та дебіторською заборгованістю;

- підвищити якість та оперативність прийняття управлінських рішень;
- узгоджувати, координувати дії окремих підрозділів і відділів підприємства, а також напрямків діяльності для досягнення поставлених завдань.

Сьогодні в межах законодавчого і нормативно-правового поля діють такі інвестиційні стимули.

1. *Державна підтримка великих інвестиційних проєктів для залучення в економіку України стратегічних інвесторів у спосіб:*

- звільнення від сплати податку на прибуток підприємств та мита при ввезенні на митну територію України нового устаткування (обладнання);
- надання права на користування земельною ділянкою для реалізації інвестиційного проєкту зі сплатою орендної плати за спеціальними умовами;
- забезпечення об'єктами суміжної інфраструктури (автомобільні шляхи, лінії зв'язку, засоби тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерні комунікації тощо) завдяки будівництву / реконструкції такої інфраструктури за кошти держави.

При цьому загальний обсяг державної підтримки не має перевищувати 30 % від суми інвестицій у проєкт; розмір інвестицій в об'єкти інвестування протягом строку реалізації інвестиційного проєкту зі значними інвестиціями має перевищувати суму, еквівалентну 20 млн євро.

2. *Підтримка розвитку індустріальних парків (ІП); цьому сприятиме реалізація таких ініціатив:*

- внесення змін до Митного та Податкового кодексів України: звільнення від імпортного ПДВ та ввізного мита на обладнання за переліком кодів УКТЗЕД; звільнення від податку на прибуток на десять років; уповноваження органів місцевого самоврядування надавати пільги у сплаті місцевих податків;
- затвердження механізму використання вивільнених від оподаткування коштів для учасників індустріальних парків; вивільнені кошти можна спрямовувати на розвиток діяльності учасника ІП за такими напрямками: створення чи переоснащення матеріально-технічної бази; збільшення обсягу виробництва; упровадження новітніх технологій;
- визначення механізмів фінансування облаштування ІП та компенсації відсоткової ставки за кредитами на облаштування або здійснення господарської діяльності в їх межах.

Крім зазначеного, важливо запровадити податкові пільги для підприємств промисловості, які інвестують кошти в основний капітал, такі, зокрема, як: формування спеціальних інвестиційних резервів; уведення інвестиційних надбавок; пільги на реінвестування; інноваційне інвестування. Вважаємо, що такі заходи сприятимуть відновленню промислових підприємств України та дозволять сформувати нові робочі місця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бердар М.М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2008. № 5. С. 133-138.
2. Дехтяр Н. А. Фінансовий механізм діяльності суб'єктів господарювання : монографія. Суми: Університетська книга, 2019. 182 с.
3. Артус М. Фінансовий механізм в умовах ринкової економіки. Фінанси України. 2005. №5. С. 54-59.
4. Макух Т. Особливості формування механізму фінансового управління виробничих підприємств. Економічний аналіз. Випуск 11. Частина 2. 2012. С.326-328.
5. Бикова В.Г. Фінансово-економічний потенціал підприємств загальнодержавного значення – оцінка і управління. Фінанси України. 2015. № 6. С. 56-61.
6. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : підручник. Київ. : Київ. наці. торг.-екон. ун-т., 2014. 536 с.
7. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз : теорія та практика : навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2017. 328 с.
8. Лучко М.Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І .Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ. 2016. 304 с.
9. Бержанір І. А. Діагностика майнового стану підприємства. Вісник Донецького національного університету. Серія В: економіка і право. 2015. Вип.1. С. 35–37.
10. Павленко О. І. Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства. Бізнес-навігатор. 2019. № 2(19). С. 72– 81.
11. Чепка В. В., Свідерська І. М., Гавриленко Ю. О. Фінансовий стан підприємства : теоретичні основи. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 19-20. С. 96–102.
12. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : ХайТек Прес, 2008. 336 с.

13. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент: підручник Київ : КНЕУ, 2005. 536 с.
14. Крайник О. П., Клепкова З. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Львів : Інтеллект, 2001. 396 с.
15. Азаренкова Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Вид. 3-тє. Київ : Знання-Прес, 2009. 299 с.
16. Мельник Д. Л. Фінансова стратегія підприємства. Економічні науки. 2010. №7. С 2-18.
17. Лєспух О. В. Фінансова стратегія в системі управління підприємством. Менеджмент виробництва. 2011. №8. С131 – 136.
18. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства. Фінанси України.2006.№ 3. С. 113-118.
19. Іванищева, А. В. Разработка финансовой стратегии предприятия Экономика. Фінанси. Право. 2010. № 10. С. 14–21.
20. Масленніков О. Ю. Фінансова стратегія та планування в умовах становлення ринку.Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. Львів : НЛТУ України. 2009. Вип. 17.3. С. 260–262.
21. Наливайко А. П. Теорія стратегії підприємства. Сучасний стан та напрямки розвитку. Київ. : КНЕУ, 2010. 227 с.
22. Галушкіна Т. П. Економіка природокористування. Харків: Бурун Книга, 2009. 480 с.
23. Панченко А. І. Узагальнення моделі статистичної оцінки основних показників діяльності підприємства. Фінанси України. 2005. № 3. С. 133-137.
24. Хрущ Н. А. Стратегії компанії: механізми формування та адаптації в сучасному інвестиційному середовищі. Фінанси України. 2010. № 8. С. 45-52.
25. Цигилик І. І. Роль аналізу фінансової діяльності в системі стратегічного управління. Економіка. Фінанси. Право. 2010. № 7. С. 9-14.
26. Галушкіна Т. П. Економіка природокористування. Харків: Бурун Книга, 2009. 480 с.

27. Панченко А. І. Узагальнення моделі статистичної оцінки основних показників діяльності підприємства. *Фінанси України*. 2005. № 3. С. 133-137.

28. Хрущ Н. А. Стратегії компанії: механізми формування та адаптації в сучасному інвестиційному середовищі. *Фінанси України*. 2010. № 8. С. 45-52.

29. Офіційний сайт ПАТ «ЗСС». URL: <https://metinvest-smc.com/ru/articles/zaporizstal/> (дата звернення: 14.04.2024).

30. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006. № 14. *Бізнес - Бухгалтерія*. Право. Податки. Консультації. Збірник систематизованого законодавства. Київ, 2006. № 4.

31. Третина промислового потенціалу в Україні не задіяна через високі ризики. URL: <https://uspp.ua/news/ostanni-novyny/2019/tretyna-promyslovoho-potentsialu-v-ukraini-ne-zadiiana-cherez-vysoki-ryzyky> (дата звернення: 17.04.2024).

32. Загальна сума прямих збитків, завдана інфраструктурі України через війну, сягає \$151,2 млрд — оцінка станом на 1 вересня 2023 року. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-syagaye-151-2-mlrd-otsinka-standom-na-1-veresnya-2023-roku/> (дата звернення: 17.04.2024).

33. Проєкт зі збору, оцінки й аналізу інформації про матеріальні втрати України від війни з росією. URL: <https://kse.ua/ua/russia-will-pay/> (дата звернення: 21.04.2024).

34. Постанова КМУ «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 і від 14 липня 2021 р. № 723» № 1194 від 14.10.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-poriadkiv-za-1194> (дата звернення: 21.04.2024).

35. Постанова КМУ «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва» № 229 від 14.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.04.2024).

36. Підтримка інвестицій у промисловість України в умовах війни та повоєнного відновлення. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-investytsiy-u-promyslovist-ukrayiny-v-umovakh-viyny-ta> (дата звернення: 17.04.2024).

37. Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» № 1116-IX від 17.12.2020 р. (зі зм. та доп.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 17.04.2024).

38. Закон України «Про внесення зміни до статті 287 Митного кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні» № 2331 – IX від 21.06.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2331-20#Text> (дата звернення: 17.04.2024).

39. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні» № 2330 – IX від 21.06.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20#Text> (дата звернення: 17.04.2024).

40. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку використання учасником індустріального (промислового) парку вивільнених від оподаткування коштів на розвиток його діяльності в межах індустріального (промислового) парку» № 1095 від 30.09.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadku-vykorystannia-uchasnykom-industrialnoho-promyslovoho-s1095-300922> (дата звернення: 17.04.2024).

41. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання повної або часткової компенсації відсоткової ставки за кредитами (позиками) на

облаштування та/або здійснення господарської діяльності у межах індустріальних (промислових) парків» № 1208 від 28.10.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-nadannya-povnoyi-abo-chastkovoyi-kompensaciyi-vidsotkovoyi-stavki-za-kreditami-pozikami-na-oblashtuvannya-taabo-zdijsnennya-i281022-1208> (дата звернення: 17.04.2024).

ДОДАТКИ

		Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
			2017.01.01
Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	за ЄДРПОУ		00191230
Територія ЗАВОДСЬКИЙ	за КОАТУУ		2310136600
Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство	за КОПФГ		230
Вид економічної діяльності Виробництво чавуну сталі та феросплавів	за КВЕД		24.10

Середня кількість працівників 13998

Адреса, телефон Південне шосе, 72, м. Запоріжжя, Заводський, Запорізька область, 69008, (061) 218-33-01

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2016 р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2457	9569
первісна вартість	1001	2457	13487
накопичена амортизація	1002	0	-3918
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1455736	2121178
Основні засоби	1010	16210946	16054020
первісна вартість	1011	16210946	17750591
знос	1012	0	-1696571
Інвестиційна нерухомість	1015	6518	6965
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	6518	6965
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1128608	1128608
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	48	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	369	107
Усього за розділом I	1095	18804682	19320447

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	3627615	4086059
Виробничі запаси	1101	1483222	1696330
Незавершене виробництво	1102	847818	595882
Готова продукція	1103	1295411	1793376
Товари	1104	1164	471
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5353147	6292365
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	20066	762251
з бюджетом	1135	791833	524484
у тому числі з податку на прибуток	1136	43	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	138	2462
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	896752	7560490
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	700
Гроші та їх еквіваленти	1165	387424	1027854
Готівка	1166	14	12
Рахунки в банках	1167	387399	1027834
Витрати майбутніх періодів	1170	201580	256044
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	8560	647241
Усього за розділом II	1195	11287115	21159950
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	2101	2071
Баланс	1300	30093898	40482468

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660920	660920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	9800502	8787256
Додатковий капітал	1410	(82251)	(161333)
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	506200	506200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	4772435	10392611
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	15657806	20185654
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1273399	914766
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	741223	797778
Інші довгострокові зобов'язання	1515	43162	45053
Довгострокові забезпечення	1520	1054036	1254424
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	555	479
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3112375	3012500
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2690828	2985146
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими	1610	18589	14645
товари, роботи, послуги	1615	5679226	11282625
розрахунками з бюджетом	1620	472291	170520
у тому числі з податку на прибуток	1621	430701	114570
розрахунками зі страхування	1625	10950	10307
розрахунками з оплати праці	1630	45754	48660
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	10475	21322
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	13974	13974
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	89943	98428

1	2	3	4
Доходи майбутніх періодів	1665	419	394
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2291268	2638293
Усього за розділом III	1695	11323717	17284314
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	30093898	40482468

Примітки:

- (1) Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.
- (2) Рядки 1005, 1011 граф 3 і 4 представлені переоціненою вартістю незавершеного капітального будівництва та основних засобів відповідно.
- (3) Усього поточних активів слід розраховувати як суму рядків 1195 та 1200, що разом складають 21,162,021 тисячу гривень на 31 грудня 2016 р. (31 грудня 2015 р.: 11,289,216 тисяч гривень).
- (4) Рядок 1405 Капітал у дооцінках представлений резервом дооцінки основних засобів та незавершених капітальних інвестицій.
- (5) Усього зобов'язання слід розраховувати як суму рядків 1595, 1695 та 1700, що разом складають 20,296,814 тисяч гривень на 31 грудня 2016 р. (31 грудня 2015 р.: 14,436,092 тисячі гривень).

Керівник
Михайська

Наталя Вікторівна

Головний бухгалтер
Ампілогова

Світлана Олегівна

ДОДАТОК А

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"

Дата (рік, місяць,
число)

за ЄДРПОУ

КОДИ
2017.01.01
00191230

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2016 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	33158709	31395478
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(23699479)	(23582269)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	9459230	7813209
збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	489298	487233
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(711508)	(524959)
Витрати на збут	2150	(1840085)	(1803534)
Інші операційні витрати	2180	(333717)	(311131)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	7063218	5660818
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	24563	5873
Інші доходи	2240	27393	4577
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(1365189)	(3376174)
1	2	3	4

Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	(44977)	(159448)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	5705008	2135646
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(1014925)	(330678)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	4690083	1804968
збиток	2355	0	0

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	(101407)	3877803
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	(96441)	(32671)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(197848)	3845132
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	35613	(692124)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(162235)	3153008
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	4527848	4957976

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	21191564	21494591
Витрати на оплату праці	2505	1622090	1549111
Відрахування на соціальні заходи	2510	345288	478033
Амортизація	2515	1677388	1401460
Інші операційні витрати	2520	1748459	1298698
Разом	2550	26584789	26221893

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2643681779	2643681779
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2643681779	2643681779
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

2018.01.01

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ
ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ
МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ за ЄДРПОУ
"ЗАПОРІЖСТАЛЬ"
Територія ЗАВОДСЬКИЙ за КОАТУУ
Організаційно-правова форма господарювання за КОПФГ
Акціонерне товариство
Вид економічної діяльності Виробництво чавуну за КВЕД
сталі та феросплавів

Дата (рік, місяць,
число)

00191230

2310136600

230

24.10

Середня кількість працівників 11298

Адреса, телефон Південне шосе, 72, м. Запоріжжя, Заводський, Запорізька область, 69008,
(061) 218-33-01Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові
результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в
гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2017 р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	9569	20346
первісна вартість	1001	13487	20346
накопичена амортизація	1002	(3918)	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2121178	1408344
Основні засоби	1010	16054020	20952658
первісна вартість	1011	17750591	20952658
знос	1012	(1696571)	0
Інвестиційна нерухомість	1015	6965	8020
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	6965	8020
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1128608	1109680
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	107	0
Усього за розділом I	1095	19320447	23499048

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	4086059	5133524
Виробничі запаси	1101	1696330	1640288
Незавершене виробництво	1102	595882	2063157
Готова продукція	1103	1793376	1429594
Товари	1104	471	485
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6292365	11158065
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	762251	745589
з бюджетом	1135	524484	1315844
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	2462	1236
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7560490	17845366
Поточні фінансові інвестиції	1160	700	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1027854	348928
Готівка	1166	12	0
Рахунки в банках	1167	1027834	348918
Витрати майбутніх періодів	1170	256044	308272
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	647241	1630937
Усього за розділом II	1195	21159950	38487761
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	2071	265
Баланс	1300	40482468	61987074

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660920	660920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	8787256	11014792
Додатковий капітал	1410	-161333	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	506200	506200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10392611	14049681
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	20185654	26231593
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	914766	1143353
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	797778	655095
Інші довгострокові зобов'язання	1515	45053	31537
Довгострокові забезпечення	1520	1254424	1579041
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	479	403
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3012500	3409429
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2985146	3044256
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	14645	13516
товари, роботи, послуги	1615	11282625	26157728
розрахунками з бюджетом	1620	170520	295621
у тому числі з податку на прибуток	1621	114570	238111
розрахунками зі страхування	1625	10307	11526
розрахунками з оплати праці	1630	48660	58119
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	21322	7766
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	13974	13974
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ
 ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ
 МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ
 "ЗАПОРІЖСТАЛЬ" за ЄДРПОУ

Дата (рік, місяць,
число)

00191230

КОДИ

2018.01.01

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2017 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	46746886	33158709
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(38309499)	(23699479)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	8437387	9459230
збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	204781	489298
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(806736)	(711508)
Витрати на збут	2150	(2153886)	(1840085)
Інші операційні витрати	2180	(470612)	(333717)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	5210934	7063218
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	28963	24563

Інші доходи	2240	12402	27393
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(880515)	(1365189)
1	2	3	4
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	(292282)	(44977)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	4079502	5705008
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(730953)	(1014925)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3348549	4690083
збиток	2355	0	0

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	3730601	(101407)
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	(441102)	(96441)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	3289499	(197848)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(592109)	35613
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	2697390	(162235)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	6045939	4527848

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	35533584	21191564
Витрати на оплату праці	2505	1848497	1622090
Відрахування на соціальні заходи	2510	380498	345288
Амортизація	2515	1827860	1677388
Інші операційні витрати	2520	2150294	1748459
Разом	2550	41740733	26584789

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2643681779	2643681779
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2643681779	2643681779
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	1	2
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	1	2

Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0
--------------------------------	------	---	---

Примітки:

- (1) Фінансовий результат від операційної діяльності слід розраховувати як суму рядків 2190, 2195, 2240 та 2270, що складає 4,931,054 тисячі гривень у 2017 році (2016 р.: 7,045,634 тисячі гривень).
- (2) Інші витрати у 2017 році в основному включають в себе зменшення корисності необоротних активів в сумі 291,468 тисяч гривень (2016 р.: 8,679 тисяч гривень).
- (3) Інший сукупний збиток у 2017 році включає в себе визнаний актуарний збиток в сумі 441,102 тисячі гривень (2016 р.: актуарний збиток в сумі 96,441 тисяча гривень).
- (4) Інший сукупний дохід за 2017 і 2016 роки представлений статтями, які ніколи не будуть перенесені до прибутку або збитку.
- (5) Прибуток на акцію за 2017 рік, розрахований на основі консолідованого прибутку, становить 1.63 гривні на акцію (2016 р.: 1.94 гривні)

Керівник

Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер

Світлана Олегівна Ампілогова

ДОДАТОК В

КОДИ

Дата (рік, місяць, число)	2019.01.01
Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	за ЄДРПОУ 00191230
Територія ЗАВОДСЬКИЙ	за КОАТУУ 2310136600
Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство	за КОПФГ 230
Вид економічної діяльності Виробництво чавуну сталі та феросплавів	за КВЕД 24.10

Середня кількість працівників 10440

Адреса, телефон Південне шосе, 72, м. Запоріжжя, Заводський, Запорізька область, 69008, (061) 218-33-01

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2018 р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	20346	68133
первісна вартість	1001	20346	47119
накопичена амортизація	1002	0	(21014)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1408344	1293019
Основні засоби	1010	20952658	20547936
первісна вартість	1011	20952658	22522642
знос	1012	0	(1974706)
Інвестиційна нерухомість	1015	8020	6741
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	8020	6741
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1109680	1038362
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	23499048	24928897
1	2	3	4

II. Оборотні активи			
Запаси	1100	5133524	5112500
Виробничі запаси	1101	1640288	2211166
Незавершене виробництво	1102	2063157	1097094
Готова продукція	1103	1429594	1779995
Товари	1104	485	24245
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11158065	17015658
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	745589	1283857
з бюджетом	1135	1315844	894464
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	1236	1963
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	17845366	18859141
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	348928	423708
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	348918	423693
Витрати майбутніх періодів	1170	308272	286391
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	1630937	1658514
Усього за розділом II	1195	38487761	45536196
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	265	551
Баланс	1300	61987074	70465644

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660920	660920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	11014792	10139310
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	506200	506200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	14049681	19586620
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	26231593	30893050
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1143353	923959
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	655095	342679
Інші довгострокові зобов'язання	1515	31537	23777
Довгострокові забезпечення	1520	1579041	1716163
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	403	373
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3409429	3006951
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	3044256	3016618
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	13516	13516
товари, роботи, послуги	1615	26157728	28767509
розрахунками з бюджетом	1620	295621	87408
у тому числі з податку на прибуток	1621	238111	16963
розрахунками зі страхування	1625	11526	18244
розрахунками з оплати праці	1630	58119	83159
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	7766	10503
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	13974	13974
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0

Поточні забезпечення	1660	128887	162775
1	2	3	4
Доходи майбутніх періодів	1665	369	353
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2614290	2374568
Усього за розділом III	1695	32346052	34548607
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	302
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	61987074	68448910

Примітки:

- (1) Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.
- (2) Рядок 1190 Інші оборотні активи в основному представлений податковим кредитом з ПДВ, що підлягає декларуванню в наступних звітних періодах в сумі 1,564,029 тисяч гривень (31 грудня 2017 р.: 1,537,079 тисяч гривень).
- (3) Усього поточних активів слід розраховувати як суму рядків 1195 та 1200, що разом складають 45,536,747 тисяч гривень на 31 грудня 2018 р. (31 грудня 2017 р.: 38,488,026 тисяч гривень).
- (4) Рядок 1405 Капітал у дооцінках представлений резервом дооцінки основних засобів та незавершених капітальних інвестицій.
- (5) Усього зобов'язання слід розраховувати як суму рядків 1595, 1695 та 1700, що разом складають 37,555,860 тисячу гривень на 31 грудня 2018 р. (31 грудня 2017 р.: 35,755,481 тисяча гривень).

Керівник

Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер

Світлана Олегівна Ампілогова

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"

Дата (рік, місяць,
число)

за ЄДРПОУ

КОДИ
2019.01.01
00191230

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	59153818	46746886
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(49414580)	(38309499)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	9739238	8437387
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	556089	204781
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(912790)	(806736)
Витрати на збут	2150	(2486375)	(2153886)
Інші операційні витрати	2180	(418812)	(470612)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(0)	(0)
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	(0)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	6477350	5210934
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	117217	28963
Інші доходи	2240	100	12402
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0

Фінансові витрати	2250	(704229)	(880515)
1	2	3	4
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(220087)	(292282)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	5670351	4079502
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(951142)	(730953)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	4719209	3348549
збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	(67834)	3730601
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	(2595)	(441102)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(70429)	3289499
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	12677	(592109)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(57752)	2697390
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	4661457	6045939

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	45143613	35533584
Витрати на оплату праці	2505	2282005	1848497
Відрахування на соціальні заходи	2510	475819	380498
Амортизація	2515	2038810	1827860
Інші операційні витрати	2520	3292310	2150294
Разом	2550	53232557	41740733

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2643681779	2643681779
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2643681779	2643681779
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	1,79	1,27
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	1,79	1,27
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки:

- (1) Фінансовий результат від операційної діяльності слід розраховувати як суму рядків 2190, 2195, 2240 та 2270, що складає 6,257,363 тисячі гривень у 2018 році (2017 р.: 4,931,054 тисячі гривень).
- (2) Інші витрати у 2018 році в основному включають в себе зменшення корисності необоротних активів в сумі 208,603 тисячі гривень (2017 р.: 291,468 тисяч гривень)(примітка 5).
- (3) Інший сукупний дохід за 2018 і 2017 роки представлений статтями, які ніколи не будуть перенесені до прибутку (3) Інший сукупний дохід за 2018 і 2017 роки представлений статтями, які ніколи не будуть перенесені до прибутку або збитку.
- (4) Прибуток на акцію за 2018 рік, розрахований на основі консолідованого прибутку, становить 1.91 гривня на акцію(2017 р.: 1.63 гривні) (примітка 10).

Керівник

Михайська Наталя Вікторівна

Головний бухгалтер

Світлана Олегівна Ампілогова